

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

**С. А. БУРЛАН, Н. В. КАТКОВА,
О. С. ЦИГАНОВА, І. С. МУРАШКО**

АУДИТ. ПРАКТИКУМ

Навчальний посібник

За загальною редакцією С. А. Бурлан

Рекомендовано Вченою радою НУК

 ВИДАВНИЦТВО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМ. АДМІРАЛА МАКАРОВА

2021

УДК 657.6

A93

Автори:

С. А. Бурлан, канд. екон. наук, доцент, сертифікований аудитор;

Н. В. Каткова, канд. екон. наук, доцент;

О. С. Циганова, канд. екон. наук;

І. С. Мурашко, канд. екон. наук

Рецензенти:

М. В. Дубініна, д-р екон. наук, професор;

В. З. Семанюк, д-р екон. наук, доцент;

О. Ф. Андросова, д-р екон. наук, доцент

*Рекомендовано Вченою радою НУК ім. адмірала Макарова
як навчальний посібник
(протокол № 5 від 25.06.2020 р.)*

Аудит. Практикум : навчальний посібник / С. А. Бурлан, Н. В. Каткова, О. С. Циганова, І. С. Мурашко ; за заг. ред. С. А. Бурлан. – Миколаїв : НУК, 2021. – 264 с.

ISBN 978-966-321-417-7

Навчальний посібник призначений для засвоєння теоретичних основ аудиту та набуття студентами практичних навичок у використанні категорій та техніки аудиту в умовах ринкової економіки.

Видання містить ключові терміни та поняття, питання для самоконтролю, тести для поточного контролю якості знань студентів, практичні ситуації.

Рекомендовано для студентів спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Може бути корисним також студентам усіх економічних спеціальностей, аспірантам і викладачам, які підвищують свою кваліфікацію, а також для тих, хто самостійно вивчає аудит.

УДК 657.6

© Бурлан С. А., Каткова Н. В.,
Циганова О. С., Мурашко І. С., 2021

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2021

ISBN 978-966-321-417-7

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Теоретичні основи аудиту	7
Тема 1.1. Сутність аудиту, його мета та завдання	7
Тема 1.2. Регулювання аудиторської діяльності та її інформаційне забезпечення	25
Тема 1.3. Методи аудиту фінансової звітності та критерії її оцінювання	43
Тема 1.4. Аудиторський ризик	60
Тема 1.5. Оцінювання системи внутрішнього контролю	79
Тема 1.6. Планування аудиту	95
Тема 1.7. Аудиторські докази та робочі документи аудитора ..	106
Розділ 2. Процес проведення аудиту та оформлення його результатів	125
Тема 2.1. Аудит фінансової звітності	125
Тема 2.2. Аудиторський звіт та інші підсумкові документи	154
Тема 2.3. Реалізація матеріалів аудиту	174
Тема 2.4. Внутрішній аудит: сутність, об'єкти, суб'єкти та методика	186
Рекомендована література	204
<i>Додаток 1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (видання 2016–2017 років) .....</i>	<i>212</i>
<i>Додаток 2. Алгоритм побудови системи контролю якості для новоствореного суб'єкта аудиторської діяльності .....</i>	<i>216</i>

<i>Додаток 3. Модель регулювання та нагляду в аудиторській діяльності</i>	229
<i>Додаток 4. Приклад листа-угоди про проведення аудиту</i>	230
<i>Додаток 5. Договір про надання аудиторських послуг</i>	235
<i>Додаток 6. Зразок запиту про підтвердження заборгованості</i>	243
<i>Додаток 7. Звіт аудитора щодо фінансової звітності суб'єкта господарювання, складеної відповідно до концептуальної основи достовірного подання</i>	244
<i>Додаток 8. Звіт аудитора, що містить думку із застереженням у зв'язку із суттєвим викривленням фінансової звітності</i>	248
<i>Додаток 9. Звіт, у якому висловлено думку із застереженням через неможливість аудитора отримати прийнятні аудиторські докази в достатньому обсязі щодо асоційованої компанії, що зареєстрована в іноземній юрисдикції</i>	252
<i>Додаток 10. Звіт аудитора, що містить негативну думку у зв'язку із суттєвим викривленням консолідованої фінансової звітності</i>	256
<i>Додаток 11. Звіт аудитора, що містить відмову від висловлення думки через неможливість аудитора отримати прийнятні аудиторські докази в достатньому обсязі щодо кількох елементів фінансової звітності</i>	259

ВСТУП

В умовах конкурентної боротьби основою для визначення цінності суб'єкта господарювання, а також прийняття обґрунтованих та ефективних управлінських рішень, є фінансова звітність, яка повинна відповідати критеріям достовірності, якості та повноти.

Важлива роль у підвищенні ступеня довіри користувачів до фінансової звітності суб'єктів господарювання належить аудиту, як формі незалежного фінансового контролю. Аудит виступає своєрідним гарантом надійності фінансової звітності та надає певний рівень упевненості щодо достовірності фінансової інформації. У зв'язку з цим вивчення аудиту є важливим елементом процесу підготовки спеціалістів у сфері управління та адміністрування.

Дисципліна «Аудит» є однією з профілюючих дисциплін у системі підготовки бакалаврів напрямів 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Саме вона дає базові поняття про сутність аудиту, його мету та завдання; регулювання аудиторської діяльності; методи аудиту фінансової звітності та критерії її оцінювання; процес проведення аудиту й оформлення його результатів.

Однією з найважливіших складових організації навчального процесу з дисципліни «Аудит» є проведення практичних занять, які покликані поєднувати теоретичну підготовку студентів з практикою, стимулювати студентів до науково-дослідної роботи у сфері аудиторської діяльності, систематично контролювати роботу студентів та перевіряти їх знання з окремих тем навчальної програми дисципліни.

Навчальний посібник призначений для засвоєння теоретичних основ аудиту та набуття студентами практичних навичок у використанні категорій та техніки аудиту в умовах ринкової економіки; набуття навичок самостійної роботи із законодавчими та інструктивними матеріалами, а також для розвитку творчої активності студентів.

У кожній темі дисципліни визначена мета проведення практичного заняття; наведені ключові слова й основні поняття, які дозволяють студентам самостійно підготуватися до конкретного заняття; практичні ситуації, що дають можливість набути певного обсягу вмінь та навичок у засвоєнні тем курсу; тестові завдання і контрольні питання для перевірки знань та закріплення теоретичного матеріалу.

Виконання практичних завдань потребує від студентів безпосереднього вивчення законодавчо-нормативної бази, тому в навчальному посібнику наведені основні законодавчо-нормативні та інструктивно-методичні матеріали, що регламентують аудиторську діяльність в Україні.

Навчальний посібник може бути корисним студентам усіх економічних спеціальностей, викладачам, а також підприємцям, бухгалтерам-практикам, економістам підприємств.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АУДИТУ

ТЕМА 1.1

СУТНІСТЬ АУДИТУ, ЙОГО МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Мета заняття

1. Дослідити сутність аудиту як форми фінансового контролю, його предмет, види та принципи.
2. Набути практичних навичок щодо визначення та класифікації об'єктів аудиту.

Ключові терміни й поняття

Аудит фінансової звітності (*Financial Statement Audit*) – аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку й показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам.

Мета аудиту фінансової звітності (*Objective of an audit of financial statements*) – підвищення ступеня довіри визначених користувачів до фінансової звітності через висловлення аудитором думки про те, чи складена фінансова звітність у всіх суттєвих аспектах відповідно до застосовної концептуальної основи фінансового звітування.

Основні завдання аудиту (*Overall objectives of the audit*) – збір, обробка, вивчення та аналіз аудиторських доказів, що характеризують господарську діяльність підприємства; визначення ступеня достовірності показників у поданій фінансовій звітності для формування та висловлення неупередженої професійної думки аудитора в аудиторському звіті.

Зовнішній аудит (*External audit*) – незалежний аудит фінансової звітності, що здійснюється аудиторською фірмою (аудитором) на підставі договору з підприємством-замовником.

Внутрішній аудит (*Internal audit*) – діяльність з надання незалежних і об'єктивних гарантій та консультацій, спрямованих на вдосконалення діяльності компанії через використання систематизованих та послідовних підходів до оцінки ефективності процесів управління ризиками, контролю та корпоративного управління.

Обов'язковий аудит фінансової звітності (*Statutory audit of financial statements*) – аудит фінансової звітності (консолідованої фінансової звітності) суб'єктів господарювання, які відповідно до законодавства зобов'язані оприлюднити або надати фінансову звітність (консолідовану фінансову звітність) користувачам фінансової звітності разом з аудиторським звітом, що проводиться суб'єктами аудиторської діяльності на підставах та в порядку, передбачених Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».

Ініціативний аудит (*Initiative audit*) – зовнішній аудит фінансової звітності, який проводиться виключно з ініціативи суб'єкта господарювання, обсяги та терміни виконання якого встановлюються самостійним рішенням цього суб'єкта.

Операційний аудит (*Operational audit*) – перевірка господарської діяльності суб'єкта господарювання з метою оцінки його продуктивності й ефективності.

Професійне судження (*Professional judgment*) – застосування необхідних навичок, знань і досвіду в контексті вимог стандартів аудиту, бухгалтерського обліку та професійної етики при прийнятті обґрунтованих рішень щодо плану дій, які є прийнятними за обставин завдання з аудиту.

Незалежність аудитора (аудиторської фірми) (*Independence*) включає в себе:

а) незалежність мислення – спрямованість мислення, що дає змогу висловити думку без будь-якого впливу, що може поставити під загрозу професійне судження, та діяти чесно і проявляти об'єктивність та професійний скептицизм;

б) незалежність поведінки – уникнення фактів та обставин настільки суттєвих, що розсудлива й поінформована третя сторона, яка має всю відповідну інформацію, у тому числі щодо вжитих застережних заходів, обґрунтовано дійшла б висновку, що чесність, об'єктивність чи професійний скептицизм фірми або члена команди з надання впевненості були поставлені під загрозу.

Фундаментальні принципи аудиту (*Fundamental principles of audit*) – чесність, об'єктивність, професійна компетентність та належна ретельність, конфіденційність, професійна поведінка.

Принцип чесності (*Integrity*) – вимога бути щирим і чесним в усіх професійних та ділових стосунках.

Принцип об'єктивності (*Objectivity*) – вимога не допускати упередженості, конфлікту інтересів або неправомірного впливу з боку інших осіб на професійні або ділові судження.

Принцип професійної компетентності та належної ретельності (*Professional competence and due care*) – підтримання професійних знань та навичок на рівні, потрібному для забезпечення отримання клієнтом чи роботодавцем компетентних, професійних послуг, що базуються на сучасних тенденціях практики, законодавстві та методиках, а також діяти сумлінно й відповідно до застосовних технічних та професійних стандартів.

Принцип конфіденційності (*Confidentiality*) – вимога поважати конфіденційність інформації, отриманої в результаті професійних та ділових стосунків, і тому не розголошувати таку інформацію третім сторонам без належного та спеціального дозволу, якщо немає юридичного чи професійного права розкривати її; не використовувати цю інформацію для особистої вигоди аудитора або третіх сторін.

Принцип професійної поведінки (*Professional behavior*) – дотримання відповідних законів і нормативних актів та утримуватись від будь-яких дій, які дискредитують професію.

Загрози для дотримання фундаментальних принципів (*Threats to compliance with the fundamental principles*) – загроза власного інтересу, загроза власної оцінки, загроза захисту, загроза особистих стосунків, загроза тиску.

Загроза власного інтересу (*Self-interest threat*) – загроза того, що фінансовий або інший інтерес неналежно впливатиме на судження або поведінку аудитора.

Загроза власної оцінки (*Self-review threat*) – загроза того, що аудитор не оцінюватиме належним чином результати попереднього судження або послуги, виконаної аудитором чи

іншою особою фірми аудитора чи організації-роботодавця, на які аудитор покладатиметься при формулюванні судження при наданні поточної послуги.

Загроза захисту (*Advocacy threat*) – загроза того, що аудитор підтримуватиме позицію клієнта чи роботодавця такою мірою, яка ставить під загрозу його об’єктивність.

Загроза особистих стосунків (*Familiarity threat*) – загроза того, що внаслідок тривалих або тісних стосунків із клієнтом чи роботодавцем аудитор занадто перейматиметься їхнім інтересам або занадто схвалювати їхню роботу.

Загроза тиску (*Intimidation threat*) – загроза того, що аудитор утримуватиметься від об’єктивних дій унаслідок фактичного чи відчуваного тиску, у тому числі спроб здійснення неправомірного впливу на аудитора.

Принцип незалежності (*Independence*) – вимога до аудитора та суб’єкта аудиторської діяльності надавати послуги з аудиту, огляду фінансової звітності та виконувати інші завдання з надання впевненості, за умови, що такий аудитор, суб’єкт аудиторської діяльності, його власники (засновники, учасники), посадові особи та працівники незалежні від юридичної особи, фінансова звітність якої підлягає перевірці, не брали участі в підготовці та прийнятті управлінських рішень такої юридичної особи.

Принцип професійного скептицизму (*Professional skepticism*) – допущення можливості суттєвого викривлення інформації, яка розкрита у фінансовій звітності, унаслідок виявлених при проведенні аудиту фактів чи поведінки, що вказують на порушення, у тому числі шахрайство або помилку, незважаючи на попередній досвід аудитора та суб’єкта аудиторської діяльності щодо чесності та порядності посадових осіб юридичної особи, фінансова звітність якої перевіряється.

Контрольні питання

1. Визначте поняття аудиту та аудиторської діяльності.
2. Обґрунтуйте потребу розвитку аудиту в Україні.
3. Дайте коротку історичну довідку відносно виникнення і розвитку аудиту у світі.
4. Визначте передумови виникнення і розвитку аудиту в Україні.
5. У чому полягає відмінність аудиту від ревізії?
6. Який аудит є обов'язковим?
7. Назвіть основні принципи аудиту.
8. Який аудит є добровільним?
9. Охарактеризуйте внутрішній і зовнішній аудит.
10. Які є види зовнішнього аудиту?
11. Назвіть основні етичні принципи діяльності аудитора.
12. Хто може бути клієнтом на аудит і ревізію?
13. Як забезпечується незалежність аудитора від замовника?
14. Які об'єкти притаманні супутнім аудиту роботам (послугам)?
15. Назвіть основні ознаки аудиту.
16. У чому полягає мета та завдання аудиту?
17. Яку впевненість може надати аудитор користувачу?
18. Назвіть компоненти завдання з надання впевненості.
19. Розкрийте зміст завдання з огляду фінансової інформації.
20. У чому полягає сутність завдання з виконання узгоджених процедур?
21. Яка відмінність внутрішнього аудиту від зовнішнього?
22. Охарактеризуйте основні завдання внутрішнього аудиту.
23. Які існують види зовнішнього аудиту?
24. Що передбачає принцип об'єктивності?

25. У чому полягає принцип професійної поведінки?
26. У чому полягає принцип професійної компетентності та належної ретельності?
27. У чому полягає сутність незалежності поведінки аудитора?
28. Визначте проблеми та перспективи розвитку аудиту в Україні.

Тестові завдання

1. Причиною виникнення аудиту можна вважати:

- а) появу економічно організованого суспільства;
- б) важливість поєднання функцій обліку й контролю;
- в) потребу заслуховування інформації про діяльність суб'єктів господарювання;
- г) відділення власників майна від оперативного управління ним.

2. Потреба в залученні аудиторів не обумовлена:

- а) залежністю наслідків прийнятих рішень від якості наявної інформації;
- б) появою нових форм підприємницької діяльності;
- в) необхідністю спеціальних знань для перевірки інформації;
- г) частковою відсутністю в користувачів інформації доступу для оцінки її якості.

3. До ознак аудиту не належить наступне з наведених тверджень:

- а) проведення процедур з перевірки фінансової звітності;
- б) у процесі аудиту висловлюється незалежна думка;
- в) проведення процедур, пов'язаних з оцінкою інформаційної безпеки підприємства;
- г) правильна відповідь відсутня.

4. Відповідальність за фінансову звітність згідно з концептуальною основою фінансової звітності покладено на:

- а) аудитора;
- б) бухгалтерію;
- в) управлінський персонал;
- г) правильна відповідь відсутня.

5. У яких випадках проводять обов'язковий аудит?

- а) у випадках, передбачених чинним законодавством;
- б) за рішенням суб'єкта господарювання;
- в) за рішенням Аудиторської палати України;
- г) за рішенням Співки аудиторів України.

6. Дотримання принципу незалежності аудиту не пов'язано із загрозами:

- а) майнового інтересу та власної оцінки;
- б) конфлікту інтересів;
- в) особистих стосунків;
- г) правильна відповідь відсутня.

7. До основних ознак аудиту відносяться:

- а) чесність та об'єктивність;
- б) професійна таємниця та впевненість;
- в) незалежність та скептицизм;
- г) упевненість та конфіденційність.

8. Важливою передумовою розвитку аудиту і створення інститутів професійних бухгалтерів було:

- а) відокремлення власників від безпосереднього управління власністю;
- б) прогресивний розвиток економічної думки щодо власності;
- в) спроба державного контролю всіх суб'єктів господарювання;
- г) правильні відповіді б) та в).

9. Абсолютна впевненість передбачена для:

- а) аудиту;
- б) огляду;
- в) супутніх послуг;
- г) такий рівень упевненості є фактично недосяжним.

10. Об'єкти обов'язкового аудиту фінансової звітності визначені:

- а) Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»;
- б) Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»;
- в) Господарським кодексом України;
- г) Податковим кодексом України.

11. Аудит, як форма контролю, уперше було застосовано:

- а) у Франції;
- б) в Англії;
- в) в Італії;
- г) в США.

12. Надання обґрунтованої впевненості про відсутність у фінансовій звітності суттєвих викривлень є призначенням:

- а) аудиторської перевірки;
- б) відомчої ревізії;
- в) незалежного державного контролю;
- г) перевірки облікової інформації.

13. До аудиторських послуг відноситься:

- а) огляд фінансової звітності та супутні послуги;
- б) аудит та консультаційні послуги з питань упровадження процедур внутрішнього контролю;
- в) консультації із складання фінансової та податкової звітності;
- г) представництво суб'єкта господарювання в суді.

14. Досягнення абсолютного рівня впевненості є неможливим, коли:

- а) перевірка проводиться за вибіркоким методом;
- б) отримані аудитором докази за своїм характером не є остаточними;
- в) існують обмеження в системі внутрішнього контролю;
- г) правильна відповідь відсутня.

15. У яких випадках проводять обов'язковий аудит?

- а) у випадках, передбачених чинним законодавством;
- б) за рішенням суб'єкта господарювання;
- в) за рішенням Аудиторської палати України;
- г) за рішенням Спілки аудиторів України.

16. Основна передумова виникнення аудиту як форми незалежного фінансового контролю:

- а) зміна форми власності;
- б) неспівпадіння інтересів власників підприємства та управлінського персоналу;
- в) необхідність у перевірці фінансових звітів;
- г) усі відповіді правильні.

17. До ознак завдання з надання впевненості відноситься наявність:

- а) предмета перевірки, відповідних критеріїв, достатньо відповідних доказів;
- б) тристоронніх відносин між аудитором, відповідальною стороною та користувачем;
- в) письмового звіту з надання впевненості;
- г) правильні відповіді а), б), в).

18. Професійна незалежність аудитора передбачає, щоб:

- а) аудитор унікав факторів, за яким третя сторона дійшла висновку, що об'єктивність аудитора під загрозою;
- б) аудитор не вступав у контакти з персоналом об'єкта перевірки;

- в) аудитор самостійно вирішував, що та як йому перевіряти;
- г) аудитор нікому не підпорядковувався в ході роботи.

19. Мета аудиту полягає у:

а) перевірці первинних документів, облікових регістрів, звітності підприємства та виявленні фактів порушень фінансової дисципліни;

б) висловленні незалежної думки аудитора про відповідність обліку та фінансової звітності в усіх суттєвих аспектах вимогам чинного законодавства;

в) перевірці дотримання працівниками підприємства посадових обов'язків;

г) перевірці дотримання нормативно-правових актів, що регулюють діяльність підприємства, що перевіряється.

20. Основними задачами аудиту є:

а) знайти і попередити помилки бухгалтерського обліку і звітності;

б) надати допомогу керівництву при підготовці фінансової звітності;

в) перевірити фінансову звітність і скласти про неї думку;

г) здійснити аналіз фінансового стану підприємства.

21. Аудит класифікується на зовнішній та внутрішній за наступними ознаками:

а) за суб'єктами перевірки;

б) за національним законодавством;

в) за типом клієнта;

г) за об'єктами перевірки.

22. Обов'язковий аудит здійснюють:

а) у випадках, передбачених законодавством;

б) за рішенням господарюючого суб'єкта;

в) за рішенням аудиторської фірми;

г) за рішенням АПУ.

23. Необхідність виникнення аудиту обумовлена:

- а) бажанням підприємців приховати податки від контролюючих органів;
- б) неспівпадінням інтересів між тими, хто займається управлінням підприємства, і тими, хто вклав кошти в його діяльність;
- в) потребою перевіряти дотримання законодавства щодо встановлення цін у всіх галузях економіки;
- г) потребою здійснювати фінансову експертизу діяльності підприємств.

24. Одним з факторів забезпечення умов об'єктивності аудиту є:

- а) договір на аудит;
- б) доброзичливість аудитора;
- в) компетентність аудитора;
- г) незалежність аудитора.

25. Основними критеріями, які характеризують аудит, є:

- а) чесність та сумлінність;
- б) незалежність та впевненість;
- в) незалежність та сумлінність;
- г) упевненість та чесність.

26. Аудит відносять до виду робіт, які:

- а) передбачають висловлення думки та надання впевненості;
- б) передбачають висловлення думки;
- в) передбачають надання впевненості;
- г) правильна відповідь відсутня.

27. Принцип професійного скептицизму передбачає:

- а) допущення можливості суттєвого викривлення інформації і фінансової звітності;
- б) критичну оцінку та підхід із сумнівом до обґрунтованості отриманих доказів;

- в) правильні відповіді а) і б);
- г) правильна відповідь відсутня.

Практичні ситуації

Завдання 1.1.1.

Зміст завдання

Виходячи з наведених даних, визначити, яка проблема виникає в аудитора з точки зору незалежності аудиту.

Вихідні дані

Підприємство-клієнт звернулося з проханням до аудиторської фірми зробити йому копії робочих паперів аудитора для того, щоб він міг наперед підготуватись до перевірки наступного року.

Завдання 1.1.2.

Зміст завдання

Визначити, правильні чи ні, наступні твердження та обґрунтувати свою відповідь.

Вихідні дані

1. Послуги аудитора сплачує підприємство-клієнт, тому він не може бути незалежним.
2. Розмір аудиторського гонорару має бути затверджений власником підприємства.
3. Аудитори призначаються власником підприємства та підзвітні йому при наданні офіційної оцінки фінансової звітності.

Завдання 1.1.3.

Зміст завдання

1. Здійснити класифікацію об'єктів аудиту за видами, які наведені в таблиці 1.1.1.
2. Результати оформити у вигляді таблиці 1.1.1.

Таблиця 1.1.1. Класифікація об'єктів аудиту

Активи	Пасиви	Господарські процеси	Економічні результати діяльності	Організаційні форми управління	Методи управління	Функції управління
1	2	3	4	5	6	7

Вихідні дані

Об'єкти аудиту:

- 1) будівництво цеху;
- 2) внутрішньогосподарський контроль;
- 3) грошові кошти;
- 4) дебіторська заборгованість;
- 5) доходи від реалізації продукції;
- 6) ефективність використання ресурсів;
- 7) загальний обсяг виробництва продукції;
- 8) збитки від основної діяльності;
- 9) інформація про результати діяльності цеху;
- 10) короткострокові і довгострокові зобов'язання;
- 11) короткострокові цінні папери;
- 12) матеріальні запаси;
- 13) нематеріальні активи;
- 14) основне й допоміжне виробництво;
- 15) основні засоби;
- 16) оцінка показників роботи підприємства;
- 17) пайовий капітал;
- 18) планування;
- 19) поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом;
- 20) придбання матеріальних запасів;
- 21) продуктивність праці;
- 22) рентабельність продукції;
- 23) система мотивації праці;
- 24) собівартість готової продукції;
- 25) статутний капітал;

- 26) структура апарату управління;
- 27) структура виробництва;
- 28) фінансова звітність.

Завдання 1.1.4.

Зміст завдання

- 1. Віднести наведені характеристики до відповідних видів фінансово-господарського контролю.
- 2. Результати оформити у вигляді таблиці (табл. 1.1.2).

Таблиця 1.1.2. Види контролю

Аудит	Ревізія	Інвентаризація
1	2	3

Вихідні дані

Характеристики фінансово-господарського контролю:

- 1) незалежна форма господарського контролю;
- 2) проводиться з метою виявлення понаднормових витрат цінностей;
- 3) підприємницька діяльність;
- 4) здійснюється на добровільних засадах;
- 5) мета – виявлення фактичної наявності об’єкта перевірки;
- 6) контроль здійснюється за розпорядженням вищих органів;
- 7) здійснюється для контролю за діяльністю матеріально відповідальних осіб;
- 8) здійснюється на договірних засадах;
- 9) у процесі перевірки виявляється природний збиток цінностей;
- 10) проводиться після здійснення господарської операції;
- 11) підтверджується відповідність даних фінансової звітності даним обліку;
- 12) у результаті перевірки складається інвентаризаційний опис;

- 13) підсумковим документом є акт;
- 14) у результаті перевірки складається висновок (звіт);
- 15) правовим регулюванням є господарське право, господарські договори.

Завдання 1.1.5.

Зміст завдання

1. Установити, чи прийме аудиторська фірма пропозицію фірми «Корал» укласти договір на надання послуг з підтвердження фінансової звітності за 20X0 рік.

2. Установити, чи може аудиторська фірма укласти договір на надання послуг з підтвердження фінансової звітності фірми «Корал» за 20X1 рік.

Вихідні дані

Фірма «Корал» у грудні 20X0 року звернулась до аудиторської фірми з пропозицією укласти договір про надання послуг з відновлення аналітичного обліку за 20X0 рік. Договір був укладений, послуги надані й оплачені в грудні 20X0 року.

У лютому 20X1 року фірма «Корал» звернулась до аудиторської фірми з пропозицією укласти договір на надання послуг з підтвердження фінансової звітності за 20X0 рік.

Завдання 1.1.6.

Зміст завдання

1. Визначити, які з перелічених нижче суб'єктів господарювання підлягають обов'язковому аудиту.

2. У відповіді надати посилання на певний критерій, що зумовлює обов'язковість чи необов'язковість проведення аудиту кожного з перелічених суб'єктів господарювання.

Вихідні дані

- 1) ПАТ «Машинобудівний завод»;
- 2) ТОВ «Кристал»;
- 3) ПП «Океан»;
- 4) Недержавний пенсійний фонд;
- 5) ПрАТ «Меркурій»;

- 6) ДП «Молокозавод»;
- 7) ПАТ «Машпроект»;
- 8) Довірчий фонд;
- 9) КБ «НадраБанк»;
- 10) ПП «Либідь»;
- 11) АТ з іноземними інвестиціями;
- 12) Державний ощадний банк України.

Завдання 1.1.7.

Зміст завдання

Пояснити, до якого виду професійних послуг аудитора слід відносити запропонований перелік робіт.

Вихідні дані

Види робіт:

- 1) аналіз фінансового стану підприємства;
- 2) складання бізнес-плану;
- 3) консультації з питань оподаткування;
- 4) висловлення аудиторської думки щодо достовірності складеного передавального балансу в процесі приватизації;
- 5) висловлення аудиторської думки щодо достовірності складеної річної фінансової звітності;
- 6) висловлення аудиторської думки щодо достовірності прогнозних фінансових показників;
- 7) складання фінансової звітності підприємства у відповідності до Міжнародних стандартів фінансової звітності;
- 8) висловлення аудиторської думки стосовно повноти сплати статутного фонду підприємства;
- 9) перевірка цільового використання кредитних коштів.

Завдання 1.1.8.

Зміст завдання

1. Проаналізувати структуру Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та Міжнародного стандарту аудиту 200 «Загальні цілі незалежного

аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту».

2. Визначити основні відмінності між законодавчо-нормативними документами та зробити висновок про їх призначення.

3. Порівняти визначення, запропоновані в цих документах щодо сутності, мети та завдань аудиту. Пояснити виявлені відмінності.

Вихідні дані

1. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».

2. Міжнародний стандарт аудиту 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту».

Завдання 1.1.9.

Зміст завдання

Визначити, який вплив може зробити запропонований підприємством-клієнтом вид послуг на незалежність аудитора під час формування думки про достовірність його фінансової звітності.

Вихідні дані

Підприємство звернулось до аудиторської фірми з проханням відносно організації переходу на комп'ютерну форму обліку.

Аудиторська фірма вже не перший рік здійснює аудиторські перевірки фінансової звітності підприємства та добре володіє особливостями організації фінансового й управлінського обліку, проблемами облікової роботи та може чітко формулювати основні завдання під час постановки комп'ютерного обліку.

ТЕМА 1.2

РЕГУЛЮВАННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Мета заняття

1. Засвоїти правове регулювання аудиторської діяльності в Україні, порядок організації суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, систему атестації аудиторів та підвищення їх кваліфікації, порядок ведення Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності.

2. Набути практичних навичок щодо визначення складу аудиторської діяльності та Міжнародних стандартів аудиту, документального оформлення реєстрації аудиторських фірм, укладання договору на аудиторські послуги.

Ключові терміни й поняття

Аудиторська діяльність (*Auditing*) – незалежна професійна діяльність аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, зареєстрованих у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, з надання аудиторських послуг.

Аудиторські послуги (*Audit services*) – аудит, огляд фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності, виконання завдань з іншого надання впевненості та інші професійні послуги, що надаються відповідно до Міжнародних стандартів аудиту.

Неаудиторські послуги (*Non-audit services*) – 1) послуги зі складання податкової звітності, розрахунку обов'язкових зборів і платежів, представництва юридичних осіб у справах із зазначених питань; 2) консультування з питань управління, розробки й супроводження управлінських рішень; 3) ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності; 4) розробка та впровадження процедур внутрішнього

контролю, управління ризиками, а також інформаційних технологій у фінансовій сфері; 5) надання правової допомоги у формі: послуг юрисконсульта із забезпечення ведення господарської діяльності; ведення переговорів від імені юридичних осіб; представництва інтересів у суді; 6) кадрове забезпечення юридичних осіб у сфері бухгалтерського обліку, оподаткування та фінансів, у тому числі послуги з надання персоналу, що приймає управлінські рішення та відповідає за складання фінансової звітності; 7) послуги з оцінки; 8) послуги, пов'язані із залученням фінансування, розподілом прибутку, розробкою інвестиційної стратегії, окрім послуг з надання впевненості щодо фінансової інформації, зокрема проведення процедур, необхідних для підготовки, обговорення та випуску листів-підтверджень у зв'язку з емісією цінних паперів юридичних осіб.

Завдання з надання впевненості (*Assurance engagement*) – завдання, у якому метою практикуючого фахівця є отримання достатніх і прийнятних доказів для того, щоб надати висновок, призначений підвищити ступінь довіри визначених користувачів, інших ніж відповідальна сторона, щодо інформації з предмета перевірки (тобто результату оцінки або визначення основного предмета перевірки за відповідними критеріями).

Завдання з огляду (*Review engagement*) – мета завдання з огляду полягає в тому, щоб на основі процедур, які не дають усіх доказів, що їх вимагали би в процесі аудиту, надати аудитору змогу констатувати, чи привернув його увагу будь-який факт, який дає підстави стверджувати, що фінансова звітність не складена в усіх суттєвих аспектах відповідно до застосованої концептуальної основи фінансового звітування.

Процедури огляду (*Review procedures*) – процедури, які вважаються необхідними для досягнення цілі завдання

з огляду, насамперед запити персоналу суб'єкта господарювання та аналітичні процедури, що застосовуються до фінансових даних.

Супутні послуги (*Related services*) – послуги, які включають у себе узгоджені процедури та компіляцію інформації.

Аудитор (*Auditor*) – фізична особа, яка підтвердила кваліфікаційну придатність до провадження аудиторської діяльності, має відповідний практичний досвід та включена до Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності.

Аудиторська фірма (*Audit firm*) – юридична особа, яка провадить виключно аудиторську діяльність та/або надає неаудиторські послуги на підставах та в порядку, що передбачені Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та Міжнародними стандартами аудиту.

Суб'єкт аудиторської діяльності (*Audit entity*) – аудиторська фірма або аудитор, що відповідає таким критеріям: провадить аудиторську діяльність як фізична особа-підприємець або провадить незалежну професійну діяльність; набув права на провадження аудиторської діяльності на підставах та в порядку, передбачених Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»; включений до Реєстру як суб'єкт аудиторської діяльності.

Ключовий партнер з аудиту (*Key audit partner*) – аудитор, який: 1) призначений аудиторською фірмою відповідальним за проведення аудиту фінансової звітності від імені аудиторської фірми, у разі аудиту групи – аудитор, призначений аудиторською фірмою відповідальним за проведення аудиту консолідованої фінансової звітності групи, та аудитор, призначений відповідальним за проведення аудиту фінансової звітності дочірніх підприємств; 2) підписує аудиторський звіт.

Реєстр аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності (*Register of auditors and audit entities*) – автоматизована

система збирання, накопичення, захисту, обліку та надання інформації про аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право на провадження аудиторської діяльності в Україні.

Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю (ОСНАД) (*Audit public oversight body*) – юридична особа публічного права, яка забезпечує здійснення нагляду і несе відповідальність за нагляд, за: реєстрацією аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності; упровадженням Міжнародних стандартів аудиту; контролем за атестацією аудиторів та безперервним навчанням аудиторів, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності; контролем якості аудиторських послуг суб'єктів аудиторської діяльності, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності; дисциплінарними провадженнями щодо аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності; застосуванням стягнень.

Аудиторська палата України (АПУ) (*Audit Chamber of Ukraine*) – юридична особа, яка здійснює професійне самоврядування у сфері аудиторської діяльності та забезпечує реалізацію завдань аудиторського самоврядування.

Рада нагляду за аудиторською діяльністю (*Audit oversight Board*) – структурний елемент ОСНАД, який виконує повноваження на громадських засадах з нагляду за діяльністю АПУ, Інспекції забезпечення якості; прийняття рішень про порушення дисциплінарних справ про застосування стягнень до аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності; передачі матеріалів до правоохоронних органів.

Інспекція із забезпечення якості (*Quality Assurance Inspection*) – неприбуткова юридична особа, до повноважень якої належать: контроль якості аудиторських послуг суб'єктів аудиторської діяльності; методологічне забезпечення профе-

сійної кваліфікації; реалізація стягнень за дорученням Ради нагляду за аудиторською діяльністю.

Міжнародні стандарти аудиту (*International standards on auditing*) – сукупність професійних стандартів, що встановлюють правила надання аудиторських послуг і розкривають питання етики та контролю якості, які визначені Міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, що прийняті Радою з Міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості, а також Міжнародним кодексом етики, прийнятим Радою з Міжнародних стандартів етики для бухгалтерів та оприлюдненим Міжнародною федерацією бухгалтерів.

Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (*International Code of Ethics for Professional Accountants*) – фундаментальні принципи етики для професійних бухгалтерів, що відображають професійне визнання відповідальності за суспільні інтереси, і встановлюють стандарти поведінки, що очікуються від професійного бухгалтера.

Договір про надання аудиторських послуг (*Contract on the provision of the audit services*) – договір, укладений між суб'єктом аудиторської діяльності та замовником, у якому зазначаються предмет, обсяг аудиторських послуг, розмір та умови оплати, відповідальність сторін, права та обов'язки суб'єкта аудиторської діяльності і замовника та інші умови відповідно до вимог законодавства та Міжнародних стандартів аудиту.

Лист-угода (*Engagement letter*) – письмові умови завдання у формі листа.

Підприємства, що становлять суспільний інтерес (*Socially relevant company*) – підприємства-емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до торгів на фондових біржах або щодо цінних паперів яких здійснено публічну

пропозицію, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи (крім інших фінансових установ та недержавних пенсійних фондів, що належать до мікропідприємств і малих підприємств) та підприємства, які належать до великих підприємств.

Контрольні питання

1. Які нормативні документи регламентують аудиторську діяльність в Україні?
2. Які організаційні форми діяльності можуть бути притаманні аудиторським фірмам?
3. Якими видами діяльності можуть займатися суб'єкти аудиторської діяльності?
4. Охарактеризуйте взаємовідносини аудитора (аудиторської фірми) та податкової інспекції.
5. Які обмеження існують щодо формування статутного капіталу аудиторської фірми?
6. З якого моменту аудиторська фірма після її створення набуває права на провадження аудиторської діяльності?
7. Яким чином в Україні здійснюється реєстрація аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності?
8. З яких розділів складається Реєстр аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності?
9. Виконання яких умов є обов'язковим для включення аудиторської фірми до 4-го розділу Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності?
10. Які існують обмеження щодо надання послуг з обов'язкового аудиту підприємствам, що становлять суспільний інтерес (далі за текстом – ПССІ)?
11. Як і ким забезпечується гласність аудиторської діяльності?

12. Коли аудиторська фірма втрачає добру репутацію?
13. У яких випадках аудитори можуть бути притягнутими до професійної відповідальності?
14. Які види стягнень можуть застосовуватися до аудиторів та аудиторських фірм за вчинення професійного проступку?
15. Хто визначає форми та методи проведення аудиту?
16. У яких випадках аудитор може бути позбавленим права займатися аудиторською діяльністю?
17. Чи має право аудитор займатися виробничою, торговельною, посередницькою діяльністю, бути на службі в державних органах?
18. Обов'язки замовника по відношенню до аудитора (аудиторської фірми).
19. У яких випадках аудитор не має права проводити аудит підприємства?
20. Відповідальність замовника перед аудитором і аудиторською фірмою.
21. Яку відповідальність несе аудитор за недбайливість у роботі, що завдала клієнту матеріальну шкоду?
22. У чому полягає суть стандарту з аудиту?
23. Який порядок атестації аудиторів в Україні?
24. Хто входить до складу комісії з атестації аудиторів?
25. З якою метою здійснюється організація суспільного нагляду за аудиторською діяльністю?
26. За що несе відповідальність Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю (далі за текстом – ОСНАД)?
27. Які повноваження делегуються Аудиторській палаті України?
28. Визначити склад функцій, які виконує Інспекція із забезпечення якості аудиторської діяльності.

29. Охарактеризуйте порядок формування Ради нагляду за аудиторською діяльністю та Інспекції із забезпечення її якості.

30. Визначте основні складові Кодексу професійної етики аудиторів.

31. Розкрийте зміст і структуру Міжнародних стандартів аудиту.

32. Окресліть основні вимоги до аудиторських фірм, які надають послуги з обов'язкового аудиту фінансової звітності підприємств суспільного інтересу.

33. У чому полягають особливості договору на аудиторські послуги?

Тестові завдання

1. Аудитор – це:

- а) фізична особа, яка підтвердила кваліфікаційну придатність до аудиторської діяльності;
- б) фізична особа, яка має відповідний практичний досвід;
- в) фізична особа, яка включена до Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності;
- г) усе перелічене.

2. Фізична особа може бути атестована як аудитор за результатами кваліфікаційного іспиту при наявності:

- а) вищої освіти та досвіду роботи на посадах бухгалтера, ревізора, юриста, фінансиста, економіста, асистента аудитора не менше 15 років;
- б) вищої освіти та досвіду роботи на посадах бухгалтера, ревізора, юриста, фінансиста, економіста, асистента аудитора не менше 7 років;
- в) вищої освіти та стажування в аудиторській фірмі відповідно до вимог Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»;
- г) правильна відповідь відсутня.

3. Термін стажування в суб'єкта аудиторської діяльності для набуття практичного досвіду при атестації аудитора складає:

- а) не менше 5 років;
- б) один рік;
- в) не менше 2 років;
- г) не менше 3 років.

4. Персональний склад комісії з атестації аудиторів затверджує:

- а) АПУ;
- б) ОСНАД;
- в) Міністерство фінансів України;
- г) Рада нагляду за аудиторською діяльністю.

5. Умови делегування фізичної особи до складу Ради нагляду за аудиторською діяльністю:

- а) членство в професійній організації аудиторів та бухгалтерів, яка не є членом Міжнародної федерації бухгалтерів;
- б) досвід роботи аудитором не менше 5 років та бездоганна репутація;
- в) членство в Аудиторській палаті України;
- г) непракуюча особа з досвідом роботи у сфері аудиту, бухгалтерського обліку, права не менше 10 років та бездоганна репутація.

6. До повноважень Аудиторської палати України не відноситься:

- а) реєстрація аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності;
- б) контроль за безперервним навчанням аудиторів, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, крім підприємств суспільного інтересу;
- в) контроль за впровадженням Міжнародних стандартів аудиту;

г) контроль якості обов'язкового аудиту фінансової звітності підприємств, крім підприємств суспільного інтересу, який здійснюють аудиторські фірми.

7. Інспекція із забезпечення якості аудиту здійснює:

- а) прийняття рішень про порушення дисциплінарної справи щодо аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності;
- б) залучення експертів;
- в) передачу матеріалів до правоохоронних органів;
- г) методологічне забезпечення професійної кваліфікації.

8. Професійне самоврядування аудиторів здійснює:

- а) АПУ;
- б) ОСНАД;
- в) Рада нагляду за аудиторською діяльністю;
- г) Міжнародна організація професіональних бухгалтерів та аудиторів.

9. Відомості про аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності до Реєстру вносяться:

- а) ОСНАД;
- б) АПУ;
- в) Міністерством фінансів України;
- г) Радою нагляду за аудиторською діяльністю.

10. В аудиторській фірмі, що здійснює обов'язковий аудит ПССІ, за основним місцем роботи повинно працювати не менше:

- а) 5-ти аудиторів;
- б) 3-х аудиторів;
- в) 10-ти аудиторів;
- г) правильна відповідь відсутня.

11. Загальний розмір частки внесків засновників, які є аудиторами, повинен бути не менше ніж:

- а) 70 %;
- б) 30 %;

- в) 50 %;
- г) 100 %.

12. Якщо фізична особа має статус аудитора, то вона має право займатися аудиторською діяльністю лише після того, як вона:

- а) зареєструється як суб'єкт підприємницької діяльності;
- б) буде включена до Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності;
- в) правильна відповідь а) та б);
- г) правильна відповідь відсутня.

13. Відповідальним за організацію суспільного нагляду за аудиторською діяльністю в Україні є:

- а) Міністерство фінансів України;
- б) АПУ;
- в) НКЦПФР;
- г) ОСНАД.

14. Основним законодавчим актом, що визначає загальні принципи здійснення контролю за аудиторською діяльністю, є:

- а) Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»;
- б) Міжнародні стандарти аудиту;
- в) Директива Європейського Парламенту та Ради 2006/43/ЄС від 17.05.2006 зі змінами внесеними Директивою 2014/56/ЄС від 16.04.2014;
- г) правильна відповідь відсутня.

15. Відповідальність суб'єктів аудиторської діяльності перед замовником не може перевищувати:

- а) 70 розмірів мінімальних заробітних плат;
- б) 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- в) величини реальних збитків унаслідок неправомірної діяльності суб'єкта аудиторської діяльності;

г) величини втраченої вигоди та додаткових витрат, які були понесені замовником аудиторських послуг.

16. До суб'єктів господарювання, що становлять суспільний інтерес не відносяться:

а) Публічні акціонерні товариства, цінні папери яких допущені до біржових торгів;

б) банки;

в) страхові компанії;

г) Приватні акціонерні компанії.

17. За висловлення думки щодо комплекту фінансових звітів відповідальність покладено на:

а) аудитора;

б) бухгалтерію;

в) управлінський персонал;

г) правильна відповідь відсутня.

18. До завдань, які виконує ОСНАД, не відноситься:

а) нагляд за виконанням АПУ делегованих їй повноважень;

б) нагляд за впровадженням МСА;

в) накладання стягнення на аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності;

г) реєстрація аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності.

19. Частка винагороди, яка отримана аудиторською фірмою від ПССІ, щорічно в загальній сумі її чистого доходу не повинна перевищувати:

а) 15 %;

б) 25 %;

в) 10 %;

г) не регламентується.

20. До механізмів регулювання аудиторської діяльності в Україні не відносять:

а) суспільний нагляд;

б) професійне самоврядування аудиторів;

- в) Реєстр аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності;
- г) атестацію аудиторів.

21. Членами АПУ можуть бути:

- а) представники Міністерства фінансів України;
- б) члени Ради нагляду за аудиторською діяльністю;
- в) практикуючі аудитори;
- г) правильна відповідь відсутня.

22. Діяльність ОСНАД не фінансується за рахунок:

а) грошових коштів, передбачених Державним бюджетом України;

- б) внесків суб'єктів аудиторської діяльності;
- в) цільових грантів, отриманих від іноземних держав;
- г) плати за проведення атестації аудиторів.

23. Загальна кількість членів Ради нагляду за аудиторською діяльністю становить:

- а) 20 осіб;
- б) 15 осіб;
- в) 7 осіб;
- г) 9 осіб.

24. За вчинення професійного проступку до аудитора та суб'єкта аудиторської діяльності не може застосовуватися стягнення у формі:

- а) офіційної заяви ОСНАД про невідповідність аудиторського звіту вимогам МСА;
- б) накладення штрафу на аудитора або аудиторську фірму;
- в) попередження;
- г) правильна відповідь відсутня.

25. Не вважається професійним проступком аудитора та суб'єкта аудиторської діяльності:

- а) неналежне виконання своїх професійних обов'язків;
- б) порушення МСА;
- в) відмова аудитора надати замовнику робочі документи за результатами перевірки;

г) недотримання вимог незалежності суб'єкта аудиторської діяльності.

26. Максимальна тривалість співпраці аудиторської фірми з підприємством ССІ щодо обов'язкового аудиту не може перевищувати:

- а) 7 років;
- б) 5 років;
- в) 10 років;
- г) 12 років.

27. Хто здійснює контроль якості обов'язкового аудиту, який проводить аудиторська фірма з третього розділу Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності?

- а) АПУ;
- б) Міністерство фінансів України;
- в) Інспекція із забезпечення якості;
- г) Рада нагляду за аудиторською діяльністю.

28. У листі-угоді аудитор може вказати:

- а) порядок обчислення суми гонорару та форму розрахунків;
- б) заходи, пов'язані з плануванням аудиторської перевірки;
- в) прохання про підтвердження замовником умов перевірки;
- г) правильні відповіді а), б), в).

Практичні ситуації

Завдання 1.2.1.

Зміст завдання

1. Проаналізувати ситуацію, яка виникла між клієнтом та аудитором.
2. Визначити дії аудитора з цього приводу.

Вихідні дані

Керівництво ПАТ «Омега» в ході аудиторської перевірки погоджується показати тільки копії документів, які відносяться до предмета аудиту. При цьому відмовляється надати весь пакет необхідних для перевірки фінансової звітності облікових документів, оскільки вони ще не пройшли всіх стадій оперативної обробки.

Завдання 1.2.2.

Зміст завдання

1. Визначити характер допущених порушень.
2. Указати, які нормативні документи порушені.

Вихідні дані

Засновниками аудиторської фірми «Аудит-Баланс», яка була створена 15.02.200X р., є аудиторська фірма «Аудит-Інформ» (20 % вкладеного капіталу) та четверо громадян України (по 20 % вкладеного капіталу), один з яких не є атестованим аудитором. Рішенням правління аудиторської фірми 07.10.200X р. зі складу її засновників виведено аудитора Бондаренка І. В. і введено замість нього Пархоменка В. О., який не зареєстрований у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності.

Діяльність аудиторської фірми «Аудит-Баланс» згідно зі статутом і установчим договором передбачає:

- аудит фінансової звітності;
- оцінку ефективності системи внутрішнього контролю підприємств;
- складання фінансової та податкової звітності;
- консультації з питань управління підприємством та оподаткування, ведення бухгалтерського й управлінського обліку;
- розробку фінансової стратегії підприємств;
- розробку програмного забезпечення;

- рекламну діяльність;
- торгівлю інструктивно-методичною літературою.

Завдання 1.2.3.

Зміст завдання

Визначити можливість визнання кожної фізичної особи аудитором.

Вихідні дані

1. Випускник університету має вищу освіту за спеціальністю «Облік і оподаткування», під час навчання успішно склав іспити за предметами, що відповідають напрямам теоретичної підготовки згідно із Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».

2. Бухгалтер приватного підприємства має вищу освіту за спеціальністю «Облік і аудит», сім років стажу роботи бухгалтером та три роки досвіду роботи в аудиторській фірмі.

3. Бухгалтер Товариства з обмеженою відповідальністю працює 16 років на цій посаді та має вищу освіту за спеціальністю «Економіка підприємства».

4. Громадянин Німеччини, допущений до проведення обов'язкового аудиту у своїй країні, має намір працювати в Україні.

5. Менеджер іноземного підприємства в м. Київ зі стажем роботи 10 років, має вищу освіту зі спеціальності «Менеджмент організацій».

Завдання 1.2.4.

Зміст завдання

Визначити, яку з вказаних пропозицій відносно аудиту повинна прийняти аудиторська фірма. Чи обидві разом? Обґрунтувати свою відповідь.

Вихідні дані

Аудиторська фірма одержала дві пропозиції стосовно проведення аудиторської перевірки від ТОВ «Кристал» та від Спільного підприємства «Веста».

ТОВ «Кристал» існує більше п'яти років і обов'язковому аудиту не підлягає. Унаслідок документальної перевірки податковою інспекцією на ТОВ були накладені штрафні санкції. Погашення заборгованостей перед бюджетом зі штрафних санкцій призведе до порушення фінансової стійкості ТОВ.

Тому ТОВ «Кристал» і звернулось до аудиторської фірми з метою зменшення обсягу штрафних санкцій. За ці послуги воно пропонує аудиторській фірмі 1500 у. о.

Спільне підприємство «Веста» існує три роки. Воно, як підприємство з участю іноземного капіталу, підлягає обов'язковій аудиторській перевірці. Але в цьому році СП вирішило змінити аудиторську фірму і звернулось з пропозицією відносно укладення договору на виконання аудиторських послуг у вказану вище аудиторську фірму. Спільне підприємство пропонує за послуги згідно з договором 1000 у. о.

Аудиторська фірма має обмеження в штатних співробітниках. За умовами укладення договорів за двома пропозиціями їй необхідно залучити позаштатних співробітників.

Завдання 1.2.5.

Зміст завдання

Підготувати текст листа-угоди аудиторської фірми про згоду на проведення аудиту фінансової звітності Публічного акціонерного товариства (далі за текстом – ПАТ) «Меридіан» за 202X р.

Вихідні дані

Аудиторська фірма повинна підготувати лист-угоду ПАТ «Меридіан». При написанні цього листа необхідно мати на увазі наступне:

- 1) лист направляється до Ради директорів ПАТ «Меридіан»;
- 2) аудиторська фірма затверджується офіційним аудитором на зборах акціонерів ПАТ «Меридіан» (лист від клієнта № 135 від 02.02.202X р.);

- 3) у листі-угоді слід дати посилання на чинне законодавство з аудиту та бухгалтерського обліку;
- 4) існує усна домовленість з клієнтом:
  - про надання клієнту календарного плану аудиту;
  - про перевірку достовірності не тільки фінансової, але й податкової звітності;
- 5) лист необхідно направити клієнту 10.02.202X р.;
- 6) аудит планують завершити до 29.04.202X р.

Завдання 1.2.6.

Зміст завдання

Визначити правомірність договору і правильність його складання.

Вихідні дані

Аудиторська фірма «Аудит-Консалт», яка виконує аудиторські послуги, склала договір з публічним акціонерним товариством «Омега».

Зміст договору наведено нижче.

Договір на виконання аудиторських послуг фірмою «Аудит-Консалт»

22.02.20XX р.

м. Миколаїв

Аудиторська фірма, яка в подальшому називатиметься «Виконавець», в особі директора Іванова А.К., з одного боку, та ПАТ «Омега», яке в подальшому називатиметься «Замовник», в особі генерального директора Григорчука В.В., з іншого боку, уклали цей договір з наступних питань:

1. *Замовник доручає, а виконавець бере на себе виконання аудиту фінансово-господарської діяльності товариства.*
2. *Термін виконання робіт – три місяця.*
3. *Вартість аудиторських послуг згідно з договором 56 тис. грн.*

4. Замовник забезпечує необхідні умови для роботи аудитора.

Підпис виконавця

Завдання 1.2.7.

Зміст завдання

Визначити професійну етичну загрозу, яка може виникнути, та запропонувати шляхи до її вирішення.

Вихідні дані

Аудиторська фірма проводить аудит фінансової звітності підприємства протягом останніх п'яти років.

За наслідками податкової перевірки повноти та своєчасності сплати податків працівниками ДПС було визначено велику суму недоїмки по несплачених податках. На підставі цього факту в ході процесуальних дій у аудиторської фірми вимагають робочу документацію, але керівництво прийняло рішення її не надавати, поклавшись на те, що воно не має права розголошувати інформацію, яка була отримана в процесі аудиту.

ТЕМА 1.3 МЕТОДИ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА КРИТЕРІЇ ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ

Мета заняття

1. Засвоїти методи аудиту фінансової звітності.
2. Набути практичних навичок щодо використання методів аудиту фінансової звітності.

Ключові терміни й поняття

Метод аудиту (*Audit method, audit technique*) – сукупність прийомів, за допомогою яких оцінюється стан об'єктів, що підлягають дослідженню.

Загальнонаукові методи (*General scientific methods*) – аналіз і синтез, індукція та дедукція, аналогія і моделювання, абстрагування та конкретизація, системний аналіз.

Методичні прийоми аудиту (*Methodical methods of audit*) – фактична перевірка; документальна перевірка; формальна перевірка; арифметична перевірка; перевірка документів по суті; підтвердження; спостереження; обстеження; опитування; повторне виконання; повторне обчислення; огляд; інспектування; тестування; сканування; аналітичні процедури; спеціальна перевірка; зустрічна перевірка; запит.

Фактична перевірка (*Factual checking*) – перевірка кількісного та якісного стану об'єктів, який установлюється шляхом обстеження, огляду, обмірювання, перерахунку, зважування, лабораторного аналізу та інших способів перевірки фактичного стану активів.

Документальна перевірка (*Documentary checking*) – перевірка документів і записів, яка може бути формальною, арифметичною та перевіркою по суті.

Формальна перевірка (*Formal checking*) – візуальна перевірка правильності записів усіх реквізитів, у виявленні безпідставних виправлень, підчисток, дописувань у тексті й цифрах, у перевірці достовірності підписів посадових і матеріально відповідальних осіб.

Арифметична перевірка (*Arithmetic checking*) – перевірка правильності розрахунків у документах, облікових регістрах і звітних формах.

Перевірка документів по суті (*Substantive documents checking*) – установлення законності й доцільності господарських операцій, правильності відображення операцій на рахунках та включення до статей витрат і доходів.

Підтвердження (*Confirmation*) – письмова відповідь від клієнта або третіх осіб із метою підтвердження.

Зовнішнє підтвердження (*External confirmation*) – аудиторські докази, отримані як пряма письмова відповідь аудитору від третьої сторони (сторони, яка підтверджує) у паперовій формі або на електронних чи інших носіях інформації.

Спостереження (*Observation*) – нагляд за процесом або процедурою, яку виконують інші особи.

Обстеження (*Inspection*) – особисте ознайомлення з предметом дослідження.

Опитування (*Interview*) – одержання письмової або усної інформації від клієнта або про клієнта.

Повторне виконання (*Reperformance*) – незалежне виконання аудитором процедур або заходів контролю, які були здійснені як частина процедур внутрішнього контролю суб'єкта господарювання.

Повторне обчислення (*Recalculation*) – процедура, яка передбачає перевірку математичної правильності документів або записів.

Огляд (*Review*) – порівняльний аналіз фактичних даних з даними минулих фактичних періодів або плановими (бюджетними) показниками.

Інспектування (*Inspection*) – перевірка записів або документів (внутрішніх чи зовнішніх) у паперовій, електронній формі або на інших носіях чи фізична перевірка активів.

Тестування (*Testing*) – процедура визначення відповідності предмета аудиту заданим параметрам.

Сканування (*Scanning*) – безперервний перегляд документації суб'єкта господарювання з метою пошуку (ідентифікації) нетипових статей та подій.

Аналітичні процедури (*Analytical procedures*) – оцінки фінансової інформації, зроблені на основі аналізу очікуваних взаємозв'язків між фінансовими та нефінансовими даними.

Аналітичні процедури також охоплюють вивчення таких виявлених відхилень або взаємозв'язків, які не узгоджуються з іншою доречною інформацією, або відрізняються від очікуваних величин на значні суми.

Спеціальна перевірка (*Special checking*) – перевірка із залученням фахівців вузької спеціалізації.

Зустрічна перевірка (*Counter checking*) – перевірка відображення господарських операцій у третіх осіб суб'єкта господарювання та порівняння з його даними.

Запит (*Inquiry*) – пошук фінансової та нефінансової інформації від обізнаних осіб як у самого суб'єкта господарювання, так і за його межами.

Методичні прийоми організації аудиту (*Methodological techniques of organization an audit*) – вибіркова перевірка; суцільна перевірка; аналітична перевірка; комбінована перевірка.

Вибіркова перевірка (*Selective check*) – застосування аудиторських процедур менше ніж до 100 % масивів інформації, які дозволяють аудитору отримати аудиторські докази й, оцінивши окремі характеристики вибраних даних, розповсюдити дієвість цих доказів на всю сукупність даних. Ризик невиявлення збільшується, оскільки за межами вибірки можуть залишитися факти порушень і помилок.

Суцільна перевірка (*Total check*) – перевірка всіх без виключення масивів інформації стосовно господарських процесів, що відбувалися у клієнта за період, який перевіряється.

Аналітична перевірка (*Analytical check*) – оцінювання фінансових показників за допомогою вивчення вірогідних залежностей між ними.

Комбінована перевірка (*Combined check*) – поєднання суцільної, вибіркової та аналітичної перевірок.

Твердження (*Assertions*) – надані управлінським персоналом явні або неявні представлення, що містяться у фінансовій звітності, які використовує аудитор для розгляду потенційних викривлень різних типів, які можуть мати місце.

Твердження щодо класів операцій та подій, а також пов'язаних розкриттів протягом періоду аудиту (*Assertions about classes of transactions and events, and related disclosures, for the period under audit*):

настання (*occurrence*) – операції та події, які були зареєстровані або розкриті, дійсно мали місце і стосуються суб'єкта господарювання;

повнота (*completeness*) – усі операції та події, які повинні реєструватися, були зареєстровані, а всі пов'язані розкриття, які необхідно було включити у фінансову звітність, було включено;

точність (*accuracy*) – суми та інші дані, пов'язані із зареєстрованими операціями і подіями, були записані правильно, а пов'язані розкриття були відповідно виміряні й викладені;

закриття періоду (*cutoff*) – операції та події були зареєстровані в правильному обліковому періоді;

класифікація (*classification*) – операції та події були зареєстровані на належних рахунках;

подання (*presentation*) – операції та події відповідно узагальнені або деталізовані й чітко викладені, а пов'язані розкриття є релевантними та зрозумілими в контексті вимог застосовної концептуальної основи фінансового звітування.

Твердження щодо залишків рахунків та відповідних розкриттів на кінець періоду (*assertions about account balances, and related disclosures, at the period end*):

існування (*existence*) – активи, зобов'язання та власний капітал наявні;

права та обов'язки (rights and obligations) – суб'єкт господарювання має або контролює права на активи, а зобов'язання є зобов'язаннями суб'єкта господарювання;

повнота (completeness) – усі активи, зобов'язання та власний капітал, які мають реєструватися, були зареєстровані, а всі пов'язані розкриття, які необхідно було включити у фінансову звітність, було включено;

точність, оцінка та розподіл (accuracy, valuation and allocation) – активи, зобов'язання та власний капітал включені до фінансової звітності у відповідних сумах, усі пов'язані з цим коригування щодо оцінки або розподілу належно зареєстровані, а пов'язані розкриття було відповідно виміряні та викладені;

класифікація (classification) – активи, зобов'язання та участь у капіталі було відображено на відповідних рахунках;

подання (presentation) – активи, зобов'язання та участь у капіталі відповідно узагальнені або деталізовані та чітко викладені, а пов'язані розкриття є релевантними і зрозумілими в контексті вимог застосовної концептуальної основи фінансового звітування.

Критерії (Criteria) – контрольні показники, які використовуються для оцінки або визначення основного предмета перевірки.

Контрольні питання

1. Хто несе відповідальність за достовірне подання та розкриття інформації?

2. Які твердження керівництва щодо фінансових звітів відносяться до тверджень про залишки на рахунках на кінець періоду?

3. Які твердження керівництва щодо фінансових звітів відносяться до тверджень щодо класу операцій та подій за період, що перевіряється?

4. Які твердження керівництва щодо фінансових звітів відносяться до тверджень про розкриття і подання інформації?
5. Які існують процедури оцінки ризиків суттєвих викривлень?
6. Для чого призначені тести контролю?
7. На яких рівнях здійснюють оцінку ризику суттєвого викривлення?
8. Які типи процедур застосовують для оцінки тверджень у фінансових звітах?
9. Для чого призначені процедури по суті?
10. Яким чином можна поділити операції в системі бухгалтерського обліку?
11. Які типи аудиторських процедур передбачені МСА?
12. У чому полягає сутність процедури перевірки матеріальних активів?
13. Назвіть обов'язкові реквізити документа, що може бути підставою для записів у бухгалтерському обліку.
14. Назвіть основні прийоми перевірки матеріальних активів.
15. Докази щодо яких тверджень можна отримати під час проведення інвентаризації?
16. З якою метою можуть застосовуватись контрольні обміри?
17. Для чого проводиться лабораторний аналіз?
18. З якою метою і на якому етапі перевірки застосовується процедура спостереження?
19. У чому полягає сутність процедури повторного виконання?
20. Які типи аналітичних процедур можуть використовуватися в аудиті?
21. Які фінансові коефіцієнти можуть використовуватися при проведенні аналітичних процедур?

22. На яких етапах перевірки застосовують аналітичні процедури?

Тестові завдання

1. До аудиторських процедур не відноситься:

- а) спостереження;
- б) планування;
- в) перевірка;
- г) запит і підтвердження.

2. Аналітичні процедури використовуються для:

- а) виявлення помилок, які спричинені шахрайством управлінського персоналу;
- б) загального огляду фінансових звітів на кінцевому етапі аудиту;
- в) оцінки ризиків та внутрішнього контролю;
- г) перевірки наявності активів, відображених у фінансовій звітності.

3. Для аудиту дебіторської заборгованості, яка відображена в Балансі (Звіті про фінансовий стан), найбільш за інші, критичним буде твердження стосовно:

- а) повноти;
- б) наявності й оцінки;
- в) прав і обов'язків;
- г) відповідності чинному законодавству.

4. Викривлення у формах фінансової звітності поділяються на:

- а) абсолютні та відносні;
- б) кількісні та якісні;
- в) аналітичні та синтетичні;
- г) історичні та прогнозні.

5. Договір на аудиторські послуги містить:

- а) предмет перевірки, строки дії договору та виконавці, відповідальність сторін;

б) обсяг робіт, термін дії договору, вартість робіт і умови оплати;

в) предмет і термін перевірки, масштаб перевірки, протокол узгодження ціни;

г) предмет договору, вартість робіт і порядок розрахунків, порядок здачі та прийому робіт, обов'язки та відповідальність сторін, термін дії договору, місцезнаходження та реквізити сторін.

6. Умови на проведення аудиту погоджені в документі:

а) лист-пропозиція;

б) лист-угода;

в) лист-пояснення;

г) лист-домовленість.

7. До видів аудиту не відносять:

а) ризико-орієнтований;

б) аналітичний;

в) підтверджувальний;

г) системний.

8. Призначення аудиторського звіту полягає у:

а) наданні можливості керівництву клієнта виправити викривлення від концептуальної основи;

б) затвердженні результатів діяльності аудитора;

в) інформуванні зовнішніх користувачів щодо стану бухгалтерського обліку і фінансової звітності;

г) правильна відповідь відсутня.

9. Процедурою оцінювання ризиків суттєвого викривлення не передбачається:

а) визначення ризиків шляхом отримання розуміння підприємства та його середовища;

б) вивчення значущості ризиків та їх здатності призводити до суттєвих викривлень;

в) визначення вірогідності суттєвих викривлень у фінансовій звітності, спричинених ризиками;

г) правильна відповідь відсутня.

10. До тверджень про залишки на рахунках відносять:

а) твердження, які містять показники Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід);

б) твердження, які містять показники Балансу (Звіту про фінансовий стан);

в) твердження, які містяться в інформації Приміток;

г) правильна відповідь відсутня.

11. До якісних характеристик фінансової звітності відносять:

а) фінансова звітність повинна бути зрозумілою;

б) фінансова звітність повинна бути достовірною;

в) фінансова звітність повинна забезпечити зіставність інформації;

г) усі відповіді правильні.

12. До тверджень про класи операцій та полії за звітний період відносять:

а) твердження про показники Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід);

б) твердження, які містять показники Балансу (Звіту про фінансовий стан);

в) твердження, які містяться в інформації Приміток до річної звітності;

г) правильна відповідь відсутня.

13. Перелік тверджень управлінського персоналу про інформацію, яку містять Примітки до річного звіту, включає в себе:

а) точність та оцінку вартості;

б) відсічення операцій та подій;

в) існування;

г) права й зобов'язання.

14. Процес звернення аудитора за інформацією до суб'єкта господарювання або поза його межами називається:

- а) аналітичними процедурами;
- б) запитом;
- в) підтвердженням;
- г) спостереженням.

15. Проведення аудиторських процедур по суті передбачає:

- а) отримання розуміння про підприємство та його середовище;
- б) перевірку інформації про класи операцій, залишки на рахунках та розкриття інформації;
- в) оцінку ефективності системи внутрішнього контролю;
- г) правильна відповідь відсутня.

16. До тверджень управлінського персоналу підприємства щодо показників Балансу не відноситься:

- а) існування;
- б) повнота;
- в) наявність;
- г) права й зобов'язання.

17. Твердження управлінського персоналу підприємства щодо показників Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) – це:

- а) оцінка вартості та розподіл;
- б) відсічення;
- в) класифікація та зрозумілість;
- г) правильна відповідь відсутня.

18. Процес отримання інформації щодо пояснень управлінського персоналу від третіх сторін називається:

- а) запитом;
- б) спостереженням;

- в) перерахуванням;
- г) підтвердженням.

19. Аналітичні процедури застосовуються на таких етапах аудиту як:

- а) планування;
- б) прогнозування;
- в) мотивація;
- г) попереднє ознайомлення з діяльністю підприємства-замовника.

20. Вибір аудитором процедур і рівня їх застосування залежить від:

- а) вимог внутрішньофірмових стандартів аудиту;
- б) умов договору;
- в) професійного судження аудитора;
- г) вимог АПУ.

21. До фізичного контролю належать:

- а) інвентаризація, контрольний запуск, лабораторний аналіз, спостереження;
- б) інвентаризація, контрольний обмін, контрольний запуск, спостереження;
- в) інвентаризація, контрольний обмін, контрольний запуск, лабораторний аналіз, спостереження;
- г) інвентаризація, контрольний запуск, спостереження.

22. Аналітичні процедури використовуються для:

- а) загального огляду фінансової звітності на кінцевому етапі аудиту;
- б) проведення вибіркової перевірки первинних документів;
- в) складання звітності підприємствами-замовниками аудиту;
- г) правильна відповідь відсутня.

Практичні ситуації

Завдання 1.3.1.

Зміст завдання

Знайти відповідність між термінами та їх змістом.

Вихідні дані

Перелік та зміст понять, що пов'язані з методичними прийомами аудиту фінансової звітності, наведені в таблиці 1.3.1.

Таблиця 1.3.1. Методичні прийоми аудиту фінансової звітності

1	Облікові записи	А	Пояснення управлінського персоналу щодо різних елементів фінансових звітів, які свідчать про справедливе й достовірне відображення наслідків господарських операцій у фінансових звітах
2	Процедури по суті	Б	Початкові бухгалтерські записи та підтверджуючі записи
3	Твердження	В	Аудиторські процедури, призначені для виявлення суттєвих викривлень на рівні тверджень і включають у себе тести класів операцій, залишків на рахунках, розкриття інформації та аналітичні процедури по суті
4	Підтвердження	Г	Передбачає запит інформації (як фінансової, так і нефінансової) в обізнаних осіб як усередині суб'єкта господарювання, так і поза його межами
5	Тести контролю	Д	Дає можливість одержати загальну характеристику можливостей клієнта на підставі візуального огляду
6	Спостереження	Е	Спосіб виявлення фактичної наявності матеріальних цінностей, фактичного стану розрахунків, обсягів незавершеного виробництва шляхом поштучного перерахунку, зважування, обмірювання та зіставлення фактичних залишків з даними бухгалтерського обліку на певну дату

Продовж. табл. 1.3.1

7	Інвентаризація	З	Аудиторські процедури для оцінки ефективності функціонування системи обліку і внутрішнього контролю
8	Запит	І	Полягає в одержанні письмової відповіді від клієнта або третіх осіб з метою підтвердження точності інформації

Завдання 1.3.2.

Зміст завдання

Визначити, які твердження керівництва містить інформація, що наведена у фінансовій звітності.

Вихідні дані

Значення окремих показників фінансової звітності:

- станом на 31.12.20X1 року в рядку Балансу (Звіту про фінансовий стан) «Виробничі запаси» відображено 230 тис. грн;
- розмір кредиторської заборгованості постачальникам на 31.12.20X1 року становив 500 тис. грн;
- у рядку Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) «Чистий дохід» за 20X1 рік відображено 12 млн грн;
- у рядку Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) «Адміністративні витрати» відображено 399 тис. грн;
- чиста вартість дебіторської заборгованості по розрахункам з покупцями становить 385 тис. грн, 35 % з якої належить одному замовнику;
- балансова вартість основних засобів становить 3550,0 тис. грн, з яких 10 % повністю амортизовано, первісна вартість переоцінених основних засобів – 2150 тис. грн, переданих в операційну оренду основних засобів – 35 тис. грн;

– станом на звітну дату підприємство передало на відповідальне зберігання товарів на суму 370 тис. грн;

– стаття «Фінансові витрати» становить 550 тис. грн.

Завдання 1.3.3.

Зміст завдання

Зробити порівняння видів тестів контролю за критеріями, за формою, яка наведена в табл. 1.3.2.

Таблиця 1.3.2. Порівняльний аналіз видів тестів контролю

Критерій	Наскрізні тести	Тести узгодженості
Мета		
Масштаб		
Спосіб формування		
Спосіб групування		
Спосіб узагальнення		
Кінцевий результат		
Сфери застосування		
Рівень довіри / проникнення		

Вихідні дані

Види тестів та порівняльні критерії наведені в таблиці 1.3.2.

Завдання 1.3.4.

Зміст завдання

1. Визначити форму запиту до дебіторів з метою підтвердження заборгованості перед ТОВ «Продмаркет» на звітну дату.

2. Скласти текст запиту.

Вихідні дані

ТОВ «Продмаркет» займається роздрібною торгівлею продовольчих товарів через мережу супермаркетів. Під час проведення аудиту фінансової звітності було встановлено, що

окрім операцій роздрібної торгівлі відбувається продаж невеликих партій товарів по безготівковому розрахунку.

На звітну дату залишок дебіторської заборгованості по розрахункам з покупцями за товари становила 59,0 тис. грн, або 3 % загальної маси оборотних активів підприємства. 84 % заборгованості припадає на 5 основних контрагентів, а решта – на 44.

Завдання 1.3.5.

Зміст завдання

Знайти відповідність між твердженнями управлінського персоналу щодо показників фінансової звітності та процедурами, необхідними для отримання впевненості до їх дотримання.

Вихідні дані

Перелік тверджень управлінського персоналу щодо показників фінансової звітності та аудиторських процедур наведені в таблиці 1.3.3.

Таблиця 1.3.3. Твердження управлінського персоналу щодо показників фінансової звітності та аудиторські процедури

1	Аудиторська процедура	А	Передумова
2	Перевірка наявності договору з касиром про повну матеріальну відповідальність	Б	Існування
3	Проведення інвентаризації касової готівки на останній день звітного періоду	В	Права й обов'язки
4	Перевірка відповідності даних чекової книжки, виписки, прибуткових касових ордерів, суми кореспонденції Д-т 30 К-т 31	Г	Виникнення
5	Перевірка правильності заповнення Звіту про рух грошових коштів	Д	Повнота
6	Перевірка дотримання ліміту розрахунків між юридичними особами	Е	Вартісна оцінка
7	Перевірка правильності обчислення залишків на кінець дня по касовій книзі	Ж	Точне вимірювання
8	Перевірка підпису керівника організації на видаткових касових ордерах	З	Подання та розкриття

Завдання 1.3.6.

Зміст завдання

1. Визначити, які твердження керівництва містить стаття Балансу (Звіту про фінансовий стан) «Основні засоби».

2. Ранжувати отримані докази за мірою зменшення рівня їх надійності.

3. Визначити, які твердження можна перевірити на підставі кожного з наведених доказів, а також чи можна вважати цей доказ релевантним та достатнім.

Вихідні дані

Під час аудиту фінансової звітності була виконана низка процедур, у результаті яких було отримано докази щодо тверджень, які містить стаття Балансу (Звіту про фінансовий стан) «Основні засоби», а саме:

- аналіз фактичних витрат на утримання виробничих основних фондів, зроблений аналітиком фінансового відділу підприємства;

- копії свідоцтва про право власності на деякі об'єкти нерухомості підприємства;

- акт інвентаризації основних засобів, яка була проведена за присутності аудитора;

- письмове пояснення головного інженера щодо обґрунтування очікуваних термінів корисного використання виробничого обладнання;

- відповідь на запит аудитора до виробника обладнання про максимальну виробничу потужність, установлений технічний ресурс та вимоги щодо проведення ремонтів;

- звіт незалежного оцінювача про ринкову вартість виробничого обладнання;

- тест-розрахунок амортизації по окремих позиціях обліку основних фондів, який був зроблений аудитором.

Завдання 1.3.7.

Зміст завдання

1. Визначити, які процедури потрібно виконати аудиторю при вирішенні кожного питання.
2. Визначити, до яких тверджень будуть відноситись отримані аудиторські докази в результаті виконання кожної процедури.
3. Визначити, чи будуть релевантними та достатніми отримані аудиторські докази.

Вихідні дані

Під час перевірки показників Балансу (Звіту про фінансовий стан) аудитор, зокрема, повинен знайти відповіді на такі питання:

А. Як відображена на звітну дату в Балансі частина довгострокового кредиту, яка повинна бути погашена в наступному році?

Б. Як розраховується резерв на покриття витрат, пов'язаних з гарантійними зобов'язаннями?

В. Які реквізити (адреса, телефон, коди та ін.) основних постачальників підприємства?

Г. Як сформовано зобов'язання з фінансової оренди?

ТЕМА 1.4 АУДИТОРСЬКИЙ РИЗИК

Мета заняття

1. Засвоїти поняття аудиторського ризику.
2. Набути практичних навичок щодо визначення аудиторського ризику.

Ключові терміни й поняття

Аудиторський ризик (*Audit risk*) – ризик того, що аудитор висловить невідповідну аудиторську думку в разі, якщо фінан-

сова звітність суттєво викривлена. Аудиторський ризик є функцією ризиків суттєвого викривлення та ризику невиявлення.

Ризик суттєвого викривлення (*Risk of material misstatement*) – ризик того, що фінансова звітність, яка ще не перевірялася аудитором у процесі аудиту, містить суттєві викривлення. Він складається з двох компонентів на рівні тверджень, а саме:

невід’ємний ризик (*inherent risk*) – уразливість твердження щодо класу операцій, залишку рахунка або розкриття інформації до викривлення, яке може бути суттєвим окремо або в сукупності з іншими викривленнями, перед тим, як брати до уваги будь-які відповідні заходи контролю;

ризик контролю (*control risk*) – ризик того, що викривлення, яке може трапитися у твердженні стосовно класу операцій, залишку рахунка або розкриття інформації і яке може бути суттєвим окремо або в сукупності з іншими викривленнями, не буде своєчасно попереджено або виявлено та виправлено системою внутрішнього контролю суб’єкта господарювання.

Ризик невиявлення (*Detection risk*) – ризик того, що процедури, виконані аудитором для зменшення аудиторського ризику до прийнятно низького рівня, не дадуть можливості виявити викривлення, що існує та може бути суттєвим окремо або в сукупності з іншими викривленнями.

Ризик вибірки (*Sampling risk*) – ризик того, що висновок аудитора, зроблений на основі вибірки, відрізнятиметься від висновку, який можна було б зробити, застосувавши до всієї генеральної сукупності такі самі аудиторські процедури. Ризик вибірки може призвести до двох видів хибних висновків:

а) у разі тесту заходів контролю – що заходи контролю ефективніші, ніж є насправді, або в разі тесту деталей – що суттєве викривлення не існує, якщо фактично воно є;

б) у разі тесту заходів контролю – що заходи контролю менш ефективні, ніж є насправді, або в разі тесту деталей – що суттєве викривлення існує, якщо фактично його немає.

Ризик завдання з надання впевненості (*Assurance engagement risk*) – ризик того, що практикуючий фахівець надасть неналежний висновок, якщо інформація з предмета перевірки суттєво викривлена.

Суттєвість (*Materiality*) – характерний для кожного суб'єкта господарювання аспект доречності, що ґрунтується на характері або величині (чи обох) статей, яких стосується ця інформація в контексті фінансової звітності окремого суб'єкта господарювання.

Суттєвість для виконання аудиторських процедур (*Performance materiality*) – сума або суми, визначені аудитором на рівні, нижчому від суттєвості для фінансової звітності в цілому.

Суттєва інформація (*Material information*) – інформація, ненаведення, викривлення або завуальювання якої може, згідно з обґрунтованими очікуваннями, вплинути на рішення, що приймаються основними користувачами фінансової звітності загального призначення на підставі такої звітності.

Поріг суттєвості (*Materiality threshold*) – абсолютна або відносна величина, яка є кількісною ознакою суттєвості облікової інформації.

Рівень суттєвості (*Materiality, levels of materiality*) – максимально припустимий розмір помилки або пропущеної суми у фінансовій звітності, яка не впливає на управлінські рішення користувачів звітності (або – починаючи з якої її користувачі можуть зробити неправильні висновки та прийняти неправильні управлінські рішення).

Значущість (*Significance*) – відносна важливість інформації в конкретному контексті.

Помилка (*Error*) – ненавмисне викривлення у фінансовій звітності, включаючи пропуск суми або розкриття інформації.

Шахрайство (*Fraud*) – навмисна дія однієї особи або кількох осіб, які належать до управлінського персоналу, тих, кого наділено найвищими повноваженнями, працівників або третіх сторін із застосуванням омани для отримання неправомірної або незаконної вигоди.

Викривлення (*Misstatement*) – розбіжність між сумою, класифікацією, поданням або розкриттям статті у фінансовому звіті та сумою, класифікацією, поданням або розкриттям інформації, які вимагаються для цієї статті відповідно до застосовної концептуальної основи фінансового звітування. Викривлення можуть виникати внаслідок помилки або шахрайства.

Викривлення факту (*Misstatement of fact*) – інша інформація, яка прямо не пов'язана з інформацією, що містить фінансова звітність, яка підлягала аудиту, але неправильно викладена або подана. Суттєве викривлення факту може зашкодити довірі до документа, що містить фінансову звітність, яка підлягала аудиту.

Контрольні питання

1. Дайте визначення терміна «суттєвість» в аудиті.
2. Яким чином аудитор визначає рівень суттєвості викривлень та помилок у фінансовій звітності?
3. На якому етапі аудиторської перевірки оцінюється рівень суттєвості викривлень та помилок фінансової звітності?
4. Розкрийте характер залежності між рівнем суттєвості викривлень і помилок у фінансовій звітності та масштабом її перевірки.
5. Які фактори впливають на ймовірність виявлення суттєвих викривлень?

6. Які можуть бути викривлення у фінансових звітах за своїм характером?
7. Які ризики притаманні аудиторській діяльності?
8. Чим обумовлене існування аудиторського ризику?
9. Дайте визначення терміна «аудиторський ризик».
10. Розкрийте зміст того, що аудиторська фірма визначає для себе значення аудиторського ризику на рівні 3 %.
11. У яких межах прийнято визначати загальний рівень аудиторського ризику?
12. Поясніть сутність аудиторського ризику.
13. Які фактори впливають на рівень аудиторського ризику?
14. У чому полягає кінцева ціль аналізу ризику в аудиті?
15. На підставі яких даних проводять оцінку аудиторського ризику?
16. Назвіть основні складові аудиторського ризику.
17. Які методи застосовуються для оцінки аудиторського ризику?
18. Укажіть факторну модель аудиторського ризику.
19. Що означає ризик суттєвого викривлення фінансової звітності?
20. Що означає невід'ємний ризик і які значення він може мати?
21. Як визначається рівень ризику невиявлення (процедурного)?
22. Чому повинна дорівнюватися величина ризику невиявлення, якщо чистий ризик становить 0,7, а контрольний ризик установлений на рівні 0,5?
23. При якому значенні процедурного ризику невиявлення аудит фінансової звітності буде проведено на незалежному рівні, якщо аудитор повністю не довіряє системам органі-

зації бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю на підприємстві-замовнику аудиторської перевірки?

24. Чим помилка відрізняється від шахрайства?

25. Класифікуйте помилки за характером.

26. Перелічіть основні «індикатори», які свідчать про існування ймовірності викривлень у фінансових звітах унаслідок шахрайства.

Тестові завдання

1. Аудиторський ризик – це:

а) небезпека невизначення помилок системою внутрішнього контролю клієнта;

б) небезпека невизначення суттєвих помилок у процесі проведення вибіркової перевірки;

в) небезпека складання неправильного висновку відносно достовірної фінансової звітності;

г) ризик, притаманний бізнесу клієнта.

2. Аудиторський ризик необхідно оцінювати:

а) на підставі судження аудитора про ймовірність наявності у фінансовій звітності невизначених матеріальних помилок після проведення аудиту;

б) виходячи з фінансового положення підприємства-клієнта;

в) виходячи з максимального розміру помилки у фінансовій звітності, яка не вводить користувача в оману;

г) виходячи з максимального розміру помилки, яка може бути показана у звітності й розглядається як не суттєва.

3. Модель аудиторського ризику має вигляд:

а) $AP = PCG \times PH$;

б) $AP = BP \times PK \times PH$;

в) $AP = PCG + PH$;

г) $AP = BP + PK + PH$.

4. На якому етапі аудитор повинен дати оцінку «невід'ємному ризику»?

- а) на етапі планування аудиту;
- б) на етапі складання договору з клієнтами;
- в) у процесі проведення аудиторської перевірки;
- г) на етапі формування аудиторського висновку.

5. Кінцева мета аналізу ризиків в аудиті є оцінка:

- а) аудиторського ризику;
- б) ризику бізнесу;
- в) ризику невиявлення;
- г) ризику внутрішнього контролю.

6. Поняття «аудиторський ризик» означає:

а) ризик неотримання аудиторською фірмою винагороди від підприємства-клієнта;

б) імовірність застосування санкцій від підприємства-клієнта до аудиторської фірми за неякісну аудиторську перевірку;

в) імовірність того, що бухгалтерська звітність може мати невиявлені суттєві викривлення після підтвердження її достовірності;

г) імовірність виникнення потенційних майбутніх зобов'язань підприємства-клієнта, які суттєво змінюють його фінансове положення в порівнянні з тим, яке відображено у фінансовій звітності, підтвердженої аудитором.

7. Невід'ємний ризик оцінюється аудитором на рівні фінансової звітності під час:

- а) розробки програми аудиту фінансової звітності;
- б) розробки загального плану аудиторської перевірки фінансової звітності;
- в) розробки стратегії аудиту фінансової звітності;
- г) формування аудиторського звіту.

8. До складових «аудиторського ризику» не відносяться:

- а) імовірність виявлення викривлень звітності;
- б) невід'ємний ризик;
- в) ризик засобів контролю;
- г) ризик невиявлення.

9. При виявленні недоліків в організації бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю на підприємстві аудитор повинен повідомити:

- а) головного бухгалтера;
- б) власника підприємства;
- в) управлінський персонал відповідного рівня відповідальності;
- г) правильна відповідь відсутня.

10. Величина ризику невиявлення не може дорівнювати:

- а) 1;
- б) 0;
- в) 0,3;
- г) 0,5.

11. Суттєвою є інформація:

- а) відсутність якої можуть вплинути на управлінські рішення користувачів, прийняті на фінансовій інформації;
- б) пропуск або неправильне відображення якої можуть вплинути на економічні рішення користувачів, прийняті на основі фінансових звітів;
- в) пропуск або неправильне відображення якої можуть вплинути на управлінські рішення користувачів, прийняті на основі фінансових звітів;
- г) відсутність якої можуть вплинути на економічні рішення користувачів, прийняті на основі цієї інформації.

12. Викривлення, які містяться у фінансових звітах, можна класифікувати як:

- а) абсолютні та відносні;
- б) кількісні та якісні;
- в) аналітичні та синтетичні;
- г) історичні та прогнозні.

13. При визначенні рівня суттєвості враховуються:

- а) тільки кількісні показники;
- б) тільки якісні показники;
- в) кількісні та якісні показники;
- г) правильна відповідь відсутня.

14. Основними складовими концепції суттєвості є:

- а) інформація, користувачі, фінансові звіти;
- б) інформація, підприємство, фінансові звіти;
- в) інформація, користувачі, підприємство;
- г) інформація, підприємство, прибуток.

15. Абсолютний розмір суттєвості встановлюється:

- а) аудитором самостійно;
- б) аудитором з погодженням із замовником;
- в) аудитором у відповідності до галузевих норм;
- г) аудитором за умови погодження з головним бухгалтером.

16. Критерій суттєвості застосовується до:

- а) діяльності підприємства в цілому;
- б) статей фінансової звітності;
- в) окремих господарських операцій та об'єктів обліку;
- г) усі наведені відповіді правильні.

17. Аудитор визначає суттєвість:

- а) на рівні фінансової звітності в цілому;
- б) для окремих класів операцій;
- в) для залишків на рахунках і розкриття інформації;
- г) усі відповіді правильні.

18. Визначити залежність між рівнем суттєвості та рівнем аудиторського ризику:

- а) чим вищий рівень суттєвості, тим нижче аудиторський ризик;
- б) чим нижче рівень суттєвості, тим нижче аудиторський ризик;
- в) між ними немає прямої залежності;
- г) між ними немає зворотного зв'язку.

19. Суттєвість в аудиті – це:

- а) максимально допустимий розмір помилкової суми, яка розглядається як не суттєва;
- б) мінімально допустимий розмір помилкової суми, яка розглядається як не суттєва;
- в) середня величина, яка визначається за спеціальним розрахунком;
- г) відносне значення помилки у фінансовій звітності.

20. Рівень суттєвості – це:

- а) єдиний показник для всієї перевірки;
- б) набір різних значень рівня суттєвості по окремим групам рахунків;
- в) перше або друге;
- г) правильна відповідь відсутня.

21. Визначення рівня суттєвості здійснюється на етапі:

- а) оцінки аудиторських доказів, які були отримані в процесі перевірки;
- б) підготовки аудиторського звіту;
- в) розробки програми аудиту;
- г) складання загального плану аудиту.

22. Для визначення рівня суттєвості не використовується показник:

- а) валюти балансу;

- б) власного капіталу;
- в) середньоспискової чисельності робітників;
- г) валового прибутку.

23. Підставою для зміни аудиторською фірмою порядку оцінки рівня суттєвості є:

- а) підвищення кваліфікації аудиторів;
- б) коригування показників звітності;
- в) зміна керівництва аудиторської фірми;
- г) розширення спектра аудиторських послуг.

24. Оцінювання ризиків суттєвого викривлення відбувається в наступній послідовності:

- а) документування ризику суттєвого викривлення – отримання розуміння внутрішнього контролю – документування системи внутрішнього контролю;
- б) отримання розуміння внутрішнього контролю – документування системи внутрішнього контролю – документування ризику суттєвого викривлення;
- в) документування системи внутрішнього контролю – документування ризику суттєвого викривлення – отримання розуміння внутрішнього контролю;
- г) правильна відповідь відсутня.

Практичні ситуації

Завдання 1.4.1.

Зміст завдання

Перевірити правильність визначення рівня суттєвості на стадії планування, використовуючи звітні дані підприємства-клієнта за минулий рік та перше півріччя поточного року.

Вихідні дані

1. Витяги з фінансової звітності підприємства наведені в таблицях 1.4.1 та 1.4.2.

Таблиця 1.4.1. Витяг з Балансу (Звіту про фінансовий стан)

Актив	На 31.12.20X(X-1) року (тис. грн)
I. Необоротні активи	
Основні засоби та нематеріальні активи	64250
Довгострокові фінансові інвестиції	5330
Усього за розділом I	69580
II. Оборотні активи	
Запаси	9130
Дебіторська заборгованість та поточні фінансові інвестиції	35200
Грошові кошти та їх еквіваленти	1650
Усього за розділом II	45980
Баланс	115560
Пасив	
I. Власний капітал	
Зареєстрований (пайовий) капітал	4530
Резервний капітал	20520
Нерозподілений прибуток	13040
Усього за розділом I	78090
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	4860
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	32610
Баланс	115560

Таблиця 1.4.2. Витяг зі Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)

Стаття	Річний	Піврічний	
	20X(X-1) р.	Друге півріччя 20X(X-1) р.	Перше півріччя 20XX р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	159100	76290	84370
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	141670	67970	69900
Валовий прибуток	17430	8320	14470
Інші операційні витрати	5330	2500	4340

Продовж. табл. 1.4.2

Стаття	Річний	Піврічний	
	20X(X-1) р.	Друге півріччя 20X(X-1) р.	Перше півріччя 20XX р.
Фінансовий результат від операційної діяльності: – прибуток	12100	5820	10130
Інші витрати	–	–	5130
Фінансовий результат до оподаткування: – прибуток	12100	5820	5000
Витрати (дохід) з податку на прибуток	4400	2040	3500
Чистий фінансовий результат: – прибуток	7700	3780	1500

2. Витяг з файлів документів.

Очікувана сума виручки за 20XX р. – 17 млн грн. Аудиторський гонорар за 20XX рік повинен скласти 60000 грн. Суттєвість у минулому році була встановлена аудитором на рівні 120000 грн. У поточному році вона планувалася на рівні 90000–100000 грн. Визначені наступні рівні суттєвості показників:

- прибуток від операційної діяльності – 5 % (у розрахунок беруться дані другого півріччя минулого 20X(X-1) року та першого півріччя поточного 20XX року);
- виручка від реалізації, очікувана за рік – 2 %;
- валюта балансу 20X(X-1) – 2 %.

Завдання 1.4.2.*Зміст завдання*

Знайти відповідність між термінами та їх змістом.

Вихідні дані

Перелік понять стосовно аудиторського ризику та їх зміст наведено в таблиці 1.4.3.

Таблиця 1.4.3. Поняття і зміст складових аудиторського ризику

1	Аудиторський ризик	А	Ризик того, що викривлення, яке може трапитися у твердженні стосовно класу операцій, залишку рахунка або розкриття інформації і яке може бути суттєвим окремо або в сукупності з іншими викривленнями, не буде своєчасно попереджено або виявлено та виправлено системою внутрішнього контролю суб'єкта господарювання
2	Невід'ємний ризик	Б	Ненавмисне викривлення у фінансовій звітності, включаючи пропуск суми або розкриття інформації
3	Ризик контролю	В	Розбіжність між сумою, класифікацією, поданням або розкриттям статті у фінансовому звіті та сумою, класифікацією, поданням або розкриттям інформації, які вимагаються для цієї статті відповідно до застосовної концептуальної основи фінансового звітування
4	Ризик невиявлення	Г	Ризик того, що аудитор висловить невідповідну аудиторську думку в разі, якщо фінансова звітність суттєво викривлена
5	Помилка	Д	Навмисна дія однієї особи або кількох осіб, які належать до управлінського персоналу, тих, кого наділено найвищими повноваженнями, працівників або третіх сторін із застосуванням омані для отримання неправомірної або незаконної вигоди
6	Викривлення	Е	Ризик того, що процедури, виконані аудитором для зменшення аудиторського ризику до прийнятно низького рівня, не дадуть можливості виявити викривлення, що існує та може бути суттєвим окремо або в сукупності з іншими викривленнями
7	Шахрайство	Ж	Уразливість твердження щодо класу операцій, залишку рахунка або розкриття інформації до викривлення, яке може бути суттєвим окремо або в сукупності з іншими викривленнями, перед тим, як брати до уваги будь-які відповідні заходи контролю

Завдання 1.4.3.

Зміст завдання

Для кожного з наведених нижче підприємств визначити:

- 1) яка інформація може бути суттєвою для акціонерів;
- 2) які складові фінансової звітності можуть формувати

базу для оцінки суттєвості.

Вихідні дані

- ПАТ «Чексіл» (виробництво тканин);
- ПрАТ «Млибор» (зберігання та переробка зерна);
- ПАТ «Облтеплокомуненерго»;
- Державне підприємство «Машпроект»;
- ПАТ «Дніпрорибгосп»;
- ПрАТ «Готель «Градецький».

Завдання 1.4.4.

Зміст завдання

Пояснити, які з тверджень є правильними.

Вихідні дані

1. Фінансова звітність не може бути правильною на 100 %.
2. Невід’ємний ризик може бути зменшений протягом аудиторської перевірки.
3. Діяльність керівництва підприємства-клієнта впливає на невід’ємний ризик.
4. Невід’ємний ризик змінюється в залежності від виду діяльності підприємства-клієнта.
5. Якщо невід’ємний та контрольний ризики високі, також високий і ризик невиявлення.
6. Якщо невід’ємний та контрольний ризики низькі, то аудитор може знизити ступінь деталізації перевірки.
7. Ризик невиявлення має один і той же рівень для усіх галузей перевірки – цикл купівлі, реалізації і т. д.
8. Якщо контрольний ризик низький, то аудитор може зменшити об’єм перевірки.

9. Кінцевою метою аналізу ризиків є оцінка аудиторського ризику.

10. Невід'ємний ризик розраховується за формулою.

11. Ризик невиявлення визначається на основі тестування.

Завдання 1.4.5.

Зміст завдання

На основі інформації про діяльність спільного підприємства «Аура» необхідно:

- 1) визначити області максимального чистого (внутрішнього) ризику;
- 2) визначити, достатньо чи ні наданої інформації для оцінки аудиторського ризику;
- 3) навести додаткову інформацію, яку необхідно використовувати для визначення об'єму аудиту;
- 4) оцінити необхідний рівень кваліфікації аудиторів.

Вихідні дані

Спільне підприємство (СП) «Аура» 15 жовтня 20XX р. звернулося до аудиторської фірми з проханням укласти договір на виконання аудиторських послуг стосовно підтвердження фінансової звітності за 20XX р. СП «Аура» було створено у 20X(X-3) р. Частки в статутному капіталі розподілені таким чином: генеральний директор – 25 %; іноземна компанія – 45 % і вітчизняна фірма – 30 %.

СП «Аура» займається оптово-роздрібною торгівлею імпортними продовольчими товарами. 15 % товарообігу складає роздрібний товарообіг, 85 % – оптовий товарообіг. Оптовими покупцями є десять організацій, на три з котрих припадає 70 % обігу.

Протягом усього періоду існування СП «Аура» штат співробітників був постійним і складав не більше 15 чоловік. СП «Аура» орендує офісне, складське й торгове приміщення. Чисельність персоналу бухгалтерії складає 3 людини. У 20X(X-1) р. СП здійснило перехід на комп'ютеризований

облік з використанням стандартного пакета «1-С Бухгалтерія». У 20X(X-3), 20X(X-2), 20X(X-1) рр. аудиторську перевірку здійснювала інша аудиторська фірма, яка виконувала послуги з переходу на комп'ютеризовану форму бухгалтерського обліку.

Завдання 1.4.6.

Зміст завдання

Розрахувати для кожного випадку значення ризику невиявлення та пояснити обставини проведення аудиторської перевірки з урахування значень аудиторського ризику та його компонентів.

Вихідні дані

Дані для розрахунку розміру ризику невиявлення наведені в таблиці 1.4.4.

Таблиця 1.4.4. Розрахунок розміру ризику невиявлення

№ з/п	АР (аудиторський ризик)	НР (невід'ємний ризик)	РК (ризик контролю)	РН (ризик невиявлення)
1	0,01	0,1	0,2	?
2	0,08	1	0,8	?
3	0,02	0,5	0,8	?
4	0,072	0,9	0,2	?
5	0,04	0,1	0,5	?
6	0,08	0,4	1	?
7	0,02	0,4	0,5	?
8	0,03	0,2	0,5	?
9	0,05	1	1	?

Завдання 1.4.7.

Зміст завдання

Визначити загальний рівень суттєвості, ураховуючи, що згідно з порядком його розрахунку, установленому внутрішнім стандартом аудиторської фірми, можливе виключення з роз-

рахунку нерепрезентативних показників при відхиленні їх значень від середнього значення більш ніж на 70 %.

Округлення знайденого загального рівня суттєвості допустимо за правилами округлення до числа, що закінчується на «00», але не більше ніж на 5 %.

Вихідні дані

Склад і значення основних фінансових показників, які використовуються для знаходження загального рівня суттєвості, представлені в таблиці 1.4.5.

Таблиця 1.4.5. Основні фінансові показники, які використовуються для знаходження загального рівня суттєвості

Показник фінансової звітності	Значення показника, тис. грн	Критерій, %	Значення, що застосовується для знаходження рівня суттєвості
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (р. 2000 ф. № 2)	275 000	3	8250,00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) (р. 2050 ф. № 2)	210 000	3	6300,00
Чистий прибуток (р. 2350 ф. № 2)	15 000	6	900,00
Валюта балансу (р. 1300 ф. № 1)	238 000	3	7140,00
Статутний капітал (р. 1400 ф. № 1)	1000	12	120,00
Основні засоби (р. 1010 ф. № 1)	47 000	12	5640,00

Завдання 1.4.8.

Зміст завдання

Визначити загальний рівень суттєвості, ураховуючи, що згідно з порядком його розрахунку, установленому внутрішнім

стандартом аудиторської фірми, можливе виключення з розрахунку нерепрезентативних показників при відхиленні їх значень від середнього значення більш ніж на 50 %.

Округлення знайденого загального рівня суттєвості допустимо за правилами округлення до числа, що закінчується на «00», але не більше ніж на 5 %.

Вихідні дані

Для знаходження загального рівня суттєвості аудиторська фірма використовує основні фінансові показники, склад і значення яких представлені в таблиці 1.4.6.

Таблиця 1.4.6. Основні фінансові показники, які використовуються для знаходження загального рівня суттєвості

Показник фінансової звітності	Значення показника, тис. грн	Критерій, %	Значення, що застосовується для знаходження рівня суттєвості
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (р. 2000 ф. № 2)	876 420	2	17528,40
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) (р. 2050 ф. № 2)	735 600	2	14712,00
Чистий прибуток (р. 2350 ф. № 2)	115 000	5	5750,00
Валюта балансу (р. 1300 ф. № 1)	157 300	8	12584,00
Статутний капітал (р. 1400 ф. № 1)	10 000	10	1000,00
Основні засоби (р. 1010 ф. № 1)	47 000	4	1880,00

ТЕМА 1.5 ОЦІНЮВАННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

Мета заняття

1. Засвоїти теоретичні основи організації і функціонування системи внутрішнього контролю на підприємстві.
2. Оволодіти методикою оцінки ефективності системи внутрішнього контролю на підприємстві.

Ключові терміни й поняття

Внутрішній контроль (*Internal control*) – процес, розроблений, запроваджений і підтримуваний тими, кого наділено найвищими повноваженнями, управлінським персоналом, а також іншими працівниками, для забезпечення достатньої впевненості щодо досягнення цілей суб'єкта господарювання стосовно достовірності фінансового звітування, ефективності та результативності діяльності, а також дотримання застосовних законів і нормативних актів.

Мета дослідження внутрішнього контролю (*The purpose of the study of internal control*) – розуміння підприємства та його внутрішнього контролю, яке буде достатнім для визначення й оцінки ризиків суттєвого викривлення фінансових звітів у результаті шахрайства або помилки.

Компоненти внутрішнього контролю (*Internal control components*) – середовище контролю; процес оцінки ризиків суб'єкта господарювання; інформаційна система, включаючи пов'язані бізнес-процеси, доречні для фінансової звітності та повідомлення інформації; заходи контролю; моніторинг заходів контролю.

Середовище контролю (*Control environment*) – владні та управлінські функції, а також ставлення, обізнаність і дії тих,

кого наділено найвищими повноваженнями, та управлінського персоналу, які стосуються системи внутрішнього контролю та її важливості для суб'єкта господарювання.

Елементи середовища контролю (*Elements of the control environment*):

1) повідомлення інформації та забезпечення дотримання професійної чесності й етичних цінностей – основні елементи, які впливають на ефективність розробки, адміністрування і моніторингу заходів контролю;

2) прихильність до компетентності – питання, такі як урахування управлінським персоналом рівня компетентності для певних посад та необхідних навичок і знань;

3) участь тих, кого наділено найвищими повноваженнями, основними ознаками яких є: незалежність від управлінського персоналу; досвід і статус; ступінь участі та отриманої інформації, а також ретельний розгляд діяльності; прийнятність дій, включаючи рівень, до якого піднімаються та відпрацьовуються з управлінським персоналом складні питання, а також взаємодія з внутрішніми та зовнішніми аудиторами;

4) філософія та стиль роботи управлінського персоналу (підхід до прийняття бізнес-ризиків та управління ними; ставлення та дії стосовно фінансового звітування; ставлення до обробки інформації, облікової діяльності та персоналу бухгалтерії;

5) організаційна структура – основа, у рамках якої плануються, виконуються, контролюються та перевіряються дії суб'єкта господарювання щодо досягнення своїх цілей;

6) надання повноважень і відповідальності – спосіб надання повноважень та відповідальності за операційну діяльність і порядок установаження ієрархічних відносин щодо звітування та надання дозволів;

7) **кадрова політика і практика**, що стосуються найму, профорієнтації, професійної підготовки, оцінки, консультування, просування по службі, компенсації та виправлення проблем, що виникають на робочих місцях.

Процес оцінки ризиків суб'єктів господарювання (*The entity's risks assessment process*) – процес *ідентифікації* управлінським персоналом бізнес-ризиків, важливих для складання фінансової звітності відповідно до застосовної концептуальної основи фінансового звітування суб'єкта господарювання, а також *оцінювання* їх значущості, імовірності їх настання та *прийняття рішення* щодо дій у відповідь на ці ризики й управління ними.

Інформаційна система, включаючи пов'язані бізнес-процеси, важливі для фінансового звітування та повідомлення інформації (*Information system, including the related business processes, relevant to financial reporting, and communication*) – інфраструктура (фізичні та апаратні компоненти), програмне забезпечення, персонал, процедури, дані, інформаційні технології.

Заходи контролю (*Control activities*) – політики та процедури, що допомагають забезпечити виконання вказівок управлінського персоналу.

Тести заходів контролю (*Tests of controls*) – аудиторська процедура, розроблена для оцінки ефективності функціонування заходів контролю для запобігання або виявлення та виправлення суттєвих викривлень на рівні тверджень.

Моніторинг заходів контролю (*Monitoring of controls*) – процес, призначений оцінити ефективність діяльності системи внутрішнього контролю в часі.

Документальне оформлення оцінки системи внутрішнього контролю (*Documenting the evaluation of the internal control system*) – опис системи внутрішнього контролю

(меморандум внутрішнього контролю), організаційна схема, блок-схеми внутрішнього контролю, анкети внутрішнього контролю, контрольні питання для оцінки внутрішнього контролю (КПОВК).

Опис системи внутрішнього контролю (меморандум внутрішнього контролю) (*Internal control memorandum*) – опис системи внутрішнього контролю, який містить характеристику операційних циклів із зазначенням слабких та сильних позицій контролю.

Організаційна схема (*Organizational chart*) – ілюстративне зображення зв'язків між різними посадами на підприємстві.

Блок-схема внутрішнього контролю (*Internal control block diagram*) – ілюстративне зображення системи внутрішнього контролю підприємства у формі діаграми.

Анкети внутрішнього контролю (*Internal control questionnaires, ICQ*) – форма документування внутрішнього контролю підприємства за допомогою стандартизованих питань.

Метод контрольних питань для оцінки внутрішнього контролю (КПОВК) (*Control issues for the assessment of internal control*) – форма документування внутрішнього контролю підприємства за допомогою спеціальних ключових питань щодо виявлення можливого шахрайства та суттєвих помилок, а також слабких місць у СВК підприємства.

Контрольні питання

1. Для чого на підприємстві створюється та функціонує система внутрішнього контролю?
2. З яких компонентів складається система внутрішнього контролю на підприємстві відповідно до МСА 315?
3. Для чого на підприємстві необхідно чітко визначати повноваження та розмежування обов'язків?

4. Яким чином кадрова політика може впливати на надійність функціонування СВК?

5. Якими документами регламентується внутрішній контроль на підприємстві?

6. Назвіть основні заходи контролю, які можуть реалізуватися системою внутрішнього контролю підприємства.

7. Що необхідно враховувати для досягнення найбільш раціонального розподілу прав, обов'язків та відповідальності між відповідальними особами на підприємстві?

8. З якої метою стандарти аудиту визначають обов'язковість отримання розуміння аудитором системи внутрішнього контролю підприємства?

9. Які основні етапи дослідження системи внутрішнього контролю в процесі проведення аудиту?

10. Охарактеризуйте основні процедури, які виконує аудитор, для отримання розуміння системи внутрішнього контролю на підприємстві.

11. Що розуміють під внутрішнім контролем у відповідності до МСА 315?

12. Перелічіть фактори впливу на судження аудитора щодо важливості застосованих підприємством заходів контролю для аудиту фінансової звітності.

13. Назвіть основні методи оцінки засобів системи внутрішнього контролю.

14. Перелічіть основні вимоги до системи внутрішнього контролю, дотримання яких дозволяє забезпечити ефективність її функціонування.

15. Що таке середовище контролю і як воно впливає на ефективність функціонування системи внутрішнього контролю?

16. Назвіть основні елементи, які формують середовище системи внутрішнього контролю.

17. Які методи застосовуються для документування системи внутрішнього контролю?

18. У чому полягають основні переваги анкет внутрішнього контролю при документуванні системи внутрішнього контролю?

19. Назвіть основні етапи процесу оцінки аудитором ризиків суттєвих викривлень показників фінансової звітності.

20. Яким чином можна поділити контрольні процедури підприємства з позицій їх впливу на показники фінансової звітності?

Тестові завдання

1. Відношення, інформованість і дії управлінського персоналу стосовно внутрішнього контролю суб'єкта господарювання – це:

- а) облікова система;
- б) середовище контролю;
- в) ризик контролю;
- г) процедури контролю.

2. Процедури вивчення внутрішнього контролю слід здійснювати на етапі:

- а) складання загального плану аудиторської перевірки;
- б) ідентифікації та оцінки ризиків суттєвих викривлень;
- в) складання аудиторського звіту;
- г) правильна відповідь відсутня.

3. У процесі аудиторської перевірки аудитор оцінює:

- а) систему внутрішнього контролю в цілому;
- б) взагалі не оцінює;
- в) частину системи внутрішнього контролю, що відповідає за функції управлінського персоналу;
- г) частину системи внутрішнього контролю, яка пов'язана з формуванням інформації про результати господарської діяльності підприємства.

4. Система внутрішнього контролю спрямована на:

- а) забезпечення процесу формування достовірної фінансової звітності;
- б) усунення визначених ризиків бізнесу;
- в) розробку та впровадження відповідних заходів контролю;
- г) надання адекватної інформації для прийняття рішень зовнішніми та внутрішніми користувачами.

5. До функцій внутрішнього контролю не відносять:

- а) контроль господарських засобів;
- б) контроль внутрішньогосподарських зв'язків;
- в) контроль повноважень;
- г) контроль облікових процедур.

6. На вибір заходів контролю впливають такі фактори:

- а) розмір суб'єкта господарювання;
- б) характер діяльності суб'єкта господарювання;
- в) застосовані законодавчі та нормативні вимоги;
- г) усі відповіді правильні.

7. Середовище контролю охоплює:

- а) підхід управлінського персоналу до прийняття та управління бізнес-ризиками;
- б) забезпечення управлінським персоналом дотримання професійної чесності й етичних цінностей;
- в) урахування управлінським персоналом рівня компетентності персоналу для певних посад;
- г) усі відповіді правильні.

8. До процедур контролю належать:

- а) перевірка результатів діяльності;
- б) обмеження доступу до активів та їх фізичний контроль;
- в) санкціонування господарських операцій;
- г) усі відповіді правильні.

9. До основних форм документування внутрішнього контролю не відносять:

- а) анкети внутрішнього контролю;
- б) організаційну схему підприємства;
- в) опис системи внутрішнього контролю;
- г) правильна відповідь відсутня.

10. Система внутрішнього контролю спрямована на:

- а) ефективну передачу фінансової інформації;
- б) усунення визначених ризиків бізнесу;
- в) розробку та впровадження відповідних заходів контролю;
- г) правильна відповідь відсутня.

11. До складових середовища контролю не відносять:

- а) чесність та етичні принципи;
- б) прагнення персоналу до компетентності;
- в) спостереження за застосуванням певних заходів контролю;
- г) участь найвищого управлінського персоналу господарюючого суб'єкта в організації внутрішнього контролю.

12. Процедурою контролю не є:

- а) фізичний контроль;
- б) перевірка результатів діяльності;
- в) розподіл відповідальності;
- г) моніторинг заходів контролю.

13. Для діагностики та оцінки ризиків суттєвих викривлень аудитор:

- а) перевіряє надійність функціонування системи внутрішнього контролю;
- б) досліджує наявність системи внутрішнього контролю;
- в) оцінює фактори властивого ризику;
- г) правильні відповіді а), б).

14. Внутрішній контроль – це:

- а) безперервний процес;
- б) моментні процедури;
- в) правильна відповідь відсутня.

15. До процедур отримання аудиторських доказів щодо структури й запровадження відповідних засобів контролю не відносяться:

- а) подання запитів до персоналу суб'єкта господарювання;
- б) моніторинг засобів контролю;
- в) перевірка документів і звітів;
- г) спостереження за застосуванням певних засобів контролю.

16. Для системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання використання інформаційних систем не пов'язано з ризиком:

- а) використання програм, які неточно обробляють дані;
- б) несанкціонований доступ до даних;
- в) не виявлення та не виправлення помилок, які можна передбачити або спрогнозувати;
- г) можливість втрати даних.

17. Методом документування системи внутрішнього контролю є:

- а) контрольні питання для оцінки внутрішнього контролю;
- б) перевірка документації;
- в) спостереження за виконанням процедур контролю;
- г) відслідковування операцій опитування персоналу.

18. При проведенні першої аудиторської перевірки для суб'єкта господарювання в повному обсязі виконуються процедури:

- а) по суті;
- б) вивчення системи внутрішнього контролю;
- в) по зменшенню аудиторського ризику;
- г) правильна відповідь відсутня.

19. Метою створення системи внутрішнього контролю на підприємстві є:

- а) формування достовірної фінансової звітності;
- б) забезпечення ефективності діяльності;
- в) забезпечення дотримання застосовуваних законів та нормативних актів;
- г) усі відповіді правильні.

20. До функцій внутрішнього контролю не відносять:

- а) контроль повноважень;
- б) контроль облікових процедур;
- в) контроль управління;
- г) контроль господарських засобів.

21. Система внутрішнього контролю суб'єкта господарювання не включає в себе:

- а) заходи контролю;
- б) інформаційну систему;
- в) організаційну структуру;
- г) середовище контролю.

22. До системи внутрішнього контролю висувуються вимоги:

- а) організаційно-управлінські, функціональні, контрольні, інформаційні;
- б) організаційно-управлінські, функціональні, контрольні;
- в) організаційно-управлінські, функціональні, контрольні, ревізійні;
- г) організаційно-управлінські, функціональні, контрольні, інформаційні, ревізійні.

23. Організаційно-управлінських вимоги до системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання:

- а) проведення внутрішніх перевірок;
- б) періодичний розподіл повноважень;
- в) присутність у вищих органах управління керівників;
- г) розробка програм навчання працівників.

24. Кількість елементів середовища контролю дорівнює:

- а) 5;
- б) 7;
- в) 9;
- г) 10.

25. До методів документування системи внутрішнього контролю не відноситься:

- а) організаційна схема;
- б) меморандум внутрішнього контролю;
- в) анкета внутрішнього контролю;
- г) правильна відповідь відсутня.

26. Ілюстративне зображення системи внутрішнього контролю підприємства у формі діаграми – це:

- а) організаційна схема внутрішнього контролю;
- б) блок-схема внутрішнього контролю;
- в) структура внутрішнього контролю у формі діаграми;
- г) правильна відповідь відсутня.

Практичні ситуації

Завдання 1.5.1.

Зміст завдання

Визначити, які дії повинен здійснити аудитор для оцінки ефективності системи внутрішнього контролю.

Вихідні дані

Клієнт аудиторської фірми володіє трьома великими магазинами. У кожному з них є декілька відділів. Усі відділи повинні бути детально перевірені, принаймні, один раз у п'ять років. Більш ретельно необхідно перевіряти ті відділи, де аудиторський ризик є більш високим. У минулому році у всіх магазинах була проведена аудиторська перевірка. У кожному з магазинів є відділ внутрішнього контролю.

Завдання 1.5.2.

Зміст завдання

1. Описати процедури контролю, які повинні здійснюватися для того, щоб:

- забезпечити закупівлю в обсягах, що не перевищують реальні потреби виробництва зокрема, та підприємства в цілому;

- мати раціональну структуру залишків запасів на складі;

- забезпечити якість металу, сировини, комплектуючих, які надходять на підприємство;

- унеможливити зловживання, пов'язані із завищенням закупівельної ціни;

- забезпечити фізичне збереження отриманих матеріальних цінностей;

- забезпечити своєчасний розрахунок з постачальниками;

- забезпечити вчасне та повне виконання договірних зобов'язань постачальників;

- забезпечити повне та достовірне відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій придбання сировини (надходження її на склад) та відпуску у виробництво.

2. Скласти анкету контрольних питань для оцінки системи внутрішнього контролю щодо операцій циклу постачання.

Вихідні дані

Під час проведення аудиту річної фінансової звітності ПАТ «Автодеталь» було встановлено наступне:

- підприємство виробляє широкий асортимент продукції, яку реалізує як машинобудівним підприємствам, так й у роздрібну мережу. Обсяг реалізації за звітний рік становив 50,0 млн грн, а прибуток до оподаткування – 2,5 млн грн;

- на підприємстві існує окремо відділ постачання та складське господарство, яке знаходиться в підпорядкуванні директора з постачання;

– щомісяця виробничі цехи формують замовлення на закупівлю металу, сировини, комплектуючих та спецінструмента.

Завдання 1.5.3.

Зміст завдання

Розкрити зміст основних процедур, необхідних для оцінки ефективності системи внутрішнього контролю на підприємстві.

Вихідні дані

Перелік аудиторських процедур з оцінки системи внутрішнього контролю наведено в таблиці 1.5.1.

Таблиця 1.5.1. Зміст процедур отримання розуміння СВК

Процедура	Зміст дій, що виконуються	Результат
Дослідження результатів попередніх перевірок		
Аналіз регламентуючих та розпорядчих документів щодо СВК		
Співбесіда з працівниками		
Відслідковування операцій		
Перевірка документації підприємства		
Спостереження за виконанням процедур контролю		

Завдання 1.5.4.

Зміст завдання

Проаналізувати елементи середовища контролю та визначити їх вплив на достовірність фінансової звітності.

Вихідні дані

Елементи середовища внутрішнього контролю наведено в таблиці 1.5.2.

Таблиця 1.5.2. Характеристика елементів середовища контролю

Елементи середовища контролю	Зміст елемента (у чому проявляється)	Вплив на достовірність інформації фінансової звітності*
Організаційна структура		
Прагнення персоналу до компетентності		
Упровадження та дотримання чесності та етичних принципів		
Участь найвищого управлінського персоналу в організації СВК		
Філософія і стиль роботи управлінського персоналу		
Політика і практика щодо людських ресурсів		
Визначення повноважень та розмежування обов'язків		

* Вплив може бути як прямий, так і опосередкований. Якщо Ви вважаєте, що вплив може визнаватись як прямий, то назвіть компонент фінансової звітності (номер форми, код рядка, зміст інформації в примітках).

Завдання 1.5.5.

Зміст завдання

Визначити, які функції внутрішнього контролю реалізуються за допомогою застосування елементів контролю.

Вихідні дані

Перелік елементів контролю наведено в таблиці 1.5.3.

Таблиця 1.5.3. Характеристика функцій внутрішнього контролю

Функції внутрішнього контролю		
Контроль повноважень	Контроль облікових процедур	Контроль господарських засобів
а	б	в
Функція внутрішнього контролю	Застосовуваний елемент (процедура) контролю	
	Договір матеріальної відповідальності	
	Посадова інструкція	
	Керівництво з виконання виробничої операції	
	Інвентаризація	
	Підпис повноваженої особи	
	Акт про виконання робіт	
	Печатка	
	Перелік осіб, яким дозволено доступ до об'єкта	
	Пароль на комп'ютерну програму	
	Порядок ведення обліку основних засобів	
	Перевірка та аналіз фактичних результатів діяльності в порівнянні з бюджетом	

Завдання 1.5.6.

Зміст завдання

Визначити тип процедури контролю для нижченазваних операцій.

Вихідні дані

Типи процедур контролю та види господарських операцій представлені в таблиці 1.5.4.

Таблиця 1.5.4. Взаємозв'язок процедур контролю та господарських операцій

Типи процедур				
Санкція	Розподіл відповідальності	Обмеження доступу до активів	Фізичний контроль	Перевірка результатів діяльності
а	б	в	г	д
Тип процедури	Зміст операцій			
	Перевірка та аналіз фактичних результатів діяльності в порівнянні з бюджетом, результатами діяльності попередніх періодів та прогнозом			
	Підписання договору про повну матеріальну відповідальність із завідувачем складом			
	Проведення контрольного запуску на виробництві			
	Порівняння внутрішніх даних з даними із зовнішніх джерел інформації			
	Затвердження переліку осіб, які мають право давати дозвіл на використання грошових коштів та матеріальних цінностей			
	Дозвіл на проведення розрахунків з постачальником			
	Підпис звітнього документа головним бухгалтером			
	Перевірка заявки на придбання сировини щодо рівня закупівельних цін та обсягів (з урахуванням фінансових можливостей)			
	Проведення інвентаризації активів та зобов'язань			
	Здійснення спостереження за виконанням облікових процедур			
	Дозвіл на використання виробничого обладнання			

ТЕМА 1.6 ПЛАНУВАННЯ АУДИТУ

Мета заняття

1. Засвоїти теоретичні основи планування аудиту та аудиторської діяльності.
2. Оволодіти методикою розробки стратегії аудиту, складання плану та робочої програми аудиторської перевірки.

Ключові терміни й поняття

Планування аудиту (*Audit planning*) – визначення загальної стратегії аудиту для завдання та розробка плану аудиту.

Мета планування аудиту (*Purpose of audit planning*) – забезпечення ефективного та кваліфікованого виконання аудиту фінансової звітності.

Принципи планування аудиту (*Principles of audit planning*) – комплексність; безперервність; оптимальність.

Загальна стратегія аудиту (*Overall audit strategy*) – установлення обсягів, часу і напрямів аудиту, а також сприяння розробці плану аудиту.

Меморандум із загальної стратегії аудиту (*Memorandum on the overall audit strategy*) – форма підсумовування загальної стратегії аудиту, що містить ключові рішення стосовно загального обсягу, часу та проведення аудиту.

План аудиту (*Audit plan*) – документ, який визначає характер, час та обсяг аудиторських процедур, які будуть виконувати члени команди із завдання для отримання достатніх та відповідних аудиторських доказів.

Програма аудиту (*Audit program*) – перелік аудиторських процедур, за допомогою яких здійснюється перевірка конкретних об'єктів аудиту і накопичується інформація для висловлення аудиторської думки; інструкція для виконавців аудиту завдання та засіб контролю за якістю їхньої роботи.

Контрольні питання

1. У чому полягає мета та завдання планування аудиту фінансової звітності?
2. Від чого залежить характер та обсяг заходів з планування аудиту фінансової звітності підприємства?
3. Якими нормативними документами визначаються основні вимоги до організації процесу планування в аудиті?
4. У чому полягає сутність попереднього планування аудиту?
5. Поясніть взаємозв'язок етапів планування в процесі проведення аудиторської перевірки.
6. Яка інформація використовується в процесі попереднього планування аудиторської перевірки?
7. Розкрийте зміст меморандуму попереднього планування.
8. Що визначає загальна стратегія аудиту?
9. Який документ складається за результатами розробки загальної стратегії аудиту?
10. Виконання яких дій передбачає процес розробки загальної стратегії аудиту?
11. Назвіть основні елементи загального плану аудиту.
12. У яких випадках можуть відбуватися зміни або корективи в плані аудиту?
13. Що становить собою документ під назвою «бюджет витрат часу»?
14. Що може виступати в якості інформаційної бази програми аудиту?
15. Яким є порядок підготовки та складання загального плану аудиторської перевірки?
16. Охарактеризуйте інформаційне забезпечення процесу планування аудиту.
17. Розкрийте зміст загального плану аудиту.
18. З якою метою розробляється робоча програма аудита?

19. Укажіть основні складові робочої програми аудиту.
20. Які обставини має врахувати аудитор під час підготовки робочої програми з аудиту фінансової звітності за конкретним договором?
21. Від чого залежить комплекс аудиторських процедур, які плануються для перевірки?
22. Які документи з планування аудиту входять до складу аудиторської документації?
23. Які процедури аудиту є аналітичними?
24. Для рішення яких завдань використовуються в аудиті аналітичні процедури?

Тестові завдання

1. Метою планування аудиту фінансової звітності є:

- а) розробка загальної стратегії та плану аудиту фінансової звітності;
- б) розробка методики аудиту фінансової звітності;
- в) забезпечення ефективного та кваліфікованого виконання аудиту фінансової звітності;
- г) створення ефективної системи контролю за якістю аудиторських послуг.

2. МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності» складений у контексті:

- а) аудиторської діяльності;
- б) аудиторських первинних перевірок;
- в) аудиторських повторних перевірок;
- г) аудиторських висновків.

3. Аудитору слід планувати свою роботу з метою:

- а) ефективного проведення аудиторської перевірки;
- б) вчасного звітування до АПУ;
- в) забезпечення безперервної діяльності фірми;
- г) виконання зобов'язань перед замовником аудиту.

4. Характер та обсяг планування аудиту залежить від:

- а) розміру та особливостей діяльності підприємства;
- б) організаційних форм господарювання підприємства;
- в) попереднього досвіду роботи аудитора з підприємствами при виконанні завдань з аудиту;
- г) усі відповіді правильні.

5. Планування аудиторської перевірки фінансової звітності – це:

- а) окремий етап виконання завдання з аудиту фінансової звітності;
- б) безперервний і повторюваний процес під час аудиту фінансової звітності;
- в) необхідний елемент підготовчого етапу виконання аудиторської перевірки;
- г) правильна відповідь відсутня.

6. Реалізація процесу планування аудиту фінансової звітності дозволяє:

- а) визначити важливі напрями аудиторської перевірки;
- б) ідентифікувати основні проблеми в організації системи внутрішнього контролю на підприємстві;
- в) забезпечити координацію та контроль за роботою виконавців завдання з аудиту;
- г) правильні відповіді а), в).

7. Рівень ризику та суттєвості зазначається в:

- а) програмі аудиту;
- б) договорі на проведення аудиту;
- в) загальному плані аудиту;
- г) загальній стратегії аудиту.

8. Планування здійснюється:

- а) після укладання договору на проведення аудиту без можливості зміни розробленого плану;
- б) постійно протягом усього терміну виконання завдання із аудиторської перевірки;

- в) за результатами проведеного аудиту;
- г) після укладання договору з обов'язковим затвердженням плану в АПУ.

9. МСА 300 має назву:

- а) «Документація»;
- б) «Планування аудиту фінансової звітності»;
- в) «Планування»;
- г) «Суттєвість при плануванні та проведенні аудиту».

10. Розробка загальної стратегії та загального плану аудиту – це:

- а) тактика аудиту;
- б) методика аудиту;
- в) процес аудиту;
- г) планування аудиту.

11. До процедур, які необхідно виконати аудитору при визначенні загальної стратегії аудиту, не відноситься:

- а) ідентифікація особливостей завдання з аудиту;
- б) визначення терміну виконання завдання з аудиту;
- в) визначення характеру, часу та обсягу процедур з оцінки ризиків;
- г) уточнення характеру, часу та обсягу ресурсів, необхідних для виконання аудиторської перевірки.

12. Загальна стратегія аудиту встановлює:

- а) обсяг, час і основні напрями аудиту фінансової звітності;
- б) характер, час та обсяг ресурсів, необхідних для виконання аудиту фінансової звітності;
- в) характер, час та обсяг процедур з оцінки ризиків;
- г) правильна відповідь а) і б).

13. Планування аудиторської перевірки фінансової звітності сприяє:

- а) координації роботи аудиторів та експертів при виконанні аудиту;

б) вивченню системи внутрішнього контролю на підприємстві-замовникові аудиту;

в) визначенню професійної компетентності облікового персоналу підприємства-замовника аудиту;

г) обов'язковому документуванню аудиторських процедур.

14. У програмі аудиту зазначається:

а) завдання для кожної ділянки аудиторської перевірки та процедури аудиторської перевірки;

б) організаційна структура аудиторської фірми;

в) вартість аудиторської перевірки;

г) правильні відповіді а), б), в).

15. Визначити, яка інформація про діяльність підприємства є найбільш важливою на етапі попереднього планування:

а) про склад засновників підприємства;

б) про галузь, до якої відноситься підприємство-клієнт;

в) про внутрішні фактори, які впливають на господарську діяльність підприємства-клієнта та пов'язані з його особливостями;

г) правильна відповідь відсутня.

16. Процес планування аудиту передбачає:

а) розробку загального плану аудиторської перевірки;

б) розробку програми аудиту;

в) визначення взаємозв'язку між рівнем суттєвості та аудиторським ризиком;

г) визначення загальної стратегії аудиту та розробку плану аудиторської перевірки.

17. До загального плану аудиту включається інформація про:

а) вартість аудиторських послуг;

б) мету аудиту;

в) погодинні тарифні ставки аудитора;

г) склад аудиторської групи.

18. Аудиторська програма містить у собі:

- а) перелік аудиторських робіт, які плануються до виконання;
- б) перелік аудиторських процедур, які плануються до виконання;
- в) розрахунок аудиторського ризику;
- г) висновки, які є основою для підготовки аудиторського звіту, та їх аргументація.

19. У процесі планування витрат часу на проведення аудиту аудитор повинен ураховувати:

- а) оцінку ризиків аудиту;
- б) чисельність та кваліфікацію кадрів;
- в) розподіл аудиту між аудиторами відповідно до їх професійних даних;
- г) контроль керівника за виконанням плану та якістю роботи аудиторів.

20. Інформацію про основні напрями аудиторської перевірки фінансової звітності, склад аудиторської групи та час виконання процедур за кожним з цих напрямів, відображає:

- а) загальний план аудиту;
- б) меморандум зі стратегії аудиту;
- в) програма аудиту;
- г) договір на проведення аудиту.

21. Результати планування аудиторської перевірки не можуть бути задокументовані у вигляді:

- а) меморандуму загальної стратегії аудиту;
- б) письмового звернення до управлінського персоналу з поясненнями щодо характеру та обсягу запланованих до виконання аудиторських процедур;
- в) загального плану аудиторської перевірки;
- г) програми аудиторської перевірки.

22. Програма аудиту складається для:

- а) конкретизації положень МСА;
- б) конкретизації загального плану аудиту фінансової звітності;
- в) визначення складу конкретних виконавців аудиторської перевірки;
- г) окреслення основних напрямів аудиторської перевірки.

Практичні ситуації

Завдання 1.6.1.

Зміст завдання

1. Скласти план аудиторської перевірки фінансової звітності ПАТ «Сатурн».
2. Назвати обставини, за яких строк проведення аудиторської перевірки може бути змінено (подовжено, перенесено і под.).

Вихідні дані

Між аудиторською фірмою і ПАТ «Сатурн» укладено договір на проведення обов'язкового аудиту фінансової звітності. Дане підприємство займається переробкою молока, виготовленням сиру та масла. Згідно з договором аудиторська перевірка має бути проведена в строк з 10.03.20XX р. по 25.03.20XX р.

Завдання 1.6.2.

Зміст завдання

Визначити основні позиції Меморандуму з планування аудиту, за якими розкривається інформація про загальну стратегію аудиторської перевірки.

Вихідні дані

ПАТ «Дизель» та аудиторська фірма уклали договір, предметом якого є аудит фінансової звітності. Результати розробки загальної стратегії аудиту були оформлені аудиторською фірмою у вигляді Меморандуму з планування аудиту.

Завдання 1.6.3.

Зміст завдання

Визначити період виконання робіт за кожним напрямом аудиторської перевірки (табл.1.6.1), використовуючи метод мережевого планування.

Вихідні дані

ПАТ «Прогрес» уклало договір з аудиторською фірмою ТОВ «Аудит-Інформ» на проведення аудиту фінансової звітності. Строки виконання аудиторської перевірки з 10.03.20XX р. по 09.04.20XX р. Склад аудиторської групи – 3 аудитора. Загальна трудомісткість аудиту – 66 людино-днів.

Таблиця 1.6.1. План проведення аудиту фінансової звітності клієнта

№ з/п	Найменування запланованих робіт	Трудомісткість робіт, людино-днів	Період виконання
1	Збір необхідної інформації про суб'єкт господарювання	3,0	
2	Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю	3,0	
3	Аналіз системи бухгалтерського обліку	3,0	
4	Інструктування членів аудиторської групи про їх обов'язки та ознайомлення з положеннями загального плану	0,5	
5	Інвентаризація	2,0	
6	Підтвердження дебіторської та кредиторської заборгованості	3,0	
7	Аудит установчих документів суб'єкта господарювання	1,5	
8	Загальний огляд фінансової звітності	1,5	
9	Аудит власного капіталу	2,0	
10	Аудит операцій з основними засобами, нематеріальними активами та капітальними інвестиціями	4,0	

Продовж. табл. 1.6.1

№ з/п	Найменування запланованих робіт	Трудомісткість робіт, людино-днів	Період виконання
11	Аудит операцій з виробничими запасами	4,0	
12	Аудит дебіторської заборгованості	3,0	
13	Аудит фінансових інвестицій	2,0	
14	Аудит касових операцій	3,0	
15	Аудит розрахунків з підзвітними особами	2,0	
16	Аудит безготівкових операцій	2,0	
17	Аудит кредитів банку	1,5	
18	Аудит довгострокових зобов'язань	2,0	
19	Аудит кредиторської заборгованості	3,0	
20	Аудит розрахунків з оплати праці	3,0	
21	Аудит розрахунків з бюджетом та позабюджетними фондами	2,0	
22	Аудит доходів	3,0	
23	Аудит виробничої собівартості	2,0	
24	Аудит витрат звітного періоду	2,0	
25	Аудит фінансових результатів	1,0	
26	Підготовка аудиторського звіту	3,0	
27	Контроль якості проведення аудиторської перевірки	4,0	
	Разом:	66	

Завдання 1.6.4.

Зміст завдання

Використовуючи дані плану аудиту, скласти робочу програму аудиторської перевірки наступних об'єктів господарських засобів ПАТ «Вектор» за формою, яка наведена в таблиці 1.6.2:

- основні засоби;
- виробничі запаси;
- готова продукція;
- нематеріальні активи.

Таблиця 1.6.2. Робоча програма аудиторської перевірки

№	Перелік аудиторських процедур	Аудиторські докази	Термін виконання	Виконавець	Індекс робочого документа	Примітки
1	2	3	4	5	6	7

Вихідні дані

Аудиторська фірма «Аудит-Ютек» здійснює аудит річної фінансової звітності ПАТ «Вектор», яке виробляє продукцію медичного призначення. Згідно з договором аудиторська перевірка має бути проведена в строк з 15 по 25 лютого 20XX р.

Завдання 1.6.5.

Зміст завдання

Скласти робочу програму аудиторської перевірки поточних зобов'язань ПАТ «Інста» за формою, яка наведена в таблиці 1.6.3.

Таблиця 1.6.3. Робоча програма аудиторської перевірки поточних зобов'язань

№	Перелік аудиторських процедур	Аудиторські докази	Термін виконання	Виконавець	Індекс робочого документа	Примітки
1	2	3	4	5	6	7

Вихідні дані

Згідно з договором з ПАТ «Інста» аудиторська фірма «Альянс-Аудит» здійснює обов'язковий аудит річної фінансової звітності. Перевірка поточних зобов'язань передбачена з 14 по 18 березня 20XX року.

Завдання 1.6.6.

Зміст завдання

Скласти робочі програми аудиторської перевірки доходів, витрат і фінансових результатів на ТОВ «Машпроект». Форма робочої програми наведена в таблиці 1.6.4.

Таблиця 1.6.4. Робоча програма аудиторської перевірки

№	Перелік аудиторських процедур	Аудиторські докази	Термін виконання	Виконавець	Індекс робочого документа	Примітки
1	2	3	4	5	6	7

Вихідні дані

Аудиторська фірма «Експрес-Аудит» згідно з договором з ТОВ «Машпроект» проводить ініціативний аудит фінансової звітності. Аудит доходів, витрат і фінансових результатів згідно з планом аудиту проводиться з 20 по 28 березня 20XX року.

ТЕМА 1.7 АУДИТОРСЬКІ ДОКАЗИ ТА РОБОЧІ ДОКУМЕНТИ АУДИТОРА

Мета заняття

1. Засвоїти поняття аудиторських доказів, їх видів та вимог до них; з'ясувати особливості аудиторської документації та методику їх формування.
2. Набути практичних навичок щодо отримання достатніх та прийнятних аудиторських доказів; оволодіти технікою складання робочих документів аудитора.

Ключові терміни й поняття

Аудиторські докази (*Audit evidence*) – інформація, яку використовує аудитор при формуванні висновків, на яких ґрунтується думка аудитора. До складу аудиторських доказів належить як інформація, що міститься в бухгалтерських записах, які є основою для фінансової звітності, так і інша інформація.

Достатність аудиторських доказів (*Sufficiency of audit evidence*) – міра кількості аудиторських доказів. На потрібну

кількість аудиторських доказів впливають оцінка ризиків суттєвого викривлення та якість аудиторських доказів.

Прийнятність аудиторських доказів (*Appropriateness of audit evidence*) – міра якості аудиторських доказів, тобто їх **доречність та надійність (*relevance and reliability*)** для забезпечення підтвердження висновків, на яких ґрунтується аудиторська думка.

Фактори впливу на надійність аудиторських доказів (*Factors influencing the reliability of audit evidence*) – джерело та характер інформації; умови отримання інформації; заходи контролю за підготовкою і зберіганням інформації.

Бухгалтерські записи (*Accounting records*) – записи початкових бухгалтерських проводок та підтвердних первинних документів (таких, як чеки та записи електронних платежів; рахунки-фактури; контракти; Головна книга та облікові регістри, записи в журналах та інші коригування фінансової звітності, не відображені у звичайних журналах проводок; та такі записи, як робочі таблиці й розрахунки (у тому числі електронні таблиці), що підтверджують розподіл витрат, розрахунки, звірки й розкриття інформації.

Аудиторські процедури отримання доказів (*Audit procedures for obtaining evidence*) – фактична перевірка, документальна перевірка, підтвердження, обстеження, опитування, огляд, тестування, сканування, спеціальна перевірка, зустрічна перевірка, інспектування, спостереження, повторне обчислення, повторне виконання, аналітичні процедури, запит.

Процедура по суті (*Substantive procedure*) – аудиторська процедура, призначена для виявлення суттєвих викривлень на рівні тверджень. Процедури по суті включають у себе: а) тести деталей (класів операцій, залишків рахунків та розкриття інформації); б) аналітичні процедури по суті.

Процедури огляду (*Review procedures*) – процедури, які вважаються необхідними для досягнення цілі завдання з огляду, насамперед запити персоналу суб'єкта господарювання та аналітичні процедури, що застосовуються до фінансових даних.

Процедури оцінювання ризиків (*Risk assessment procedures*) – аудиторські процедури, які виконують для отримання розуміння суб'єкта господарювання та його середовища, у тому числі системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання, ідентифікації й оцінки ризиків суттєвого викривлення внаслідок шахрайства або помилки на рівні фінансової звітності та на рівні тверджень.

Подальші процедури (*Further procedures*) – процедури, що виконуються у відповідь на оцінені ризики суттєвого викривлення, які включають тести заходів контролю (якщо такі є), тести деталей та аналітичні процедури.

Аудиторська документація (*Audit documentation*) – записи виконаних аудиторських процедур, відповідних отриманих аудиторських доказів та висновків, яких дійшов аудитор; загальна стратегія аудиту; план аудиту.

Документація із завдання (*Engagement documentation*) – запис виконаної роботи, отриманих результатів і висновків, яких дійшов практикуючий фахівець.

Робочі документи аудитора (*Auditor's working papers*) – документи в електронній або паперовій формі та записи в електронній або паперовій формі, зроблені аудитором під час планування, підготовки й надання аудиторських послуг, у яких міститься вся інформація, яку аудитор вважає важливою для правильного виконання перевірки, а також розкриваються використані процедури, тести, отримана інформація і висновки, до яких дійшов аудитор у результаті проведення аудиту.

Аудиторський файл (*Audit file*) – одна чи кілька папок або інших носіїв інформації у фізичній чи електронній формі, що містять записи, які становлять аудиторську документацію для конкретного завдання.

Остаточний аудиторський файл (*Final audit file*) – повний комплект документації стосовно аудиторської перевірки, який сформовано після її завершення (після дати звіту аудитора).

Досьє клієнта (майстер-файл, файл із завдання) (*Client file (master-file, task file)*) – сукупність робочої документації, яка стосується конкретного клієнта й конкретної перевірки.

Підсумкові робочі документи аудитора (*Final auditor's working papers*) – аудиторський звіт та додаткова документація, яка не є обов'язковою, що передається замовникові тільки в тому випадку, якщо аудитор вважає це необхідним або якщо це обумовлено договором.

Аудиторський звіт (*Audit report*) – документ, підготовлений суб'єктом аудиторської діяльності за результатами аудиту фінансової звітності (консолідованої фінансової звітності) відповідно до МСА та вимог Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».

Контрольні питання

1. Дайте визначення терміна «аудиторські докази».
2. Що можуть включати в себе аудиторські докази, які містяться в облікових записах?
3. Розкрийте зміст аудиторських доказів, які містяться в інформації, іншій, ніж облікова.
4. Які фактори впливають на процес оцінки зібраних аудиторських доказів?
5. Які критерії застосовують для оцінки аудиторських доказів?

6. Дайте визначення поняття *достатність аудиторських доказів*.
7. Що таке відповідність аудиторських доказів?
8. Розкрийте зміст терміна «релевантність» аудиторських доказів.
9. Як взаємовідносяться між собою достатність та відповідність аудиторських доказів?
10. Що впливає на достовірність аудиторських доказів?
11. Яким чином класифікуються аудиторські докази в залежності від джерел їх отримання?
12. На які групи поділяються аудиторські докази за характером форми їх існування?
13. Які правила оцінки достовірності отриманих аудиторських доказів визначає МСА 500?
14. Які прийоми і процедури застосовуються для отримання аудиторських доказів?
15. У чому полягає необхідність аудитора документувати процес аудиту?
16. Які нормативні документи визначають порядок та умови документування аудиторської перевірки?
17. Які вимоги до аудиторської документації установлені МСА?
18. Що таке аудиторська документація?
19. Які функції виконують робочі документи аудитора?
20. Визначте мету формування аудиторської документації.
21. Хто має право доступу до робочої документації?
22. Протягом якого терміну необхідно зберігати робочу документацію?
23. Які процедури повинні виконуватись аудиторською фірмою щодо формування та збереження робочої документації?
24. Чим поточна документація аудитора відрізняється від підсумкової?

25. Що відносять до складу підсумкової документації?
26. Назвіть класифікаційні ознаки аудиторської документації.
27. На які групи поділяються документи за призначенням?
28. Назвіть основні види документів за характером інформації.
29. Опишіть структуру робочого документа.

Тестові завдання

1. Метою МСА 500 «Аудиторські докази» є встановлення положень і надання рекомендацій стосовно:

- а) складу аудиторських доказів в аудиторській перевірці фінансових звітів;
- б) кількості та якості аудиторських доказів;
- в) аудиторських процедур, які використовуються для отримання аудиторських доказів;
- г) правильні відповіді а), б), в).

2. Згідно з МСА 500 достовірність аудиторських доказів залежить від:

- а) повноти надання документів для перевірки;
- б) професійної компетенції аудитора;
- в) характеру аудиторських доказів;
- г) характеру аудиторських доказів та їх джерел.

3. Аудиторські докази повинні відповідати принципам:

- а) достатності;
- б) відповідності;
- в) конфіденційності;
- г) правильні відповіді а), б).

4. До факторів, які впливають на необхідну кількість аудиторських доказів, відносяться:

- а) ризик викривлення;
- б) доступність;

в) якість аудиторських доказів;

г) правильні відповіді а), б).

5. Аудиторські докази є більш достовірними, якщо:

а) отримані від третіх осіб;

б) отримані безпосередньо аудитором під час аудиту;

в) отримані з оригіналів документів;

г) правильні відповіді а), б), в).

6. Критерієм кількості аудиторських доказів є:

а) доказовість;

б) достатність;

в) відповідність;

г) повнота.

7. Перевірка арифметичної точності документів чи записів – це:

а) підтвердження;

б) аналітичні процедури;

в) перерахування;

г) правильні відповіді а), б), в).

8. Засвідчення автентичності документації входить в обов'язки аудитора:

а) ні;

б) так;

в) так, якщо йому за це платять;

г) правильна відповідь відсутня.

9. До аудиторських процедур, які застосовує аудитор для одержання аудиторських доказів належать:

а) оцінка ризиків;

б) тести контролю;

в) процедури по суті;

г) правильні відповіді а), б), в).

10. Звернення за інформацією до обізнаних осіб у межах підприємства чи поза його межами називається:

а) аналітичними процедурами;

- б) запитом;
- в) підтвердженням;
- г) спостереженням.

11. Отримання аудитором письмової відповіді від третьої сторони в паперовій формі або на електронних чи інших носіях інформації називається:

- а) запитом;
- б) спостереженням;
- в) перерахуванням;
- г) підтвердженням.

12. Метою МСА 230 «Аудиторська документація» є встановлення конкретних вимог до складання:

- а) первинних документів;
- б) договорів підприємства;
- в) фінансової звітності;
- г) цінних паперів.

13. Під терміном «документація» розуміють:

- а) робочі документи, сформовані аудитором під час проведення аудиторської перевірки;
- б) документи, надані для перевірки;
- в) план та програму аудиторської перевірки;
- г) договір на проведення аудиту.
- д) правильна відповідь а), в).

14. Аудиторська документація надає можливість:

- а) планувати та виконувати аудит;
- б) здійснювати керування та нагляд за роботою аудиторів;
- в) аудиторській фірмі звітувати перед АПУ;
- г) правильні відповіді а), б).

15. Аудитор не повинен відображати в робочих документах інформацію щодо:

- а) планування аудиторської роботи;
- б) характеру виконання аудиторських процедур;

- в) часу виконання аудиторських процедур;
- г) вартості аудиторської послуги.

16. *Обсяг робочих документів залежить від:*

- а) професійного судження аудитора;
- б) переліку, устанавленого АПУ;
- в) бажання фірми-замовника аудиту;
- г) прохання бухгалтера фірми-замовника.

17. *На форму і зміст робочих документів не впливають такі чинники:*

- а) характер завдання;
- б) форма аудиторського висновку;
- в) число працюючих на фірмі-замовнику;
- г) характер і складність бізнесу.

18. *Робочі документи є власністю:*

- а) бухгалтерії підприємства-замовника;
- б) аудиторської фірми;
- в) керівника підприємства, де проводився аудит;
- г) АПУ.

19. *До складу робочих документів аудитора не належать:*

- а) копії важливих юридичних документів, угод, протоколів або витяги з них;
- б) записи результатів аналітичних процедур;
- в) акт приймання-передачі аудиторського висновку;
- г) листи з поясненнями управлінського персоналу.

20. *Поточні аудиторські папки містять інформацію, яка пов'язана з:*

- а) аудиторськими перевірками діяльності постійних клієнтів;
- б) аудитом фінансової звітності;
- в) аудитом за один конкретний період;
- г) погодженням умов проведення аудиторської перевірки.

21. Робочі документи складаються та систематизуються таким чином, щоб вони:

- а) стали базою для складання аудиторського звіту;
- б) погоджували умови проведення аудиторської перевірки;
- в) забезпечували конфіденційність інформації наданої замовником;
- г) правильна відповідь відсутня.

22. Для збільшення ефективності аудиторської перевірки аудитор може користуватися:

- а) аналітичною та іншою документацією, наданою суб'єктом господарювання;
- б) отриманими статистичними даними;
- в) інформацією, отриманою від контрагентів підприємства-замовника аудиту;
- г) інформацією, отриманою від експертів.

Практичні ситуації

Завдання 1.7.1.

Зміст завдання

Виконати ранжування аудиторських доказів за ступенем їх надійності, починаючи з найнадійнішого.

Вихідні дані

1. Аналіз фактичних витрат на виробництво продукції, підготовлений працівником підприємства.
2. Виписка з Реєстру акціонерів для підтвердження наявності акцій у власності підприємства.
3. Акт інвентаризації виробничих запасів підприємства, яка проведена в присутності аудитора.
4. Розписка Левченка Б.О. про отримання готівки в касі.
5. Усна заява оцінщика майна про підтвердження справедливої вартості адміністративної будівлі підприємства в кінці року.

Завдання 1.7.2.

Зміст завдання

Визначити, чи правильні твердження наведені в таблиці 1.7.1.

Вихідні дані

Зміст тверджень щодо аудиторських доказів наведено в таблиці 1.7.1.

Таблиця 1.7.1. Твердження щодо аудиторських доказів

№	Твердження	Так	Ні
1	Чим більше зібрано доказів, тим менш достовірний висновок		
2	Якість доказів залежить від їхньої кількості		
3	Усні докази – надійне джерело інформації		
4	Якщо ризик контролю високий, треба зібрати більше доказів		
5	Докази несуттєво впливають на аудиторське судження		
6	Повнота й цінність аудиторських доказів залежить від уміння застосовувати відповідні способи в процедурах аудиту		
7	Відомі такі види доказів: документальні, фізичні, хімічні, письмові, усні, математичні, ревізійні		

Завдання 1.7.3.

Зміст завдання

Розподілити аудиторські докази за зростанням ступеня їх достовірності.

Вихідні дані

Аудиторські докази:

- 1) усне пояснення головного бухгалтера щодо доцільності нарахування резерву сумнівних боргів;
- 2) ксерокопії платіжних доручень;
- 3) оригінали судових рішень щодо позовних заяв;
- 4) накази керівника підприємства;

5) журнал господарських операцій по розрахункам з постачальниками у формі електронного файлу;

6) письмові пояснення заступника головного бухгалтера щодо обґрунтування списання дебіторської заборгованості;

7) реєстр отриманих актів звіряння взаєморозрахунків, який був складений асистентом аудитора;

8) акти введення в експлуатацію основних засобів;

9) бухгалтерська довідка-розрахунок амортизаційних відрахувань.

Завдання 1.7.4.

Зміст завдання

Визначити, які аудиторські докази необхідно зібрати аудитору для оцінки розміру завданих підприємству збитків.

Вихідні дані

Виконання будівельних робіт на території, яка межує зі складськими приміщеннями ТОВ «Салют», стало причиною аварії на водопостачальних мережах, яка зі свого боку призвела до затоплення складських приміщень ТОВ «Салют». Унаслідок цього матеріальні цінності прийшли в повну непридатність.

Завдання 1.7.5.

Зміст завдання

Назвати твердження керівництва, які містить стаття Балансу (Звіту про фінансовий стан) «Запаси».

Вихідні дані

ПАТ «Електронік» займається виробництвом електронної апаратури. Це підприємство характеризується отриманням одиничних та дрібносерійних замовлень. Для виробництва продукції ПАТ закуповує унікальні комплектуючі, щодо яких не існує активного ринку обігу.

Під час перевірки статті Балансу (Звіту про фінансовий стан) «Запаси» було встановлено наступні факти:

– залишок запасів на звітну дату протягом трьох останніх років знаходиться приблизно на одному рівні та становить біля 1500 тис. грн, проте на кінець звітного року він збільшився на 14 % у порівнянні з початком;

– обсяг реалізації звітного року збільшився на 6 %;

– номенклатура запасів становить більше 30 тис. позицій;

– більше 40 % залишку запасів було придбано більше п'яти років назад і зняті з виробництва підприємств-постачальників;

– інвентаризація запасів проводиться один раз на рік перед складанням річної звітності (у четвертому кварталі) і жодного разу не виявляла будь-яких розбіжностей з обліковими даними;

– за поясненнями керівництва підприємства всі запаси можуть бути в наступному використанні під час гарантійних ремонтів або можуть бути придбані покупцями продукції в якості запасних частин.

Завдання 1.7.6.

Зміст завдання

Скласти робочі документи за результатами аудиторської перевірки.

Вихідні дані

Аудитор здійснює перевірку виробничих запасів ПАТ «Мрія». Під час аудиту було встановлено, що у звітному періоді акціонерне товариство закупило сталь листову для виробництва продукції на суму 20800 грн (у т. ч. ПДВ). Витрати на транспортування металу до складу підприємства склали 1200 грн, у т. ч. ПДВ. Зазначена операція була відображена в бухгалтерському обліку записами, які наведені в таблиці 1.7.2.

Таблиця 1.7.2. Бухгалтерські проведення операції з придбання матеріальних ресурсів ПАТ «Мрія»

№	Зміст операції	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
1	Перераховано передплату за метал	20800	371	311
2	Оприбутковано метал на складі підприємства	20800	201	631
3	Списується раніше перерахована передплата в погашення заборгованості перед постачальником	20800	631	371
4	Перераховано за транспортування металу на склад підприємства	1200	371	311
5	Списуються витрати, пов'язані із транспортуванням металу	1200	201	631
6	Відображається податковий кредит з ПДВ	240	644	631

Завдання 1.7.7.

Зміст завдання

Згрупувати наведені робочі документи за класифікаційними ознаками і заповнити таблицю 1.7.3.

Таблиця 1.7.3. Класифікація робочих документів аудитора

Ознаки		№ документів
Класифікаційна ознака	Вид за класифікаційної ознаки	
За часом використання	Довгострокові	
	Короткострокові	
За джерелами отримання	Від третіх осіб	
	Від підприємства	
	Складені аудитором	
За характером інформації	Правового характеру	
	Про керівництво й персонал підприємства	

Продовж. табл. 1.7.3

Ознаки		№ документів
	Про структуру та організацію діяльності підприємства	
	Про систему внутрішнього контролю	
	Про систему бухгалтерського обліку	
	Аудиторські організаційно-функціональні документи	
	Кореспонденція аудитора	
	Підсумкові документи	
За призначенням	Оглядові	
	Інформативні	
	Перевірочні	
	Підтверджуючі	
	Розрахункові	
	Порівняльні	
	Аналітичні	

Вихідні дані

Аудиторська фірма «Аудит-Аура» проводила аудит фінансової звітності ПАТ «Прометей». Під час аудиторської перевірки було складено робочі документи, які наведені в таблиці 1.7.4.

Таблиця 1.7.4. Робочі документи аудитора

№	Назва документа
1	Лист замовника до аудиторської фірми з проханням про проведення аудиторської перевірки
2	Лист-угода
3	Лист клієнта до попереднього аудитора – аудиторської фірми «Альфа» з проханням надати необхідну інформацію діючому аудитору
4	Договір на проведення аудиту
5	Документи, що підтверджують розрахунки з клієнтом
6	Дані щодо керівництва та акціонерів

Продовж. табл. 1.7.4

№	Назва документа
7	Анкета опитування попереднього аудитора
8	Анкета обстеження клієнта та його звітності
9	Копія статуту підприємства-клієнта
10	Протоколи загальних зборів акціонерів
11	Інформація про розподіл дивідендів
12	Інформація про види діяльності та розміщення філій
13	Зведені фінансові результати за кілька років
14	Опис особливостей бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю клієнта
15	Схеми організації управління та послідовності контрольних процедур господарських операцій
16	Дані про основних партнерів та конкурентів підприємства
17	Дані про важливі угоди клієнта
18	Банківська інформація
19	Особливості оподаткування клієнта
20	Копії фінансової звітності
21	Реєстр запропонованих клієнту виправних проводок
22	Записи про деякі аспекти фінансової звітності клієнта
23	Копії статистичної та податкової звітності клієнта
24	Тести контролю і висновки
25	Документи, що фіксують відхилення в системі внутрішнього контролю
26	Графік документообігу
27	Опис системи бухгалтерського обліку клієнта
28	Опис облікової політики підприємства
29	Інформація про використання методів оцінки запасів
30	Висновки щодо оцінки властивого ризику
31	Документація оцінки системи бухгалтерського обліку
32	Документація оцінки внутрішнього контролю
33	Документація оцінки ризику невиявлення
34	Стратегія та план аудиту
35	Програми аудиторської перевірки
36	Витяг з висновку внутрішнього аудиту
37	Інформація отримана від попереднього аудиту
38	Акт виконаних робіт

Продовж. табл. 1.7.4

№	Назва документа
39	Пояснювальна записка від керівництва на запити аудитора
40	Реєстр запитів до дебіторів
41	Реєстр запитів до кредиторів
42	Задokumentовані результати проведених процедур по суті
43	Аналітичні розрахунки щодо оцінки принципу безперервності діяльності підприємства
44	Звіт аудитора перед замовником
45	Аудиторський звіт

Завдання 1.7.8.

Зміст завдання

1. Визначити, за яким об'єктом перевірки та з якою метою було складено робочий документ.

2. Надати робочому документу назву.

Вихідні дані

Форма і зміст робочого документа наведені в таблиці 1.7.5.

Таблиця 1.7.5. Робочий документ

Кредитор (повна назва підприємства без скорочень)	Код рядка в реєстрі	Сума за накладною (за договором)	Кінцева дата повернення оплати постачальнику згідно з документами	Дата фактично проведеної оплати (за випискою банку)	Сума штрафу чи пені за несвоєчасну оплату, передбачена договором		Джерело встанов- лених відхилень
					за договором	фактично стягнуто	
1	2	3	4	5	6	7	8

Завдання 1.7.9.

Зміст завдання

Визначити, до яких прийомів отримання аудиторських доказів відносяться виконані аудиторські процедури.

Вихідні дані

Аудиторські процедури:

- 1) складання планових кошторисів витрат матеріалів і порівняння з фактичними витратами матеріалів;
- 2) перевірка правильності кореспонденції рахунків;
- 3) оцінка правильності нарахованої суми амортизації основних засобів;
- 4) контрольне зважування товарів на складі;
- 5) відповідь покупця про заборгованість за договором на кінець звітного періоду;
- 6) перевірка правильності розрахунків по кредитах і позиках.

Завдання 1.7.10.

Зміст завдання

Визначити і проставити пріоритети в балах (від 1 до 5) для аудиторських доказів (табл. 1.7.7, 1.7.8). Відповідь оформити у вигляді таблиці 1.7.6.

Таблиця 1.7.6. Пріоритетність аудиторських доказів

Аудиторські докази	Пріоритет
1	2

Вихідні дані

Перелік аудиторських доказів наведено в таблицях 1.7.7 та 1.7.8.

Таблиця 1.7.7. Аудиторські докази для підтвердження права власності підприємства на господарські приміщення

№	Аудиторські докази
1	Усна заява від працівника, яка підтверджує, що заводські приміщення є власністю підприємства
2	Письмове підтвердження нотаріуса про те, що в підприємства є документи, які підтверджують володіння господарськими приміщеннями
3	Оригінали документів, представлених нотаріусом, що має державну реєстрацію, які підтверджують володіння підприємством господарськими приміщеннями

Продовж. табл. 1.7.7

№	Аудиторські докази
4	Усна заява від генерального директора організації, що підтверджує володіння господарськими приміщеннями
5	Заява, підписана генеральним директором, що підтверджує володіння підприємством господарськими приміщеннями

Таблиця 1.7.8. Аудиторські докази для підтвердження залишку коштів на банківському рахунку підприємства в кінці року

№	Аудиторські докази
1	Усне підтвердження залишку фінансовим директором
2	Копія виписки з банку, що показує залишок на рахунку наприкінці року
3	Письмове підтвердження з банку (довідка про залишки на рахунку в кінці року)
4	Усне підтвердження помічника фінансового відділу про залишки на рахунку банку в кінці року

РОЗДІЛ 2

ПРОЦЕС ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЙОГО РЕЗУЛЬТАТІВ

ТЕМА 2.1

АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Мета заняття

1. Засвоїти методіку аудиту фінансової звітності підприємства та його фінансового стану.
2. Набути практичних навичок щодо перевірки окремих складових фінансової звітності, оволодіти методами аналізу фінансового стану та розробки рекомендацій за результатами аудиту з його покращення.

Ключові терміни й поняття

Аудит фінансової звітності (*Audit of financial statements*) – аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку й показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах

вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам.

Обов'язковий аудит фінансової звітності (*Statutory audit of financial statements*) – аудит фінансової звітності (консолідованої фінансової звітності) суб'єктів господарювання, які відповідно до законодавства зобов'язані оприлюднити або надати фінансову звітність (консолідовану фінансову звітність) користувачам фінансової звітності разом з аудиторським звітом, що проводиться суб'єктами аудиторської діяльності на підставах та в порядку, передбачених цим Законом.

Мета аудиту фінансової звітності (*The purpose of an audit of financial statements*) – підвищення ступеня довіри визначених користувачів до фінансової звітності через висловлення аудитором думки про те, чи складена фінансова звітність у всіх суттєвих аспектах відповідно до застосовної концептуальної основи фінансового звітування.

Фінансова звітність (*Financial statements*) – звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

Фінансова звітність, яка підлягає аудиту (*Audited financial statements*) – фінансова звітність суб'єкта господарювання, складена управлінським персоналом суб'єкта господарювання під наглядом тих, кого наділено найвищими повноваженнями.

Проміжна фінансова звітність (*Interim Financial Reporting*) – фінансова звітність, яка охоплює відповідний період (квартал, півріччя, дев'ять місяців).

Застосовна концептуальна основа фінансового звітування (*Applicable financial reporting framework*) – концептуальна основа фінансового звітування, прийнята управлінським персоналом та, де це доречно, тими, кого наділено найви-

щими повноваженнями, при складанні фінансової звітності, яка є прийнятною з огляду на характер суб'єкта господарювання і мету фінансової звітності або яка вимагається законодавством чи нормативними актами.

Методика аудиту (*Audit methods*) – послідовність та порядок застосування сукупності способів, прийомів та інструментів для найбільш доцільного дослідження об'єктів аудиту.

Контрольні питання

1. У чому полягає мета й завдання аудиту фінансової звітності?
2. Яка послідовність аудиторської перевірки фінансової звітності?
3. Дайте характеристику методам аналізу фінансової звітності.
4. За допомогою яких показників аудитор може скласти думку про фінансовий стан підприємства?
5. Які аудиторські процедури за МСА застосовуються при аудиті фінансової звітності?
6. Які цілі та завдання аудиту основних засобів та нематеріальних активів?
7. Укажіть законодавче та нормативне забезпечення аудиторської перевірки основних засобів і нематеріальних активів.
8. Охарактеризуйте інформаційне забезпечення аудиту необоротних активів підприємства.
9. Перерахуйте положення загального плану аудиторської перевірки основних засобів і нематеріальних активів.
10. Яка послідовність аудиторської перевірки стану та оцінки основних засобів?
11. Що необхідно встановити в ході аудиту правильності нарахування зносу основних засобів?

12. Які прийоми застосовуються при аудиті основних засобів?
13. Які типові помилки можуть бути виявлені в процесі аудиту необоротних активів підприємства?
14. Визначте особливості проведення аудиту нематеріальних активів.
15. Назвіть мету та завдання аудиту обліку виробничих запасів.
16. Укажіть предмет та об'єкти аудиту операцій із запасами.
17. Назвіть основні нормативні документи, які використовуються при аудиті операцій з виробничими запасами.
18. Які джерела інформації застосовуються для перевірки матеріальних цінностей на підприємстві?
19. У якій послідовності виконується перевірка виробничих запасів?
20. Які аудиторські процедури виконує аудитор у процесі перевірки руху виробничих запасів на підприємстві?
21. Які прийоми застосовуються при аудиті використання матеріальних ресурсів у виробництві?
22. Укажіть основні типові помилки в обліку матеріальних ресурсів, які можуть бути встановлені в процесі аудиту.
23. Якими нормативними документами регулюються касові та розрахункові операції?
24. Назвіть джерела інформації для перевірки касових операцій.
25. Наведіть основні етапи перевірки касових операцій.
26. Який порядок встановлення ліміту каси?
27. Як ви розумієте поняття *цільове використання готівки*?
28. Як перевірити ведення касової книги та касових документів?
29. Як провести перевірку оприбуткування надходжень готівки?

30. Укажіть, які прийоми застосовуються при аудиті готівково-розрахункових операцій.

31. Назвіть основні порушення готівкового обігу, за які накладаються стягнення.

32. Укажіть нормативно-правове забезпечення аудиторської перевірки операцій з реалізації продукції (робіт) та фінансових результатів.

33. Які документи є джерелами інформації для перевірки правильності обліку реалізованої продукції (робіт, послуг)?

34. Яка послідовність аудиторської перевірки операцій обліку реалізації продукції (робіт, послуг) та фінансових результатів?

35. Які прийоми застосовуються при аудиті фінансових результатів?

36. Укажіть типові помилки та порушення, які можуть бути виявленні під час здійснення аудиту доходів та фінансових результатів діяльності підприємства.

Тестові завдання

1. Відповідальність за фінансову звітність згідно з концептуальною основою фінансової звітності покладено на:

- а) аудитора;
- б) бухгалтерію;
- в) управлінський персонал;
- г) правильна відповідь відсутня.

2. Аудит фінансової звітності здійснюється з метою:

- а) висловлення незалежної думки аудитора про відповідність фінансової звітності в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку;
- б) висловлення незалежної думки аудитора про відповідність фінансової звітності вимогам національних положень

(стандартів) бухгалтерського обліку, Міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам;

в) висловлення незалежної думки аудитора про відповідність фінансових звітів застосовуваної концептуальної основи фінансової звітності;

г) висловлення незалежної думки аудитора про відповідність фінансової звітності в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам.

3. Метою аудиту операцій з власними капіталом є встановлення:

а) реальності оцінки показника власного капіталу;

б) достовірності відображення показників щодо власного капіталу в обліку звітності;

в) законності і правильності формування власного капіталу та цілеспрямованого його використання;

г) достовірності, повноти формування та використання власного капіталу, правильності відображення в обліку і звітності його стану та змін.

4. Аудит фінансової звітності розпочинають з:

а) підтвердження узгодженості показників різних форм фінансової звітності;

б) відповідності облікової політики підприємства законодавчим актам;

в) підтвердження тотожності показників фінансової звітності та даних синтетичного обліку;

г) визначення критеріїв перевірки.

5. Найбільш достовірним доказом для підтвердження повноти обліку коштів є:

а) результати перевірки аудитором руху грошових коштів на підприємстві;

- б) пояснення, отримані від головного бухгалтера підприємства;
- в) інвентаризація;
- г) вибіркова перевірка прибуткових і видаткових документів;
- д) правильна відповідь відсутня.

6. У процесі аудиту розрахунків з підрядниками при виявленні фактів завищення обсягу виконаних робіт необхідно провести:

- а) лабораторний аналіз;
- б) контрольний замір робіт;
- в) експертизу;
- г) інвентаризацію.

7. Метод перевірки збереження, технічного стану та якості ремонту основних засобів:

- а) інвентаризація;
- б) зіставлення бухгалтерських операцій;
- в) лабораторний аналіз;
- г) особисті спостереження.

8. Для перевірки прав засновників на частку в статутному капіталі застосовують:

- а) нормативну перевірку установчих документів;
- б) перерахунок сум внесків;
- в) нормативну перевірку активів прийому-передачі;
- г) усі відповіді правильні.

9. Підставою для визнання доходів від продажу продукції згідно з П(С)БО 15 «Доходи» є момент:

- а) відвантаження товарів покупцю;
- б) отримання авансу від покупця;
- в) отримання грошових коштів від покупця за відвантажену ним раніше продукцію;
- г) правильна відповідь відсутня.

10. Надлишки грошових коштів у касі підприємства за результатами інвентаризації:

- а) перераховуються в бюджет;
- б) повертаються матеріально-відповідальним особам;
- в) оприбутковуються на підприємстві;
- г) правильної відповіді немає.

11. Для перевірки повноти відображення внесків за-сновників застосовують:

- а) спостереження за інвентаризацією;
- б) порівняння з плановими показниками;
- в) нормативну перевірку актів прийому-передачі;
- г) перерахунок оцінки майнових внесків.

12. Для перевірки (повноти відображення) матеріальних активів застосовують:

- а) спостереження за інвентаризацією матеріальних активів;
- б) запит та підтвердження до постачальників;
- в) нормативну перевірку договорів на продаж матеріальних активів;
- г) перерахунок сум договорів та первинних документів.

13. При виявленні великої нестачі готівки в касі аудитор повинен:

- а) відмовитись від висловлення думки;
- б) висловити думку із застереженнями;
- в) передати матеріали в правоохоронні органи;
- г) оцінити суттєвість статті і сформулювати думку.

14. Для перевірки повноти відображення матеріальних активів застосовують:

- а) спостереження за інвентаризацією матеріальних активів;
- б) запит та підтвердження до постачальників;
- в) нормативну перевірку договорів купівлі-продажу товарно-матеріальних цінностей;
- г) правильна відповідь відсутня.

15. Для перевірки твердження керівництва підприємства щодо «відсічення операцій», пов'язаних із запасами, не використовуються аудиторські докази:

- а) договір поставки;
- б) лімітно-забірна картка;
- в) прибутковий ордер;
- г) товарно-транспортна накладна.

16. При аудиті власного капіталу виконуються аудиторські процедури:

- а) оцінка вартості та розподіл;
- б) відсічення;
- в) класифікація;
- г) перевірка записів або документів.

17. При відображенні в Балансі нематеріальних активів аудитор визнає правильною їх оцінку за:

- а) залишковою вартістю;
- б) первісною вартістю;
- в) ринковою вартістю;
- г) справедливою вартістю.

18. Аудит грошових коштів починають з перевірки:

- а) касових операцій;
- б) коштів на поточному рахунку;
- в) цінних паперів;
- г) наявності готівки в касі.

19. Для аудиту дебіторської заборгованості, яка відображена в Балансі, найбільш критичним за інші буде твердження стосовно:

- а) повноти;
- б) наявності й оцінки;
- в) прав і обов'язків;
- г) відповідності чинному законодавству.

**20. Урядку 1400 «Зареєстрований (пайовий) капітал»
ф. 1 Баланс відображається:**

- а) фактично внесена засновниками сума на поточний рахунок створеного підприємства;
- б) сума статутного капіталу, яка зафіксована в засновницьких документах;
- в) сума, яка не внесена засновниками до статутного капіталу;
- г) фактично внесена засновниками до статутного капіталу сума в межах зафіксованої в засновницьких документах.

21. Під час аудиту запасів процедури, що виконують аудитори, направлені на отримання доказів того, що:

- а) запаси, що відображені у фінансовій звітності дійсно існують;
- б) вартість запасів, що включена в собівартість продукції реалізованої своєчасно, отримана від постачальника;
- в) усі запаси, що відображені у фінансовій звітності, не зберігаються у третіх осіб;
- г) запаси на дату оприбуткування відображаються за найменшою з двох оцінок (первісна вартість придбання або чиста реалізаційна вартість).

22. Необхідною умовою визнання доходів діяльності є:

- а) договірна оцінка доходів;
- б) зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства;
- в) збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення капіталу;
- г) зменшення активів, що призводить до зменшення капіталу.

23. При проведенні зустрічних перевірок розрахункових операцій виписки банку зіставляють з:

- а) звітними даними;
- б) документами підприємства-партнера;

- в) первинними документами;
- г) документами за минулі періоди.

24. Реальність розрахунків з постачальниками і покупцями перевіряється:

- а) визначенням простроченої дебіторської заборгованості;
- б) вивченням стану запасів у реєстрах синтетичного й аналітичного обліку розрахунків з постачальниками;
- в) звіренням записів у Головній книзі з книгами і журналами аналітичного обліку й актами звірки з контрагентами;
- г) у процесі інвентаризації розрахунків з контрагентами.

25. Якщо виявлені помилки у фінансовій звітності підприємства, то аудиторська фірма повинна:

- а) висловити думку про недостовірність звітності;
- б) дати оцінку впливу помилок на достовірність звітності в усіх суттєвих аспектах;
- в) вставити відомості про виявлені помилки у фінансовій звітності в аудиторський звіт;
- г) правильна відповідь відсутня.

26. Для перевірки достовірності даних Балансу необхідно зіставити дані Балансу з:

- а) сальдо по рахункам Головної книги;
- б) оборотами по журналам-ордерам;
- в) оборотами та сальдо по журналам-ордерам;
- г) оборотами по рахункам Головної книги.

27. Аудиторська фірма повинна встановлювати достовірність звітності:

- а) з абсолютною точністю;
- б) в усіх суттєвих аспектах;
- в) у тих аспектах, які аудитор вважає необхідним установити з абсолютною точністю;
- г) у тих аспектах, які вважає важливими замовник аудиту.

28. ПАТ придбало основні засоби в обмін на запаси, справедлива вартість яких на дату обміну дорівнювала 20000 грн, і додатково сплатило 15000 грн. У звіті про рух грошових коштів буде відображено:

а) витрати грошових коштів на операційну діяльність – 15000 грн та на інвестиційну діяльність – 20000 грн;

б) надходження грошових коштів від інвестиційної діяльності – 20000 грн;

в) витрати грошових коштів на інвестиційну діяльність – 15000 грн;

г) витрати грошових коштів на фінансову діяльність – 15000 грн.

29. Структура Балансу підприємства є незадовільною, якщо:

а) коефіцієнт автономії < 1 ;

б) коефіцієнт маневреності власного капіталу $= 0,5$;

в) коефіцієнт поточної ліквідності < 2 ;

г) коефіцієнт забезпеченості власними обіговими коштами $> 0,1$.

30. До етапів фінансової стабілізації підприємства в умовах кризисної ситуації не відноситься:

а) ліквідація неплатоспроможності;

б) відновлення фінансової стійкості;

в) прогнозування здатності підприємства до нейтралізації загрози банкрутства;

г) забезпечення фінансової рівноваги в тривалому періоді.

31. При значенні коефіцієнта чистої поточної платоспроможності < 1 основним напрямом оперативного механізму фінансової стабілізації є:

а) забезпечення прискореної ліквідності обігових активів;

б) забезпечення прискореного деінвестування необоротних активів;

в) забезпечення прискореного скорочення розміру фінансових зобов'язань;

г) скорочення розміру страхових запасів матеріальних цінностей.

32. Аналіз фінансових коефіцієнтів – це:

а) визначення структури фінансових показників;

б) визначення питомої ваги окремих статей фінансових звітів, їх співставлення;

в) порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом;

г) обчислення різних відношень показників, які мають конкретний економічний зміст.

Практичні ситуації

Завдання 2.1.1.

Зміст завдання

1. Виявити характер допущених помилок та порушень.

2. Зробити нормативно-правове обґрунтування виявлених помилок та порушень.

3. Розробити рекомендації з виправлення помилок та усунення порушень.

Вихідні дані

Аудиторська фірма здійснює аудит операцій з основними засобами акціонерного товариства «Промінь». Під час перевірки було встановлено:

а) витрати з капітальних вкладень відносяться на рахунки такими записами (табл. 2.1.1).

б) витрати на придбання основних засобів належать до накладних витрат;

в) придбані об'єкти актами прийому-передачі не оформлюються;

г) придбане обладнання декілька місяців знаходиться на складі в ящиках без установаження.

Таблиця 2.1.1. Бухгалтерські проведення з обліку капітальних вкладень

Зміст операцій	Дебет	Кредит	Сума, грн
Находження основних засобів на підприємство	152	631	12000
Оприбуткування основних засобів	10	40	12000
Відрахування на оплату рахунка постачальника основних засобів	631	601	12000

Завдання 2.1.2.

Зміст завдання

1. Виявити характер допущених помилок та порушень.
2. Зробити нормативно-правове обґрунтування виявлених помилок та порушень.
3. Розробити рекомендації з виправлення помилок та усунення порушень.

Вихідні дані

Унаслідок будівництва нової автодороги підприємство змушено було ліквідувати будівлю майстерень. Первинна вартість майстерень склала 45400 грн. Зношення склало 60 % – 27240 грн. Витрати щодо зносу будівлі майстерень у підприємства були відсутні за причиною виконання всіх робіт силами забудовника. Стосовно акта на списання об'єкта вартість матеріалів, залишених після ліквідації майстерень, склала 2600 грн. Накладна на оприбуткування матеріалів відсутня. Зазначені господарські операції були відображені в бухгалтерському обліку (табл. 2.1.2).

Таблиця 2.1.2. Бухгалтерські проведення з обліку ліквідації будівлі

Зміст операцій	Дебет	Кредит	Сума, грн
Списана первинна вартість будівлі майстерень	40	10	45400
Списана сума зношування	131	40	27240
Списана залишкова вартість	443	40	18160
Оприбутковані матеріали за ціною можливого використання	209	40	2600
Отримана сума компенсації від замовника за вимушений знос будівель	311	40	100000

Завдання 2.1.3.

Зміст завдання

1. Виявити характер допущених помилок та порушень.
2. Зробити нормативно-правове обґрунтування виявлених помилок та порушень.
3. Розробити рекомендації з виправлення помилок та усунення порушень.

Вихідні дані

У звітному періоді було зроблено капітальний ремонт виробничого обладнання акціонерного товариства (АТ) у процесі якого було зроблено модернізацію основних засобів. Фактична вартість ремонтних робіт, які виконані підрядним методом, склала 18000 грн, у т. ч. ПДВ.

У бухгалтерському обліку вся вартість капітального ремонту була списана на собівартість продукції.

Завдання 2.1.4.

Зміст завдання

1. Виявити характер допущених помилок та порушень.
2. Зробити нормативно-правове обґрунтування виявлених помилок та порушень.
3. Розробити рекомендації з виправлення помилок та усунення порушень.

Вихідні дані

У листопаді звітнього року відпущено зі складу до виробництва матеріальних цінностей за обліковими цінами на 5200 грн, які в поточному обліку списані на рахунок основного виробництва. Інвентаризацією на 1 грудня встановлено, що залишки матеріальних цінностей у цехових коморах та на робочих місцях цехів основного виробництва складають 7000 грн. Транспортно-заготівельні витрати на 1 листопада плюс витрати за місяць по відношенню до вартості матеріальних цінностей за обліковими цінами складають 3 %. За даними обліку – фактична собівартість витрачених на виробництво матеріалів склала 5350 грн.

Завдання 2.1.5.

Зміст завдання

1. Виявити характер допущених помилок та порушень.
2. Зробити нормативно-правове обґрунтування виявлених помилок та порушень.
3. Розробити рекомендації з виправлення помилок та усунення порушень.

Вихідні дані

Використання отриманих з банку грошей за цільовим призначенням, своєчасність та повнота їх оприбуткування до каси та здача грошей до банку перевіряються шляхом складання таблиці 2.1.3.

Таблиця 2.1.3. Перевірка касових операцій

Номер та дата чека	Отримано з банку та інших джерел			Витрачено та повернено до банку	
	Дата, номер прибуткового ордера	Сума, грн	Призначення грошей, зазначене в чеку	На які цілі виплачені гроші	Номер та дата прибуткового ордера
124026 від 02.03.20XX р.	№ 3 від 02.03.20XX р.	102300	з/пл – 99000	видача з/пл – 95000	№ 4 від 06.03.20XX р.
			відрядження – 2000	відрядження – 2500	№ 5–12 від 06.03.20XX р.

Продовж. табл. 2.1.3

Номер та дата чека	Отримано з банку та інших джерел			Витрачено та повернено до банку	
	Дата, номер прибуткового ордера	Сума, грн	Призначення грошей, зазначене в чеку	На які цілі виплачені гроші	Номер та дата прибуткового ордера
			госп. витрати – 1300	госп. витрати – 2800	№ 3–15 від 06.03.20XX р.
	№ 4 від 02.03.20XX р.	2200	плата за комунальні послуги – 1000	здано до банку – 2000 залишилось у касі на 07.03.20XX р. – 2200	№ 16 від 06.03.20XX р.
			плата за продані матеріали – 1200		

Завдання 2.1.6.

Зміст завдання

1. Виявити характер допущених помилок та порушень.
2. Зробити нормативно-правове обґрунтування виявлених помилок та порушень.
3. Розробити рекомендації з виправлення помилок та усунення порушень.

Вихідні дані

За звітний місяць на підприємстві виконано такі касові операції: 01.04. надійшли кошти в касу за реалізовану готову продукцію – 2500 грн; 01.04. повернуто в касу підзвітні суми – 800 грн; 02.04. здано в банк готівку – 2320 грн; 03.04. повернуто в касу працівниками заборгованість по позиках на індивідуальне житлове будівництво – 1520 грн; 03.04. видано під звіт кошти – 1540 грн; 03.04. здано в банк готівку – 1520 грн; 10.04. повернуто підзвітною особою невикористані кошти – 1540 грн. Ліміт каси становить 1250 грн.

Завдання 2.1.7.

Зміст завдання

1. Виявити характер допущених помилок та порушень.

2. Зробити нормативно-правове обґрунтування виявлених помилок та порушень.

3. Розробити рекомендації з виправлення помилок та усунення порушень.

Вихідні дані

У липні 20XX р. в кафе «Зустріч», що належить ТОВ «Злата», замінено матеріально-відповідальну особу (комірника), у зв'язку з чим було проведено інвентаризацію продуктів. За результатами інвентаризації встановлено: нестачу на 9500 грн (за обліковими цінами), з якої 370 грн становив природний убуток, розрахований за відповідними нормами.

Після затвердження результатів інвентаризації бухгалтером кафе були зроблені такі записи:

Д-т 375 К-т 28   9500 грн;

Д-т 947 К-т 375   9500 грн.

Завдання 2.1.8.

Зміст завдання

1. Виявити характер допущених помилок та порушень.

2. Зробити нормативно-правове обґрунтування виявлених помилок та порушень.

3. Розробити рекомендації з виправлення помилок та усунення порушень.

Вихідні дані

ПрАТ «Омега» придбало в МП «Веста» 10000 шт. цегли (10 блоків) по 2400 грн за блок, акцептовано рахунок підприємства на загальну суму 24000 грн, витрати по доставці склали 2100 грн. Усі суми з ПДВ. При прийомі виявлена нестача 25 шт. цегли. Виставлена претензія. Претензія задоволена – цегла доставлена. В обліку зроблені записи:

Д-т 26 К-т 63 – 20000 грн;

Д-т 64 К-т 63 – 4000 грн;

Д-т 26 К-т 63 – 2100 грн;
Д-т 64 К-т 63 – 300 грн;
Д-т 26 К-т 373 – 4000 грн.

Завдання 2.1.9.

Зміст завдання

1. Виявити характер допущених помилок та порушень.
2. Зробити нормативно-правове обґрунтування виявлених помилок та порушень.
3. Розробити рекомендації з виправлення помилок та усунення порушень.

Вихідні дані

ПП «Бриз» здійснило передплату за будівельні матеріали в розмірі 18000 грн. При прийомі матеріалів виявлена нестача з провини постачальника на суму 1200 грн з ПДВ. Претензія з нестачі була задоволена коштами. В обліку зроблені записи:

Д-т 63 К-т 31 – 15000 грн;
Д-т 64 К-т 63 – 3000 грн;
Д-т 28 К-т 63 – 18000 грн;
Д-т 63 К-т 64 – 3000 грн;
Д-т 31 К-т 373 – 1200 грн.

Завдання 2.1.10.

Зміст завдання

1. Виявити характер допущених помилок та порушень.
2. Зробити нормативно-правове обґрунтування виявлених помилок та порушень.
3. Розробити рекомендації з виправлення помилок та усунення порушень.

Вихідні дані

На підприємстві було отримано попередню оплату від покупця на суму 18000 грн з ПДВ і відвантажено повністю

продукцію. У бухгалтерському обліку цю операцію відображено таким чином:

Д-т 311 К-т 361 – 18 000 грн;

Д-т 641 К-т 643 – 2000 грн;

Д-т 361 К-т 70 – 16 000 грн.

Завдання 2.1.11.

Зміст завдання

1. Виявити характер допущених помилок та порушень.
2. Зробити нормативно-правове обґрунтування виявлених помилок та порушень.
3. Розробити рекомендації з виправлення помилок та усунення порушень.

Вихідні дані

У вересні 20XX р. на ПАТ «Промінь» у якості спонсорської допомоги надійшов безоплатно автомобіль за оціночною вартістю 100000 грн, заробітна плата механіка за наряд-замовленням по доведенню автомобіля до робочого стану склала 1300 грн, крім того, було витрачено паливно-мастильних матеріалів на суму 2000 грн та запчастин на суму 500 грн.

Автомобіль введено в експлуатацію за первісною вартістю.

В обліку за вересень 20XX р. вищезазначені операції відображено такими проведеннями:

Д-т 152 К-т 719 100000 грн;

Д-т 152 К-т 203 200 грн;

Д-т 152 К-т 207 500 грн;

Д-т 152 К-т 661 1300 грн.

Завдання 2.1.12.

Зміст завдання

1. Виявити характер допущених помилок та порушень.
2. Зробити нормативно-правове обґрунтування виявлених помилок та порушень.
3. Розробити рекомендації з виправлення помилок та усунення порушень.

Вихідні дані

У вересні 20XX р. на ПрАТ «Промінь» (платник ПДВ) повністю ліквідовано обладнання. Його первісна вартість 40000 грн, знос – 33520 грн. Від ліквідації отримано запасні частини на суму 1250 грн. За ліквідацію робітнику нараховано заробітну плату в сумі 300 грн. Визначено фінансовий результат від ліквідації – 950 грн.

В обліку за вересень 20XX р. вищезазначене відображено так:

Д-т 131	К-т 104	40000 грн;
Д-т 207	К-т 716	1250 грн;
Д-т 92	К-т 661	300 грн;
Д-т 716	К-т 441	950 грн.

Завдання 2.1.13.

Зміст завдання

1. Виявити характер допущених помилок та порушень.
2. Зробити нормативно-правове обґрунтування виявлених помилок та порушень.
3. Розробити рекомендації з виправлення помилок та усунення порушень.

Вихідні дані

При аудиті господарських операцій з надходження та руху матеріалів на ПрАТ «Прометей» аудитором установлено, що в результаті проведеної інвентаризації 5 лютого в акті результатів інвентаризації відображена нестача в сумі 2150 грн. Крім того, з'ясовано, що в інвентаризаційну відомість записані матеріали на суму 580 грн, що підлягали інвентаризації, але документи на їх оприбуткування відсутні. Дозвіл на включення матеріалів у інвентаризаційну відомість даним керівником та головним бухгалтером фірми. У бухгалтерському обліку нестача в сумі 2150 грн відображена записом: Д-т 947 К-т 714.

Завдання 2.1.14.

Зміст завдання

1. Виявити характер допущених помилок та порушень.
2. Зробити нормативно-правове обґрунтування виявлених помилок та порушень.
3. Розробити рекомендації з виправлення помилок та усунення порушень.

Вихідні дані

На підприємстві 21.05. видано на господарські потреби в підзвіт Ключко П.І. 300 грн. Звіт про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт у бухгалтерію було здано 01.06. До звіту прикріплені товарні чеки на суму 233 грн з ПДВ.

Початок відрядження згідно з наказом 25.05. Криворука Т.П. отримав у підзвіт кошти на відрядження в сумі 890 грн. Термін відрядження 3 дні. За раніше видані підзвітні суми Криворука Т.П. не відзвітувався. Останній звіт про використання коштів поданий у бухгалтерію 01.06. До нього прикріплені такі документи:

автобусні квитки на проїзд кожний по 204,50 грн;
квитанції готелю за проживання по 650 грн за ніч;
добові нараховані в сумі 300 грн.

Завдання 2.1.15.

Зміст завдання

1. Виявити характер допущених помилок та порушень.
2. Зробити нормативно-правове обґрунтування виявлених помилок та порушень.
3. Розробити рекомендації з виправлення помилок та усунення порушень.

Вихідні дані

У ході аудиторської перевірки розрахунку відпускних аудитором встановлено, що працівникові підприємства, який

брав частину щорічної відпустки тривалістю 16 календарних днів з 11 червня 20X2 р., нараховано 4848,50 грн. При цьому весь вересень 20X1 р. він був у відпустці без збереження зарплати. Також він був у щорічній відпустці в липні 20X1 р. тривалістю 20 календарних днів.

Розрахунковий період: червень 20X1 р. – травень 20X2 р.

Сума виплат за розрахунковий період:

основна заробітна плата – 80000 грн;

відпускні за липень 20X1 р. – 4000 грн.

Кількість святкових і неробочих днів у розрахунковому періоді – 10 днів.

Завдання 2.1.16.

Зміст завдання

1. Виявити характер допущених помилок та порушень.
2. Зробити нормативно-правове обґрунтування виявлених помилок та порушень.
3. Розробити рекомендації з виправлення помилок та усунення порушень.

Вихідні дані

Інформація про виявлені аудитором неправильно оформлені касові документи наведена в таблиці 2.1.4.

Таблиця 2.1.4. Відомість про виявлення аудитором неправильно оформлених касових документів

Номер, дата	Назва та зміст документа	Сума, грн	Зміст порушення	Особа, що відповідає за порушення	Заходи щодо усунення порушень
1 26.05.20XX	Видатковий касовий ордер № 103 від 25.05.20XX р. на виплату Шевченку І.І. за поточний ремонт. Додаток-рахунок на оплату, виписаний Шевченком І.І.	1770	?	?	?

Продовж. табл. 2.1.4

Номер, дата	Назва та зміст документа	Сума, грн	Зміст порушення	Особа, що відповідає за порушення	Заходи щодо усунення порушень
1 24.06.20XX	Видатковий касовий ордер № 170 від 24.06.20XX р. виплачено Сидоренку А.А. за ремонтні роботи на складі	500	?	?	?

Завдання 2.1.17.

Зміст завдання

1. Виявити характер допущених помилок та порушень.
2. Зробити нормативно-правове обґрунтування виявлених помилок та порушень.
3. Розробити рекомендації з виправлення помилок та усунення порушень.

Вихідні дані

За видатковим касовим ордером № 200 від 24.03.20XX р. виплачено громадянину Іваненку А.А. 1500 грн за ремонтні роботи на складі фірми. У пред'явленому рахунку зазначені: номер паспорта Іваненка А.А.; дата; характер виконаної роботи; сума 500 грн та підпис пред'явника рахунка. Інших даних у рахунку немає. Розпорядження про виплату грошей підписано директором фірми Козловим А.А.

Завдання 2.1.18.

Зміст завдання

1. Скласти Баланси приватного підприємства на початок та кінець звітного періоду (за таблицею).
2. За даними Балансів скласти аудиторський звіт з фінансового стану приватного підприємства.

Вихідні дані

Дані про залишки на рахунках бухгалтерського обліку на початок і кінець періоду наведені в таблиці 2.1.5.

Таблиця 2.1.5. Залишки на рахунках бухгалтерського обліку

№	Назва рахунка	На початок періоду	На кінець періоду
10	Основні засоби	60000	57000
131	Знос основних засобів	10000	8210
201	Сировина й матеріали	500	500
203	Паливо	–	–
60	Короткострокові позики	–	2000
50	Довгострокові позики	–	–
301	Готівка в національній валюті	600	430
39	Витрати майбутніх періодів	–	–
26	Готова продукція	–	–
28	Товари	–	–
43	Резервний капітал	12400	29640
311	Поточні рахунки в національній валюті	32600	59584
40	Зарєстрований капітал	58000	56550
15	Капітальні інвестиції	–	–
441	Прибуток нерозподілений	–	–
12	Нематеріальні активи	–	–
443	Прибуток, використаний у звітному періоді	–	–
231	Основне виробництво	–	–
36	Розрахунки з покупцями та замовниками	–	–
63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	1000	–
641	Розрахунки з бюджетом	300	9164
65	Розрахунки за страхуванням	200	–
661	Розрахунки за заробітною платою	12000	120000
372	Розрахунки з підзвітними особами	–	–

Завдання 2.1.19.

Зміст завдання

1. Провести формальну, аналітичну перевірку та перевірку по суті форм річної фінансової звітності АТ «Мрія» за 20XX рік. Результати відобразити в таблиці 2.1.6.

Таблиця 2.1.6. Узгодження показників даних звітності між собою

Код рядка	Стаття Балансу (Звіту про фінансовий стан) та Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)	Дані Балансу (Звіту про фінансовий стан) або Звіту про фінансові результати (сукупний дохід)			№ рахунка / субрахунка	Назва рахунка / субрахунка	Дані форм фінансової звітності					
		дані підприємства	дані аудитора	відхилення			Форма №	рядок №	дані підприємства	дані аудитора	відхилення	примітки
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1000	Нематеріальні активи											
1001	Нематеріальні активи: первісна вартість											
1002	Нематеріальні активи: накопичена амортизація											
1005	і т. д.											

2. Здійснити аудит фінансового стану ПАТ «Мрія» на початок та кінець звітного періоду. Результати відобразити в таблиці 2.1.7.

Таблиця 2.1.7. Аналіз фінансового стану ПАТ «Мрія» за 20XX рік

№ з/п	Назва коефіцієнта	Методика розрахунку	На початок року	На кінець року	Відхилення	Теоретичне обґрунтування причин змін
1	2	3	4	5	6	7

3. Зробити висновки про фінансовий стан ПАТ «Мрія» за 20XX рік.

Вихідні дані

Витяги з Балансу (Звіту про фінансовий стан) та Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) ПАТ «Мрія» за 20XX рік наведені в таблицях 2.1.8 та 2.1.9.

Таблиця 2.1.8. Витяг з Балансу (Звіту про фінансовий стан) ПАТ «Мрія» на 31.12.20XX р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	25	54
первісна вартість	1001	185	232
накопичена амортизація	1002	160	178
основні засоби	1010	136715	137978
первісна вартість	1011	459988	479458
знос	1012	323273	341480
інші фінансові інвестиції	1035	9800	104127
Усього за розділом I	1095	146540	242159
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	201517	158785
Виробничі запаси	1101	62312	64947
Незавершене виробництво	1102	36434	40142
Готова продукція	1103	100500	50453
Товари	1104	2271	3243
Поточні біологічні активи	1110	–	–
Векселі одержані	1120	32648	32648
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	34793	64121
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	6726	12464
з бюджетом	1135	47592	35522
у тому числі з податку на прибуток	1136	28053	12079
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	14875	14092
Гроші та їх еквіваленти	1165	26105	61826
Інші оборотні активи	1190	994	13996
Усього за розділом II	1195	365250	393454
Баланс	1300	511790	635613

Продовж. табл. 2.1.8

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1511	1511
Капітал у дооцінках	1405	3047	4107
Резервний капітал	1415	4543	5597
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	254107	296398
Усього за розділом I	1495	263208	307613
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	2944	2579
Довгострокові кредити банків	1510	–	–
Інші довгострокові зобов'язання	1515	17913	17489
Довгострокові забезпечення	1520	5339	4335
Цільове фінансування	1525	–	–
Усього за розділом II	1595	26196	24403
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	104256	58941
Поточна кредиторська заборгованість за:		–	–
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	105062	120903
розрахунками з бюджетом	1620	1215	1163
у тому числі з податку на прибуток	1621	–	–
розрахунками зі страхування	1625	60	370
розрахунками з оплати праці	1630	3903	5360
за одержаними авансами	1635	5879	114216
Поточні забезпечення	1660	1583	2173
Інші поточні зобов'язання	1690	428	471
Усього за розділом III	1695	222386	303597
Баланс	1900	511790	635613

Таблиця 2.1.9. Витяг зі Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) ПАТ «Мрія» за 20XX р.

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1271231	961027
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(993805)	(775801)
Валовий: прибуток	2090	277426	185226
збиток	2095	(-)	(-)
Інші операційні доходи	2120	18195	24899
Адміністративні витрати	2130	(72481)	(56451)
Витрати на збут	2150	(104394)	(71626)
Інші операційні витрати	2180	(39502)	(22547)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	79244	59501
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	(-)	(-)
Інші фінансові доходи	2220	4831	758
Інші доходи	2240	276	480
Фінансові витрати	2250	(10549)	(14819)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(13333)	(16884)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	60469	29036
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(13257)	(7961)
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	47212	21075
збиток	2355	(-)	(-)

ТЕМА 2.2 АУДИТОРСЬКИЙ ЗВІТ ТА ІНШІ ПІДСУМКОВІ ДОКУМЕНТИ

Мета заняття

1. Засвоїти теоретичні основи формування аудиторського звіту та набуття навичок щодо визначення його виду.
2. Оволодіти методикою складання аудиторського звіту та інших підсумкових документів.

Ключові терміни й поняття

Аудиторський звіт (*Audit report*) – документ, підготовлений суб'єктом аудиторської діяльності за результатами аудиту фінансової звітності (консолідованої фінансової звітності) відповідно до Міжнародних стандартів аудиту та вимог Закону «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».

Мета аудиторського звіту (*Purpose of the audit report*) – надання впевненості користувачам шляхом висловлення незалежної думки аудитора про відповідність в усіх суттєвих аспектах фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам.

Елементи звіту аудитора (*Elements of the auditor's report*): назва (*title*); адресат (*addressee*); думка аудитора (*auditor's opinion*); основа для думки (*basis for opinion*); ключові питання аудиту (*key audit matters*); інша інформація (*other information*); відповідальність управлінського персоналу за фінансову звітність (*responsibility of management for financial statements*); відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності (*auditor's responsibility for the audit of financial statements*); повне ім'я партнера із завдання (*name of the*

engagement partner); підпис аудитора (*auditor's signature*); адреса аудитора (*auditor's address*); дата звіту аудитора (*date of the auditor's report*).

Дата аудиторського звіту (*Date of the auditor's report*) – дата, не раніше від дати, на яку аудитор отримав прийнятні аудиторські докази в достатньому обсязі, на основі яких буде ґрунтуватися думка аудитора щодо фінансової звітності.

Форми висловлення думки аудитора (*Forms of opinion*) – немодифікована та модифікована думка.

Немодифікована думка (*Unmodified opinion*) – думка, висловлена аудитором, якщо він дійшов висновку про те, що фінансова звітність складена в усіх суттєвих аспектах відповідно до застосовної концептуальної основи фінансового звітування.

Типи модифікованих думок (*Types of modified opinions*) – думка із застереженням (***Qualified opinion***), негативна думка (***Adverse opinion***), відмова від висловлення думки щодо фінансової звітності (***Disclaimer of opinion***).

Обставини, за яких вимагається модифікація думки аудитора (*Circumstances when a modification of the auditor's opinion is required*):

- фінансова звітність містить суттєві викривлення;
- неможливість отримати прийнятні аудиторські докази в достатньому обсязі.

Обставини висловлення думки із застереженням (*Circumstances of Qualified opinion expression*) – фінансова звітність містить суттєві викривлення, або неможливо отримати прийнятні аудиторські докази, але ці обставини не мають всеохоплюючого впливу чи можливого впливу на фінансову звітність.

Обставини висловлення негативної думки (*Circumstances of Adverse opinion expression*) – фінансова звітність містить

суттєві викривлення, які мають всеохоплюючий вплив на фінансову звітність.

Обставини відмови від висловлення думки (*Circumstances of Disclaimer of opinion*) – неможливість отримати прийнятні аудиторські докази в достатньому обсязі й ця обставина має можливий всеохоплюючий вплив на фінансову звітність.

Пояснювальний параграф у звіті (*Emphasis of Matter paragraph*) – параграф, включений до звіту аудитора, що посилається на питання, яке в належний спосіб подане або розкрито у фінансовій звітності, що за судженням аудитора настільки важливе, що є фундаментальним для розуміння фінансової звітності користувачами.

Всеохоплюючий (*Pervasive*) – термін, який застосовують у контексті викривлень для опису впливу викривлень на фінансову звітність або можливого впливу на фінансову звітність викривлень (якщо вони є), які залишилися невиявленими через неможливість отримати достатні доречні аудиторські докази.

Всеохоплюючий вплив на фінансову звітність (*Pervasive impact on financial statements*) – вплив, який за судженням аудитора: а) не обмежується певними елементами, рахунками або статтями фінансової звітності; б) якщо й є обмеженим, але охоплює або може охоплювати значну частину фінансової звітності; в) стосовно розкриття інформації має принципове значення для розуміння фінансової звітності користувачами.

Контрольні питання

1. Що таке аудиторський звіт?
2. Для чого призначений аудиторський звіт?
3. У чому полягає мета МСА 700 «Формування думки та складання звіту щодо фінансової звітності»?

4. За яких умов аудитор може висловити немодифіковану думку?

5. Назвіть обов'язкові елементи аудиторського звіту за результатами аудиту фінансової звітності.

6. Яку додаткову інформацію необхідно навести в аудиторському звіті з обов'язкового аудиту підприємств, що становлять суспільний інтерес?

7. Укажіть основні причини модифікації аудиторської думки.

8. Охарактеризуйте типи модифікованих думок.

9. Які терміни необхідно вживати для висловлення немодифікованої думки щодо фінансової звітності?

10. Назвіть обставини, за якими аудитор відмовляється від висловлення аудиторської думки.

11. Опишіть структуру аудиторського звіту при відмові аудитора від висловлення думки.

12. Який характер впливу на фінансову звітність можуть мати виявлені під час аудиту викривлення та помилки?

13. Розкрийте зміст поняття всеохоплюючий вплив на фінансову звітність.

14. За яких умов аудитор висловлює думку із застереженнями?

15. У яких випадках аудитор висловлює негативну думку щодо повного комплексу фінансових звітів?

16. Пояснить, що означає обмеження обсягу аудиту.

17. Який тип модифікованої думки може висловити аудитор, коли існують обставини обмеження обсягу аудиту?

18. Назвіть основні причини неможливості отримання аудиторських доказів у достатньому обсязі.

19. Наведіть приклади обмежень обсягу аудиту, установлених управлінським персоналом підприємства.

20. Укажіть розділ аудиторського звіту, у якому наведена інформація про отримання аудитором під час аудиторської перевірки достатніх та прийнятних аудиторських доказів.

21. Назвіть причини виникнення суттєвих викривлень фінансової звітності.

22. Хто повинен підписати аудиторський звіт при обов'язковому аудиті?

23. Яка інформація відображається в розділі «Основа для думки» аудиторського звіту?

24. Розкрийте зміст розділу «Відповідальність управлінського персоналу за фінансову звітність» аудиторського звіту.

Тестові завдання

1. Аудиторський звіт відносно фінансової звітності клієнта – це:

а) підтвердження незалежним аудитором правильності та достовірності всіх показників фінансової та статистичної звітності в письмовій формі;

б) акт перевірки фінансово-господарської діяльності підприємства;

в) висловлення аудитором незалежної думки про відповідність фінансової звітності вимогам національних та міжнародних стандартів у письмовій формі;

г) погляд аудитора на достовірність фінансової звітності.

2. Аудиторський звіт відповідно до вимог МСА 700 не містить інформацію про:

а) застосування Міжнародних стандартів аудиту;

б) узгодженість звіту про управління з фінансовою звітністю;

в) суттєву невизначеність щодо здатності підприємства продовжувати свою діяльність на безперервній основі;

г) рівень аудиторського ризику.

3. Аудиторський звіт повинен бути підписаним:

а) керівником аудиторської фірми;

б) ключовим партнером аудиторської фірми;

в) особами, зазначеними в а) та б), а також керівником підприємства-клієнта;

г) усіма аудиторами, які брали участь у перевірці.

4. Аудиторський звіт за результатами обов'язкового аудиту підприємств, що становлять суспільний інтерес, окрім інформації відповідно до вимог МСА 700, містить додаткові дані:

а) інформацію з ключових питань аудиту;

б) звіт щодо вимог інших законодавчих та нормативних актів;

в) найменування органу, який призначив суб'єкта аудиторської діяльності;

г) відомості про суб'єкта аудиторської діяльності, що провів обов'язковий аудит.

5. В аудиторському звіті розділ «Відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності» наводиться за розділом:

а) основа для думки;

б) ключові питання аудиту;

в) відповідальність управлінського персоналу за фінансову звітність;

г) безперервність діяльності.

6. Для висловлення аудиторської думки відповідно до МСА 700 рекомендується вживати формулювання:

а) «...надає правдиву та неупереджену інформацію про...»;

б) «...віدображає достовірно, в усіх суттєвих аспектах...»;

в) правильні відповіді а), б);

г) правильна відповідь відсутня.

7. Аудитор висловлює думку із застереженнями, якщо:

а) виявлені під час аудиту викривлення суттєво впливають на фінансову звітність підприємства;

б) обмеження обсягу аудиту фінансової звітності можуть мати суттєвий та всеохоплюючий вплив на її показники;

в) неможливо отримати аудиторські докази в достатньому обсязі, що може мати суттєвий, але не всеохоплюючий вплив на фінансову звітність;

г) правильні відповіді а), в).

8. Умови модифікації думки аудитора:

а) наявність у фінансовій звітності суттєвих викривлень та помилок;

б) неможливість отримати аудиторські докази в достатньому обсязі для висновку про відсутність суттєвих викривлень у фінансовій звітності;

в) правильні відповіді а), б).

г) правильна відповідь відсутня.

9. Якщо розкриття інформації у фінансовій звітності не відповідає вимогам концептуальної основи, то аудитор повинен:

а) висловити думку із застереженням;

б) висловити негативну думку;

в) відмовитися від надання звіту;

г) правильна відповідь а), б).

10. Розділ аудиторського звіту «Відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності» містить інформацію про:

а) використання аудитором професійного судження та дотримання професійного скептицизму;

б) проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту;

в) незалежність аудитора від суб'єкта господарської діяльності;

г) правильна відповідь б), в).

11. У якому розділі аудиторського звіту міститься інформація про склад фінансової звітності суб'єкта господарювання, яка підлягає аудиту:

- а) основа для думки;
- б) інша інформація;
- в) відповідальність управлінського персоналу за фінансову звітність;
- г) думка.

12. Твердження про незалежність аудитора від суб'єкта господарювання відповідно до етичних вимог містить розділ аудиторського звіту:

- а) відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності;
- б) основа думки;
- в) думка;
- г) відповідальність управлінського персоналу за фінансову звітність;
- д) правильна відповідь відсутня.

13. В аудиторському звіті, який містить відмову від висловлення думки, відсутній розділ:

- а) основа для відмови від думки;
- б) відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності;
- в) звіт щодо вимог інших законодавчих та нормативних актів;
- г) ключові питання.

14. Висловлення аудитором негативної думки можливо за:

- а) суттєвому обмеженні обсягу аудиту, установленому управлінським персоналом підприємства;
- б) недостатньому розкритті інформації у фінансовій звітності;
- в) наявності суттєвих помилок, які є всеохоплюючими за характером впливу на фінансову звітність;

г) відсутності достатніх аудиторських доказів, що може мати суттєвий та всеохоплюючий вплив на фінансову звітність.

15. Метою МСА 700 «Формування думки та складання звіту щодо фінансової звітності» є:

а) окреслення відповідальності аудитора за формулювання думки щодо фінансової звітності;

б) визначення форми і змісту аудиторського звіту, що надається аудитором за результатами аудиторської перевірки фінансової звітності;

в) забезпечення послідовності при формуванні аудиторського звіту;

г) усі відповіді правильні.

16. До основних розділів аудиторського звіту не відносяться:

а) пояснювальний параграф;

б) загальні відомості про перевірку;

в) інша інформація;

г) правильні відповіді а), б).

17. Після завершення аудиторської перевірки необхідно:

а) скласти аудиторський звіт;

б) сформувати остаточний аудиторський файл;

в) повідомити замовнику про результати перевірки;

г) отримати кошти за виконану роботу.

Практичні ситуації

Завдання 2.2.1.

Зміст завдання

Визначити, яку думку повинен висловити аудитор щодо фінансової звітності, якщо:

а) виявлені обставини мають суттєвий вплив на фінансову звітність, і керівництво підприємства-клієнта відмовляється вносити до неї відповідні зміни;

б) виявлені обставини мають суттєвий вплив на фінансову звітність, і керівництво підприємства-клієнта погоджується вносити до неї відповідні зміни.

Вихідні дані

У процесі аудиторської перевірки фінансової звітності підприємства-клієнта було встановлено, що виробничі запаси відображаються на дату Балансу за первісною вартістю, що значно перевищує їх справедливую вартість.

Завдання 2.2.2.

Зміст завдання

1. Обґрунтувати вид аудиторської думки щодо фінансової звітності, яку повинен висловити аудитор.
2. Сформулювати розділ аудиторського звіту «Основа для думки».

Вихідні дані

Аудиторська фірма провела аудит фінансової звітності будівельної компанії ПАТ «УніверсалБуд», яка протягом двох років будує виробниче приміщення на власній території та використовує для цього частину своїх робітників. Витрати на заробітну плату й матеріали в Балансі відображаються за статтею «Незавершені капітальні інвестиції». Витрати, пов'язані з будівництвом об'єкта, відображаються у відомості фактичних витрат. Виробниче приміщення на дату складання Балансу майже готове. Під час аудиту з'ясовано, що відомість фактичних витрат на будівництво, у якій відображені витрати на початок року, загублена.

Завдання 2.2.3.

Зміст завдання

1. Обґрунтувати вид аудиторської думки щодо фінансової звітності, яку повинен висловити аудитор.

2. Сформулювати розділ аудиторського звіту «Основа для думки», якщо:

а) фінансова звітність ТОВ «Персональні комп'ютери» достатнім чином розкриває труднощі в застосуванні принципу безперервності діяльності;

б) фінансова звітність ТОВ «Персональні комп'ютери» не розкриває достатнім чином труднощі в застосуванні принципу безперервності діяльності та, на вашу думку, є серйозні підозри, що підприємство зазнає краху в недалекому майбутньому.

Вихідні дані

Аудиторська фірма здійснює аудит фінансової звітності ТОВ «Персональні комп'ютери». Підприємство займається складанням комп'ютерів з деталей, закуплених у фірми «Діавест», і продає ці комп'ютери роздрібним торговцям, окремим особам і організаціям. У звітному році ТОВ «Персональні комп'ютери» пережила економічний занепад і сильну конкуренцію, що призвело до скорочення продажів і різкого зменшення валового прибутку. Це зі свого боку призвело до суттєвих збитків і відповідно до труднощів у застосуванні принципу безперервності діяльності.

Завдання 2.2.4.

Зміст завдання

Визначити, у якому елементі аудиторського звіту подається зазначена в таблиці 2.2.1 інформація.

Вихідні дані

Інформація щодо елементів аудиторського звіту наведена в таблиці 2.2.1.

Таблиця 2.2.1. Зміст обов'язкових елементів аудиторського звіту

Зміст елементу аудиторського звіту	Назва обов'язкового елементу аудиторського звіту
Аудит було проведено у відповідності до Міжнародних стандартів аудиту	
Отримані аудитором аудиторські докази є достатніми та прийнятними для використання їх як основи для висловлення думки	
«...фінансова звітність, що додається, відображає достовірно, в усіх суттєвих аспектах...»	
Перелік фінансових звітів, які перевіряються під час аудиту	
«Звіт незалежного аудитора»	
Твердження, що аудитор є незалежним від суб'єкта господарювання відповідно до застосованих до аудиту етичних вимог	
Інформація про використання аудитором професійного судження та дотримання професійного скептицизму	
Опис аудиту	
Посилання на важливі аспекти облікової політики підприємства, які використовувались при складанні фінансових звітів	
«Зборам акціонерів ...»	
Зазначення осіб, які несуть відповідальність за нагляд за процесом фінансового звітування	
Дата звіту аудитора	
Дата та період, якого стосуються фінансові звіти, що перевірені під час аудиту	
Відповідальність за оцінку здатності суб'єкта господарювання продовжувати свою діяльність на безперервній основі	
Місце складання аудиторського звіту	

Завдання 2.2.5.

Зміст завдання

1. Обґрунтувати вид аудиторської думки щодо фінансової звітності, яку повинен висловити аудитор.
2. Сформулювати розділ аудиторського звіту «Основа для думки».

Вихідні дані

Аудиторська фірма «Аудит-Інформ» уклала договір на проведення аудиту фінансової звітності ПАТ «Обрій». Для перевірки аудиторів було представлено Баланс (Звіт про фінансовий стан), у якому залишки на початок звітного періоду не були підтвержені попереднім аудитором. Крім того, під час аудиторської перевірки управлінський персонал займався усуненням недоліків системи бухгалтерського обліку та виправленням помилок. Аудитори не змогли підтвердити або перевірити за допомогою альтернативних процедур залишки Балансу на початок звітного періоду та залишки на рахунках бухгалтерського обліку станом на дату Балансу, а саме: балансову вартість основних засобів, інвестиційної нерухомості, дебіторської заборгованості та поточних зобов'язань.

Завдання 2.2.6.

Зміст завдання

1. Обґрунтувати вид аудиторської думки щодо фінансової звітності, яку повинен висловити аудитор.
2. Сформулювати розділ аудиторського звіту «Основа для думки».

Вихідні дані

Аудиторська фірма провела аудит фінансової звітності ПАТ «Всесвіт». Аудитор виявив, що певні обставини вказують на існування суттєвої невизначеності, яка може поставити під сумнів здатність ПАТ безперервно продовжувати діяльність, а саме:

- поточні зобов'язання на кінець звітного періоду перевищують її поточні активи майже втричі;
- протягом звітного року мало місце зменшення чистого доходу від реалізації майже на 27 % у порівнянні з попереднім періодом.

Крім того, ПАТ «Всесвіт» фігурує у багатьох судових провадженнях, що на думку аудиторів, також може мати певний вплив на його діяльність у майбутньому.

Завдання 2.2.7.

Зміст завдання

1. Обґрунтувати вид аудиторської думки щодо фінансової звітності, яку повинен висловити аудитор.
2. Сформулювати розділ аудиторського звіту «Основа для думки».

Вихідні дані

Аудиторська фірма провела аудит фінансової звітності ПАТ «Океан». Під час аудиторської перевірки аудитори виявили наступне:

1) у Балансі (Звіті про фінансовий стан) Товариства на 31.12.20XX р. 83 % загальної суми поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги складає заборгованість по одному контрагенту. Аудитори не мали змоги підтвердити цю поточну кредиторську заборгованість, оскільки вона виникла в попередніх періодах, не підтверджена актами звіряння з контрагентом та альтернативними аудиторськими процедурами в попередньому періоді.

2) у Примітках до фінансової звітності станом на 31 грудня 20XX р. інформація в окремих розділах розкрита не в повному обсязі, а саме:

- підтверджувальна інформація щодо статей, наведених безпосередньо у фінансових звітах;

– розкриття основ оцінки, які застосовуються підприємством, істотні облікові судження, оцінні значення і припущення;

– події або умови, які можуть поставити під сумнів здатність суб'єкта господарювання безперервно продовжувати діяльність;

– міркування управлінського персоналу щодо здатності суб'єкта господарювання безперервно продовжувати діяльність, інша інформація (цілі, політика та процеси в області управління капіталом; розкриття операцій з пов'язаними сторонами; персонал та оплата праці; ризики).

Завдання 2.2.8.

Зміст завдання

1. Обґрунтувати вид аудиторської думки щодо фінансової звітності, яку повинен висловити аудитор.

2. Сформулювати розділ аудиторського звіту «Основа для думки».

Вихідні дані

Під час аудиторської перевірки було встановлено:

1) у Балансі (Звіті про фінансовий стан) підприємства на кінець звітного періоду відображені повністю амортизовані основні засоби, які підприємство продовжує використовувати. Незалежну експертну оцінку цих основних засобів на дату аудиту не було проведено. Тому аудитори не мали можливості оцінити вплив даного викривлення на фінансову звітність підприємства;

2) при формуванні Балансу (Звіту про фінансовий стан) порушено принцип класифікації забезпечень на поточні та довгострокові, що призвело до викривлення даних статей Балансу.

Завдання 2.2.9.

Зміст завдання

1. Обґрунтувати вид аудиторської думки щодо фінансової звітності, яку повинен висловити аудитор.

2. Сформулювати розділ аудиторського звіту «Основа для думки».

Вихідні дані

Аудиторська фірма провела аудит фінансової звітності ПАТ «Електропостач». Під час аудиторської перевірки аудиторів виявили, що:

1. У складі торгової дебіторської заборгованості обліковується заборгованість споживачів теплової енергії – фізичних осіб (населення), що складає 13 % балансової вартості активів Товариства. Документальні підтвердження щодо своєчасності оплати фізичними особами використаної теплової енергії аудиторам не представлені.

Тому аудитори не змогли визначити розмір неоплачених у строк (прострочених) сум дебіторської заборгованості цих споживачів. Резерв сумнівних боргів за дебіторською заборгованістю споживачів – фізичних осіб за спожиту теплову енергію Товариством не створено. Ураховуючи схильність до затримок оплати населенням послуг спожитої теплової енергії, своєчасне погашення всієї суми цієї дебіторської заборгованості є дуже сумнівним.

2. У складі фінансових інвестицій на 31 грудня 20XX року Товариство відображає в Балансі (Звіті про фінансовий стан) акції підприємства ПАТ «Зірка», обіг акцій якого було зупинено за рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). У фінансовій звітності Товариства на 31 грудня минулого року вказані акції відображені за вартістю придбання.

Товариство відображає в Балансі (Звіті про фінансовий стан) інвестиційні сертифікати, обіг яких теж зупинено за рішенням НКЦПФР.

3. У Звіті про рух грошових коштів інформацію щодо фактичних витрат на сплату відсотків за позиками за 20XX рік

відображено в рядку «витрачання на оплату: товарів (робіт, послуг)» розділу «Рух коштів у результаті операційної діяльності».

Завдання 2.2.10.

Зміст завдання

1. Обґрунтувати вид аудиторської думки щодо фінансової звітності, яку повинен висловити аудитор.

2. Сформулювати розділ аудиторського звіту «Основа для думки».

Вихідні дані

Аудиторська фірма провела аудит фінансової звітності ТОВ «Сіріус». Отримані аудиторами докази надають підстави вважати, що зазначена в статті 1010 «Основні засоби» Балансу (Звіту про фінансовий стан) залишкова вартість основних засобів Підприємства може суттєво відрізнятись від справедливої вартості. Задля оцінки впливу даного питання на фінансову звітність необхідна незалежна експертна оцінка основних засобів, яка на дату аудиту не була проведена. Тому аудитори не мали можливості оцінити вплив даного викривлення на фінансову звітність. Але як свідчать отримані аудиторські докази, такий вплив може бути суттєвим.

Завдання 2.2.11.

Зміст завдання

1. Обґрунтувати вид аудиторської думки щодо фінансової звітності, яку повинен висловити аудитор.

2. Сформулювати розділ аудиторського звіту «Основа для думки».

Вихідні дані

Аудиторська фірма провела аудит фінансової звітності ТОВ «Нота». Під час аудиторської перевірки встановлено:

1. Станом на 31 грудня 20XX та 31 грудня 20X(X-1) року в складі інших довгострокових фінансових інвестицій в Балансі

(Звіті про фінансовий стан) Товариство обліковує акції та інвестиційні сертифікати, які не перебувають в обігу на організованому фондовому ринку, оскільки їх обіг заблоковано.

Крім того, станом на 31 грудня 20XX та 31 грудня 20X(X-1) року Товариство не визнало знецінення цих фінансових інвестицій, що призвело до завищення вартості довгострокових фінансових інвестицій.

2. Товариство має встановлені чинним законодавством України зобов'язання з оплати невикористаних відпусток працівникам станом на 31 грудня 20XX року, проте не визнало у фінансовій звітності поточного забезпечення цих витрат. Це призвело до заниження суми поточного забезпечення оплати невикористаних відпусток та загальної суми поточних зобов'язань, а також до завищення фінансового результату за період та власного капіталу станом на 31 грудня 20XX року.

Завдання 2.2.12.

Зміст завдання

1. Обґрунтувати вид аудиторської думки щодо фінансової звітності, яку повинен висловити аудитор.

2. Сформулювати розділ аудиторського звіту «Основа для думки».

Вихідні дані

Аудиторська фірма уклала договір з ПАТ «Технологія» на проведення аудиторської перевірки фінансової звітності в січні 20XX року. У зв'язку з цим аудитори не спостерігали за інвентаризацією запасів та необоротних активів підприємства на початок та кінець року. За допомогою альтернативних процедур аудитори не змогли підтвердити або перевірити залишкову вартість основних засобів, запасів, кредиторську та дебіторську заборгованість, що включені до Балансу (Звіту про фінансовий стан) на 31 грудня 20X(X-1) року.

У зв'язку з цим аудитори не змогли визначити, чи існує потреба в будь-яких коригуваннях залишкової вартості основних засобів, запасів, кредиторської і дебіторської заборгованостей, відображених чи невідображених в обліку, а також відповідних елементів, що входять до складу Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід).

Крім того, за результатами виконаних аудиторських процедур, станом на дату аудиторського звіту, були встановлені суттєві недоліки в системі бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю на підприємстві, зокрема:

- незадовільне оформлення первинних документів (застосування нетипових чи недоречних форм, відсутність підписів, печаток, не заповнення всіх необхідних реквізитів, несвоєчасність оформлення), невідповідність даних аналітичного та синтетичного обліку, відсутність внутрішньої нормативної методології бухгалтерською обліку та складання фінансової звітності підприємства;

- неврегульованість питання щодо оцінки вартості та прав власності на основні засоби підприємства, у тому числі на земельну ділянку, на якій розташоване та зареєстроване ДП «ТІК»;

- втрати більшої частини первинних та інших бухгалтерських документів підприємства щодо підтвердження залишків за рахунками бухгалтерського обліку, у тому числі за рахунками кредиторської та дебіторської заборгованостей.

Станом на дату аудиторського звіту, управлінським персоналом розпочато процедури з усунування виявлених недоліків системи внутрішнього контролю та виправлення помилок у бухгалтерському обліку підприємства, а також відновлення втрачених установчих, реєстраційних та інших дозвільних та розпорядчих документів щодо діяльності підприємства.

Завдання 2.2.13.

Зміст завдання

1. Обґрунтувати вид аудиторської думки щодо фінансової звітності, яку повинен висловити аудитор.

2. Сформулювати розділ аудиторського звіту «Основа для думки».

Вихідні дані

Аудиторська фірма уклала договір з ПрАТ «Обленерго» на проведення аудиторської перевірки фінансової звітності. У ході аудиторської перевірки аудитори встановили наступне:

1. Підприємство не розраховує резерв сумнівних боргів за торговою дебіторською заборгованістю за розрахунками з населенням, що призводить до недостовірного визначення вартості дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги.

2. Станом на 31.12.20XX р. на Балансі (Звіті про фінансовий стан) підприємства обліковуються повністю амортизовані основні засоби, залишкова вартість яких дорівнює нулю. Однак такі основні засоби продовжують використовуватись у господарській діяльності підприємства.

Переоцінка основних засобів, а також тестування активів на можливе знецінення підприємством не проводились.

У результаті виникає ризик суттєвого викривлення фінансової звітності: заниження або завищення вартості основних засобів та власного капіталу підприємства, недостовірного відображення витрат на амортизацію.

3. У Примітках до фінансової звітності зазначено, що діяльність підприємства збиткова в результаті непокриття діючими тарифами собівартості наданих послуг із теплопостачання та інших факторів діяльності. Підприємство має значну залежність від позикових коштів в іноземній валюті та

значну заборгованість перед кредиторами за поставлені газ та енергоносії.

Протягом року, що закінчився 31 грудня 20XX р., підприємство отримало збиток. На цю дату величина активів підприємства менше величини його зобов'язань, а власний капітал на 31.12.20XX р. має від'ємне значення.

Також у Примітках до фінансової звітності зазначено, що 26.03.20X(X+1) р. в рамках виконавчого провадження винесено постанову про арешт рухомого та нерухомого майна ПрАТ «Обленерго». Підприємством узгоджується питання із ПрАТ «Морпорт» про можливість відстрочки або розстрочки виконання рішення.

ТЕМА 2.3

РЕАЛІЗАЦІЯ МАТЕРІАЛІВ АУДИТУ

Мета заняття

1. Засвоїти теоретичні основи реалізації результатів зовнішнього та внутрішнього аудиту.
2. Набути практичних навичок щодо проведення підсумкового контролю та складання меморандуму за результатами аудиторської перевірки.

Ключові терміни й поняття

Реалізація результатів аудиту (*Implementation of audit results*) – стадія аудиту, яка передбачає оформлення та обговорення рішень з виправлення суттєвих викривлень фінансової звітності та встановлення контролю за процесом їх усунення.

Користувачі результатів аудиту (*Users of audit results*) – юридичні та фізичні особи, які зацікавлені в достовірній інформації, що підлягала аудиту.

Ті, кого наділено найвищими повноваженнями (*Those charged with governance*) – фізична особа (особи) чи організація (організації) (наприклад, установа, що виконує функції довіреної особи), які відповідають за нагляд за стратегією суб'єкта господарювання і зобов'язаннями, пов'язаними із підзвітністю суб'єкта господарювання, та за процесом фінансового звітування.

Управлінські рішення (*Management decisions*) – дії осіб, які наділені відповідними повноваженнями, щодо досягнення мети підприємства з найменшими втратами та найбільшим ефектом.

Конфіденційна інформація (*Confidential information*) – відомості у володінні, користуванні та розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб, які поширюються за їх бажанням та відповідно до передбачених ними умов.

Викривлення факту (*Misstatement of fact*) – інша інформація, яка прямо не пов'язана з інформацією, що містить фінансова звітність, яка підлягала аудиту, але неправильно викладена або подана.

Недотримання вимог (*Non-compliance*) – дії або бездіяльність (навмисні та ненавмисні) з боку суб'єкта господарювання, які суперечать чинному законодавству чи нормативним актам.

Професійна відповідальність аудитора (*Professional responsibility of the auditor*) – відповідальність за вчинені професійні проступки.

Професійні проступки аудитора та суб'єкта аудиторської діяльності (*Professional misconducts of the auditor and audit entity*): невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків; недотримання вимог незалежності суб'єкта аудиторської діяльності; порушення Міжнародних стандартів аудиту; ухилення суб'єктів аудиторської діяльності

від проведення перевірки з контролю якості та/або невиконання рекомендацій, наданих за результатами проведення перевірок з контролю якості; порушення вимог законодавства щодо повноти, достовірності та своєчасності подання відомостей про аудитора та суб'єкта аудиторської діяльності для оприлюднення в Реєстрі; порушення інших обов'язків, визначених законодавством.

Майнова відповідальність суб'єкта аудиторської діяльності перед замовником аудиторських послуг та третіми особами (*Property liability of the audit entity to the client of the audit services and third parties*) – відповідальність, яка обмежується виключно реальними збитками, що виникли внаслідок неправомірної дії або бездіяльності суб'єкта аудиторської діяльності в разі надання послуг з обов'язкового аудиту або огляду фінансової звітності.

Меморандум виявлених аудитором помилок за результатами аудиту (*Memorandum of errors identified by the auditor based on the results of the audit*) – офіційний документ, у якому детально відображається фактичний та юридичний зміст питань по виявленим суттєвим викривленням фінансової звітності та наводяться відповідні аргументи.

Мета меморандуму виявлених аудитором помилок (*Purpose of the memorandum of errors identified by the auditor*):

- привернення уваги суб'єкта господарювання до виявлених недоліків та визначення способів їх усунення;
- скорочення конфліктних ситуацій, які можуть виникнути між суб'єктом господарювання та аудитором у зв'язку з незгодою його із зауваженнями аудитора.

Види управлінських рішень за результатами аудиту (*Types of management decisions based on audit results*) – забезпечення ефективності системи внутрішнього контролю, використання фінансових та інших ресурсів та роботи структурних підрозділів підприємства; зміна облікової політики;

ротація посадових осіб; забезпечення збереження активів; попередження або протидії ризикам бізнесу; забезпечення подальшого безперервного функціонування суб'єкта господарювання.

Контрольні питання

1. Яким чином здійснюється аналіз та оцінка матеріалів аудиту?
2. Охарактеризуйте форми реалізації матеріалів аудиту.
3. Наведіть порядок документування реалізації матеріалів аудиту.
4. Визначте основні завдання контролю виконання рекомендацій та пропозицій аудитора.
5. Визначте порядок організації контролю виконання рекомендацій та пропозицій аудитора за результатами аудиту.
6. Яким чином здійснюється документальне оформлення реалізації результатів аудиту?
7. Розкрийте зміст поняття *ефективність роботи аудитора*.
8. Що таке «ефект аудиту»?
9. Хто може бути користувачами результатів аудиту фінансової звітності підприємства?
10. Окресліть основні завдання контролю за виконанням рекомендацій і пропозицій аудитора за результатами аудиторської перевірки фінансової звітності.
11. Які фактори впливають на ефективність аудиту?
12. Розкрийте зміст меморандуму виправлених аудитором помилок за результатами перевірки фінансової звітності підприємства.
13. Охарактеризуйте дії аудитора при виявленні зловживань і неможливості проведення аудиту.
14. Що розуміється під поняттям *професійна відповідальність аудитора*?
15. Назвіть основні види професійних проступків аудитора та суб'єктів аудиторської діяльності.

16. Які стягнення можуть застосовуватися до аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності за вчинення професійних проступків?

17. Яким чином використовуються результати аудиту замовниками перевірки та іншими користувачами фінансової звітності підприємства?

18. Назвіть методичні прийоми, які застосовуються для узагальнення недоліків, виявлених при проведенні аудиту фінансової звітності.

19. Охарактеризуйте можливі форми реалізації результатів аудиту.

20. Розкрийте зміст методики аналізу та оцінки матеріалів аудиту.

21. Визначте можливі види рішень управлінського персоналу за результатами аудиту фінансової звітності.

Тестові завдання

1. Управлінські рішення за результатами аудиту фінансової звітності можуть прийматися на рівні:

- а) підприємства в цілому;
- б) конкретних підрозділів підприємства;
- в) робочих місць та посадових осіб;
- г) усі відповіді правильні.

2. До форм реалізації матеріалів аудиторської перевірки фінансової звітності відноситься:

- а) обговорювання результатів аудиту на загальних зборах колективу;
- б) розробка заходів щодо усунення виявлених порушень;
- в) складання довідок про розмір завданих матеріальних збитків та отримання пояснення від посадових осіб;
- г) усі відповіді правильні.

3. Наявність в аудиторському звіті інформації щодо перевищення величини статутного капіталу розміру

чистих активів може призвести до прийняття керівництвом підприємства рішення про:

- а) викуп власних акцій та їх анулювання;
- б) викуп акцій та їх перепродаж;
- в) порушення процедури банкрутства;
- г) ліквідацію підприємства.

4. За результатами аудиторської перевірки фінансової звітності аудиторі дійшли висновку про існування суттєвої невизначеності щодо здатності підприємства безперервно продовжувати свою діяльність. Виходячи з цього, керівництво підприємства може прийняти рішення про:

- а) порушення процедури банкрутства;
- б) ліквідацію підприємства;
- в) реструктуризацію діяльності підприємства;
- г) усі відповіді правильні.

5. За результатами аудиту управлінський персонал не приймає рішення про:

- а) внесення змін до облікової політики підприємства;
- б) ротацію посадових осіб;
- в) продаж підприємства третім особам;
- г) зміну системи внутрішнього контролю.

6. Навмисне викривлення облікових даних і фінансової звітності називається:

- а) помилкою;
- б) маніпуляцією обліковими записами;
- в) фальсифікацією бухгалтерських документів і записів;
- г) шахрайством.

7. Відповідальність за організацію обліку та фінансову звітність підприємства покладається на:

- а) головного бухгалтера;
- б) менеджера;

- в) власника;
- г) керівника підприємства.

8. Аудитор та суб'єкт аудиторської діяльності за вчинені ним професійні проступки несе відповідальність:

- а) матеріальну;
- б) адміністративну;
- в) професійну;
- г) правильна відповідь відсутня.

9. Інформація про виявлені в процесі аудиту фінансової звітності викривлення та помилки надається:

- а) державному контролюючому органу;
- б) керівництву підприємства;
- в) кредиторам підприємства;
- г) інвесторам підприємства.

10. Якщо підприємство-клієнт аудитора не враховує зауважень останнього стосовно існування викривлень і помилок, аудитор має право:

- а) передати справу до суду;
- б) запросити ще одного аудитора і проводити в подальшому перевірку вдвох;
- в) відмовитися від подальшого обслуговування клієнта;
- г) правильна відповідь відсутня.

11. Положення Міжнародних стандартів аудиту, у яких розкривається питання викривлень і помилок в обліку та фінансової звітності підприємства-клієнта, поширюється на:

- а) процес підготовки аудиторського звіту;
- б) діяльність підприємства;
- в) заходи внутрішнього контролю, що застосовуються до працівника, який допустив викривлення або помилки в обліку;
- г) правильна відповідь відсутня.

12. При виявленні зловживань аудитор:

- а) повідомляє керівництво підприємства, що перевіряється;
- б) нікому не повідомляє, а виявлене зловживання зазначає в аудиторському звіті;
- в) інформує державний контролюючий орган;
- г) правильна відповідь відсутня.

13. При виконанні обов'язкового аудиту фінансової звітності без договору страхування цивільно-правової відповідальності на аудиторську фірму накладається штраф від суми винагороди за договором з обов'язкового аудиту фінансової звітності в розмірі:

- а) до 10 %;
- б) до 15 %;
- в) до 20 %;
- г) до 30 %.

14. Період часу, протягом якого аудиторська фірма може бути притягнута до професійної відповідальності з моменту виникнення професійного проступку, складає:

- а) 7 років;
- б) 10 років;
- в) 5 років;
- г) правильна відповідь відсутня.

15. Рішення про відсторонення аудиторської фірми від виконання обов'язкового аудиту фінансової звітності приймає:

- а) керівництво підприємства;
- б) наглядова рада;
- в) аудиторський комітет;
- г) правильна відповідь відсутня.

Практичні ситуації

Завдання 2.3.1.

Зміст завдання

Знайти відповідність між термінами та їх змістом.

Вихідні дані

Перелік понять та розкриття їх змісту наведені в таблиці 2.3.1.

Таблиця 2.3.1. Терміни, пов'язані з внутрішнім аудитом

№	Поняття		Визначення
1	Пояснення	А	Складаються в хронологічному порядку, реєструються виявлені в ході перевірки факти господарських порушень
2	Підписка	Б	Складається внутрішнім аудитором для залучення окремих осіб до виконання аудиторських процедур
3	Допоміжний документ	В	Складається внутрішнім аудитором для обґрунтування перевірених ним фактів, подій, явищ
4	Акт інвентаризації	Г	Складається матеріально відповідальними особами і додається до матеріалів внутрішнього аудиту, щоб уникнути спірних питань
5	Рішення за матеріалами внутрішнього аудиту	Д	Складається посадовими особами внаслідок незгоди з прийнятим рішенням за результатами внутрішнього аудиту
6	Розрахунок	Е	Документ, відповідно до якого на підприємстві проводяться невідкладні заходи щодо усунення виявлених порушень
7	Письмове повідомлення	Ж	Складається відповідними особами на вимогу аудитора у виправдання або підтвердження фактів, що перевіряються
8	Описи, списки, довідки, накопичувальні й порівняльні відомості	З	Відображає виявлену фактичну наявність господарських засобів і стан розрахунків, є самостійним джерелом доказів виявлених нестач і надлишків майна
9	Скарга на рішення за матеріалами внутрішнього аудиту	К	Складається залежно від конкретних обставин, виявлених фактів порушень і зібраних матеріалів у ході перевірки

Завдання 2.3.2.

Зміст завдання

Визначити, які з поданих у таблиці 2.3.2 форм реалізації матеріалів аудиту можна віднести до тих, що надаються аудитором у процесі аудиту, або до тих, що здійснюються керівництвом підприємства-клієнта або аудитором по закінченні аудиту.

Вихідні дані

Форми реалізації матеріалів аудиту та період їх подання аудитором або керівництвом підприємства-клієнта наведені в таблиці 2.3.2.

Таблиця 2.3.2. Форми реалізації матеріалів аудиту та період їх подання

№	Форми	Період	
		у процесі аудиту	по закінченні аудиту
1	Проект рішення за матеріалами аудиту		
2	Розгляд на загальних зборах		
3	Рекомендації з виправлення помилок		
4	Публікація аудиторського звіту в періодичній пресі		
5	Складання довідок та актів звірки розрахунків		
6	Рекомендації та пропозиції з виправлення виявлених недоліків		
7	Передача звіту аудитора		
8	Складання звіту аудитора (Листа інформування найвищого управлінського персоналу)		
9	Пропозиції з відшкодування збитків, завданих посадовими особами		
10	Передача матеріалів аудиту-звіту замовнику		
11	Доповідь колективу підприємства		
12	Складання наказу (розпорядження) за результатами аудиту		

Завдання 2.3.3.

Зміст завдання

Визначити та описати, які документи та дії аудитора є свідченням про надання послуг аудиторськими фірмами.

Вихідні дані

Види послуг, що надаються аудиторськими фірмами, наведені в таблиці 2.3.3.

Таблиця 2.3.3. Види послуг аудиторських фірм

№	Види послуг	Оформлення наданих послуг
1	Захист звітності в ДПП або інших органах	Письмовий звіт аудитора або виступ аудитора в певних органах (наприклад, господарському суді)
2	Надання консультацій з методики обліку, нарахування та сплати податків до бюджету	
3	Організація бухгалтерського обліку	
4	Ведення бухгалтерського обліку	
5	Відновлення бухгалтерського обліку	
6	Складання бухгалтерської звітності (фінансової, податкової, статистичної)	
7	Удосконалення діючої системи обліку	
8	Автоматизація обліку	
9	Проведення аналізу фінансового стану підприємства	

Завдання 2.3.4.

Зміст завдання

Установити відповідність між термінами та їх змістом.

Вихідні дані

Перелік та зміст понять, що пов'язані з процесом реалізації матеріалів внутрішнього аудиту, наведені в таблиці 2.3.4.

Таблиця 2.3.4. Документація, що відноситься до реалізації результатів внутрішнього аудиту

	Поняття		Визначення
1	Рішення за матеріалами внутрішнього аудиту	А	Складається посадовими особами внаслідок незгоди з прийнятим рішенням за результатами внутрішнього аудиту
2	Допоміжний документ	Б	Складається внутрішнім аудитором для обґрунтування перевірених ним фактів, подій, явищ
3	Пояснення	В	Складаються в хронологічному порядку, реєструються виявлені в ході перевірки факти господарських порушень
4	Акт інвентаризації	Г	Складається матеріально-відповідальними особами і додається до матеріалів внутрішнього аудиту, щоб уникнути спірних питань
5	Письмове повідомлення	Д	Складається відповідними особами на вимогу ревізора у виправдання або підтвердження фактів, що перевіряються
6	Скарга на рішення за матеріалами внутрішнього аудиту	Е	Відображає виявлену фактичну наявність господарських засобів і стан розрахунків, є самостійним джерелом доказів виявлених нестач і надлишків майна
7	Розрахунок	Ж	Документ, відповідно до якого на підприємстві проводяться невідкладні заходи щодо усунення виявлених порушень
8	Підписка	З	Складається внутрішнім аудитором для залучення окремих осіб до виконання аудиторських процедур
9	Описи, списки, довідки, накопичувальні й порівняльні відомості	К	Складається залежно від конкретних обставин, виявлених фактів порушень і зібраних матеріалів у ході перевірки

ТЕМА 2.4 ВНУТРІШНІЙ АУДИТ: СУТНІСТЬ, ОБ'ЄКТИ, СУБ'ЄКТИ ТА МЕТОДИКА

Мета заняття

1. З'ясувати основні відмінності між внутрішнім та зовнішнім аудитом, визначити зв'язки служби внутрішнього аудиту (СВА) з іншими функціональними підрозділами та службами підприємства.

Ключові терміни й поняття

Внутрішній аудит (*Internal audit*) – діяльність з надання незалежних і об'єктивних гарантій та консультацій, спрямованих на вдосконалення діяльності компанії через використання систематизованих та послідовних підходів до оцінки ефективності процесів управління ризиками, контролю та корпоративного управління.

Функції внутрішнього аудиту (*Internal audit functions*) – перевірка й оцінка:

- відповідності й функціонування систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю;
- управління господарськими та фінансовими ризиками;
- повноти, своєчасності й вірогідності фінансової та іншої звітності;
- відповідності законодавчо-нормативним актам.

Місія внутрішнього аудиту (*Mission of Internal Audit*) – збільшення та зберегання вартості організації шляхом надання ризик-орієнтованих та об'єктивних аудиторських послуг, консультацій та компетентних висновків.

Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту (стандарти) (*International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing (Standards)*) – набір обов'язкових вимог, що засновані на принципах. Включають

у себе Стандарти якісних характеристик (*Attribute Standards*), Стандарти діяльності (*Performance Standards*) та Стандарти практичного застосування (*Implementation Standards*).

Стандарти якісних характеристик (*Attribute Standards*) описують характеристики осіб та організацій, що надають послуги внутрішнього аудиту.

Стандарти діяльності (*Performance Standards*) описують суть діяльності внутрішнього аудиту та надають критерії якості, відносно яких може оцінюватися виконання цих послуг.

Стандарти практичного застосування (*Implementation Standards*) доповнюють Стандарти якісних характеристик і Стандарти діяльності та визначають вимоги, що застосовуються до аудиторських (А) або (К) консультаційних послуг.

Мета внутрішнього аудиту (*Purpose of internal audit*) – надання необхідної релевантної інформації органам управління підприємством (загальним зборам, наглядовій раді, виконавчому органу) для підтримання ефективного стану системи управління ризиками та внутрішнього контролю, що забезпечує досягнення стратегічних та оперативних цілей підприємства доцільними та ефективними способами.

Незалежність (*Independence*) – організаційна незалежність від об'єкта перевірки, яка характеризується значною мірою рівнем підпорядкованості системи внутрішнього аудиту; свобода від обставин, що загрожують здатності функції внутрішнього аудиту неупереджено виконувати свої обов'язки.

Основні принципи професійної практики внутрішнього аудиту (*Core Principles for the Professional Practice of Internal Auditing*) – база основних положень міжнародної професійної практики, що сприяє ефективності внутрішнього аудиту:

чесність (*Integrity*) – основа довіри до судження внутрішнього аудитора;

об'єктивність (Objectivity) – неупереджена ментальна позиція, що дозволяє внутрішнім аудиторам виконувати завдання, демонструючи впевненість у результатах своєї роботи і не допускаючи жодних компромісів щодо якості та підпорядкованню судженням інших осіб;

конфіденційність (Confidentiality) – визнання цінності і права власності на інформацію, яку внутрішні аудитори отримують у ході виконання завдання, та не розкривають інформацію без відповідних на те повноважень, за винятком випадків, коли таке розкриття вимагається правовим чи професійним обов'язком;

професійна компетентність (Competency) – знання, навички та інші вміння, які вимагаються від внутрішніх аудиторів для ефективного виконання своїх професійних обов'язків, а також вивчення поточної діяльності, тенденцій і проблем, що виникають, з метою надання відповідних консультацій та рекомендацій.

Значущість (Significance) – відносна важливість питання в тому контексті, у якому воно розглядається, включаючи кількісні та якісні показники, такі, як величина, характер, дія, релевантність та вплив.

Статут внутрішнього аудиту (Internal audit charter) – офіційний документ, що визначає цілі, повноваження та обов'язки функції внутрішнього аудиту; установлює роль функції внутрішнього аудиту в організації, характер функціональної підзвітності керівника внутрішнього аудиту раді; санкціонує доступ до документації, персоналу та майна підприємства та визначає обсяг діяльності внутрішнього аудиту.

Керівник внутрішнього аудиту (Chief Audit Executive) – особа, яка має належні професійні сертифікації та відповідні професійні навички, та відповідає за ефективне управління функцією внутрішнього аудиту на підприємстві.

Конфлікт інтересів (*Conflict of Interest*) – будь-які відносини, що є або представляються такими, що не відповідають інтересам організації. Конфлікт інтересів може зашкодити здатності особи об'єктивно виконувати свої обов'язки.

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «внутрішній аудит».
2. У чому полягає відмінність внутрішнього аудиту від зовнішнього?
3. Охарактеризуйте основні завдання внутрішнього аудиту.
4. Що відноситься до об'єктів внутрішнього аудиту?
5. Назвіть способи та методичні прийоми, які застосовуються при проведенні внутрішнього аудиту.
6. Яку роль відіграє внутрішній аудит у системі управління підприємством?
7. На яких стадіях та етапах аудитором вивчається система внутрішнього аудиту?
8. За яких умов доцільно запроваджувати внутрішній аудит?
9. Розкрийте зміст Положення про службу внутрішнього аудиту.
10. Які процедури застосовує внутрішній аудитор для перевірки фінансової звітності?
11. Дайте характеристику правовому забезпеченню внутрішнього аудиту підприємств в Україні.
12. Розкрийте зміст стандартів внутрішнього аудиту, які розроблені інститутом внутрішніх аудиторів.
13. Які зв'язки існують між службою внутрішнього аудиту та іншими службами та підрозділами підприємства?
14. Назвіть основні форми організації внутрішнього аудиту та основні типи структур його апарату.
15. У чому полягає аудиторський ризик при проведенні внутрішнього аудиту?

16. Які вимоги ставлять до аудиторських доказів при внутрішньому аудиті?

Тестові завдання

1. Згідно з Кодексом етики Інституту внутрішніх аудиторів внутрішні аудитори мають застосовувати та дотримуватися таких принципів:

- а) чесність, об'єктивність, наполегливість, прагнення кар'єрного зростання;
- б) об'єктивність автономність, відповідальність;
- в) чесність, об'єктивність, конфіденційність, професійна компетентність;
- г) об'єктивність конфіденційність, якість послуг, професіоналізм.

2. План роботи СВА розробляє:

- а) аудитор, відповідальний за проведення перевірки;
- б) керівник служби внутрішнього аудиту;
- в) керівник підприємства;
- г) плановий відділ підприємства.

3. У звіті внутрішнього аудиту за результатами виконання завдання рекомендується:

- а) зазначати лише виявлені недоліки;
- б) наводити лише позитивні оцінки об'єкта дослідження;
- в) зазначати склад виконавців, перелік застосованих процедур, оцінки об'єкта дослідження;
- г) зазначати цілі та обсяг завдання, висновки, рекомендації та плани заходів.

4. Посадові інструкції для кожного робочого місця в СВА необхідні:

- а) для забезпечення більш якісного підбору персоналу СВА;
- б) для інформування персоналу СВА щодо кваліфікаційних вимог для просування по службі;

в) для оцінювання ступеня укомплектованості СВА кадрами;

г) для визначення цілей та завдань СВА.

5. Керівник СВА не відповідає за:

а) розроблення внутрішніх аудиторських стандартів;

б) складання планів діяльності СВА;

в) визначення облікової політики підприємства;

г) розроблення бюджетів і кошторисів СВА.

6. Внутрішній аудит приносить користь компанії, якщо:

а) сприяє розширенню ринків збуту, удосконаленню функціонування відокремлених підрозділів;

б) надає об'єктивні та компетентні гарантії, сприяє підвищенню ефективності корпоративного управління, управління ризиками та процесами контролю;

в) бере на себе відповідальність за запобігання шахрайствам;

г) забезпечує захист власності та безпеку комерційної діяльності.

7. Внутрішній аудит вважається виконаним належним чином за умови, якщо:

а) зменшилися витрати підприємства;

б) ліквідовані виявлені аудитором відхилення у виробничому процесі;

в) інформація про виявлені аудитором відхилення доведена до керівництва підприємства;

г) інформація про виявлені відхилення зафіксована в робочих документах внутрішнього аудитора.

8. Функціями Комітету з питань аудиту наглядової ради акціонерного товариства є:

а) призначення керівника СВА;

б) затвердження річного плану діяльності СВА;

в) визначення ймовірності визнання товариства неплатоспроможним;

г) здійснення нагляду за системою внутрішнього контролю.

9. Метою внутрішнього аудиту системи бухгалтерського обліку є:

а) оцінювання спроможності надавати користувачам повну, правдиву та неупереджену інформацію про діяльність підприємства, розроблення заходів щодо її вдосконалення;

б) виявлення помилок і зловживань, притягнення винних осіб до відповідальності;

в) оптимізація штатного розкладу бухгалтерської служби;

г) підготовка управлінських рішень щодо усунення ризиків створення неправдивої фінансової звітності.

10. Програма забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту розробляється з метою:

а) включення до загального комплексу заходів щодо вдосконалення управління підприємством;

б) зниження ризиків невиявлення помилок і шахрайства СВА;

в) оцінювання її відповідності стандартам; дотримання внутрішніми аудиторами кодексу етики; оцінювання ефективності СВА та можливості її покращення;

г) надання можливості аудиторському комітету звітувати перед наглядовою радою.

11. Основними завданнями внутрішнього аудиту є:

а) задоволення потреб адміністрації в рамках господарської системи;

б) висловлення думки щодо перевіреної інформації для «третіх осіб» – акціонерів та інвесторів, банків, партнерів, органів влади тощо;

в) обґрунтування оптимальної стратегії та перспективної програми розвитку суб'єкта господарювання;

г) правильна відповідь відсутня.

12. До завдань внутрішнього аудиту не відноситься:

- а) оцінка компетентності працівників бухгалтерії;
- б) організація кредитних ліній у банку;
- в) оцінка ефективності роботи бухгалтерії;
- г) моніторинг внутрішнього контролю.

13. Служба внутрішнього аудиту повинна підпорядковуватися:

- а) керівнику підприємства;
- б) головному бухгалтеру;
- в) засновникам підприємства;
- г) фінансовому директору.

14. Внутрішній аудитор несе відповідальність за:

- а) недоброякісне виконання роботи;
- б) невідповідність операційних функцій;
- в) невиконання внесених ним рекомендацій і пропозицій;
- г) усі відповіді правильні.

15. Звільнення керівника складського господарства було здійснено за результатами перевірки стану та руху виробничих запасів на підприємстві, яка була проведена:

- а) податковою інспекцією;
- б) внутрішнім аудитором;
- в) аудиторською фірмою;
- г) головним бухгалтером.

16. При наявності на підприємстві ефективної системи внутрішнього контролю аудитор у слід:

- а) використати всі її дані і скоротити час перевірки до мінімуму;
- б) перевірити її надійність, а потім використати всі її дані;
- в) перевірити її наявність, а потім використати тільки ті дані, які вважаються надійними й необхідними при зовнішньому аудиті;
- г) усі відповіді правильні.

17. Розробкою внутрішньофірмових стандартів аудиту в Україні займається:

- а) Спілка аудиторів України;
- б) Аудиторська палата України;
- в) аудиторські фірми;
- г) Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України.

18. До структури внутрішньою контролю не належать елементи:

- в) ризик контролю;
- б) засоби контролю;
- в) система бухгалтерського обліку;
- г) середовище контролю.

19. Ефективність системи внутрішньою контролю обмежують:

- а) розподіл функціональних обов'язків;
- б) вказівки керівництва;
- в) зовнішні фактори;
- г) неможливість перевищення витрат на організацію контролю над перевагами, які він гарантує.

20. Під час вивчення системи внутрішнього контролю аудитор виявив, що на підприємстві не проводять інвентаризацію. Якого елемента системи внутрішньою контролю стосується цей недолік?

- а) середовища контролю;
- б) інформаційної системи;
- в) заходів контролю;
- г) моніторингу заходів контролю.

21. Постійний контроль за виконанням касових операцій здійснює:

- а) касир;
- б) головний бухгалтер;
- в) аудитор;
- г) внутрішній аудитор.

Практичні ситуації

Завдання 2.4.1.

Зміст завдання

Визначити за кожним розділом внутрішнього аудиту об'єкти, аудиторські докази, методичні прийоми їх дослідження, можливі викривлення та помилки. Результати представити в таблиці 2.4.1.

Таблиця 2.4.1. Елементи методики внутрішнього аудиту

№	Розділ аудиту	Об'єкти аудиту	Аудиторські докази	Методичні прийоми аудиту	Можливі викривлення і помилки
1	2	3	4	5	6

Вихідні дані

Внутрішній аудит на підприємстві ТОВ «Дніпро» проводиться за такими напрямками:

- аудит касових операцій;
- аудит розрахунків з підзвітними особами;
- аудит розрахунків з оплати праці;
- аудит кредиторської заборгованості;
- аудит дебіторської заборгованості;
- аудит необоротних активів;
- аудит власного капіталу;
- аудит виробничих запасів.

Завдання 2.4.2.

Зміст завдання

1. За наведеною організаційною моделлю внутрішнього аудиту проаналізувати об'єкти, інформаційне забезпечення та методичні прийоми проведення.

2. Охарактеризувати можливі помилки та порушення в ході аудиту зазначених об'єктів.

Вихідні дані

Організаційна модель внутрішнього аудиту підприємства наведена в таблиці 2.4.2.

Таблиця 2.4.2. Організаційна модель внутрішнього аудиту

Об'єкти внутрішнього аудиту	Джерела інформації	Методичні прийоми і способи аудиту
Майнові ресурси (основні засоби, МШП, сировина, матеріали, товари тощо)	Законодавчі акти	Суцільні перевірки
Касові, банківські операції (звіти касира, виписки банку)	Нормативні документи з обліку й аудиту	Вибіркові перевірки при аудиторському тестуванні
Праця і заробітна плата	Первинні та зведені документи	Інвентаризація
Розрахунки з поставальниками, покупцями та іншими дебіторами, кредиторами	Регістри бухгалтерського обліку	Лабораторний аналіз та експертні перевірки
Власний капітал (статутний, пайовий, резервний, додатковий тощо)	Баланси і фінансові звіти	Економіко-математичне моделювання
Витрати	Засновницькі документи (статут, протоколи зборів засновників, свідоцтво, ліцензія)	Методи порівняльного аналізу
Фінансові результати	Акти перевірок (довідки, висновки) податкової адміністрації, банку, державних фондів тощо	Технологічний і хіміко-технологічний контроль; перевірка якості товарів; оформлення результатів перевірки та їх реалізація (групувальні відомості, акти обстежень тощо)

Завдання 2.4.3.

Зміст завдання

Дати характеристику внутрішньому та зовнішньому аудиту за ознаками, які наведені в таблиці 2.4.3.

Вихідні дані

Порівняльні критерії для розкриття змісту внутрішнього та зовнішнього аудиту наведені в таблиці 2.4.3.

Таблиця 2.4.3. Відмінності між внутрішнім і зовнішнім аудитом

Порівняльні критерії	Внутрішній аудит	Зовнішній аудит
Мета і завдання		
Замовник		
Види послуг		
Об'єкти аудиту		
Характер діяльності		
Організація роботи аудитора		
Суб'єкти аудиту		
Регламентация аудиту		
Кваліфікація		
Оплата праці		
Наявність ризику		
Відповідальність		
Подання звітності		
Зміст і форми звіту		

Завдання 2.4.4.

Зміст завдання

1. Визначити перелік загальних вимог до кандидатів на заміщення вакантної посади внутрішнього аудитора.

2. Скласти перелік документів, які повинні подати кандидати для підтвердження своєї кваліфікації та відповідності професійним вимогам.

3. Визначити не менше десяти питань для проведення співбесіди з кандидатами.

Вихідні дані

Начальнику кадрової служби ПАТ «Коваль» необхідно заповнити вакансію внутрішнього аудитора. Для виконання цього завдання потрібно розмістити в Інтернеті оголошення та подати заявку до кадрового агентства щодо заміщення вакантної посади внутрішнього аудитора.

Завдання 2.4.5.

Зміст завдання

Знайти відповідний зв'язок служби внутрішнього аудиту з іншими підрозділами та службами підприємства (табл. 2.4.4).

Вихідні дані

Форми зв'язку служби внутрішнього аудиту (СВА) з іншими підрозділами та службами підприємства наведено в таблиці 2.4.4.

Таблиця 2.4.4. Форми зв'язку служби внутрішнього аудиту (СВА) з іншими підрозділами та службами підприємства

	Підрозділ (служба) підприємства		Форма зв'язку служби внутрішнього аудиту (СВА) з іншими підрозділами або службами підприємства
1	Адміністрація	А	СВА контролює укладання та виконання договорів продажу, обґрунтованість застосування цін реалізації, правильність оцінки доходу від реалізації, правильність відображення доходу в обліку
2	Юридичний відділ	Б	СВА проводить експертизу колективного договору, штатного розпису, Положення з оплати праці, надають пропозиції щодо вдосконалення системи оплати праці, складають довідки про перевірки підрозділів з оплати праці та використання робочого часу
3	Плановий відділ	В	СВА здійснює перевірки правильності нарахування та своєчасності сплати податків та зборів, дотримання строків надання

Продовж. табл. 2.4.4

	Підрозділ (служба) підприємства	Форма зв'язку служби внутрішнього аудиту (СВА) з іншими підрозділами або службами підприємства
		податкової звітності, контролює відображення розрахунків за податками та зборами в бухгалтерському та податковому обліку, інформує про зміни в податковому законодавстві
4	Бухгалтерія (фінансовий підрозділ)	Г СВА здійснює контроль стану матеріально-технічного забезпечення, укладання угод на придбання запасів та основних засобів, застосування цін, виконання договірної дисципліни, обґрунтованість визнання та списання запасів, перевіряє правильність звітів на списання запасів у виробництво, правильність відображення постачання та списання цінностей в обліку, проводить інвентаризацію розрахунків з постачальниками або перевіряє правильність її проведення
5	Бухгалтерія (податковий підрозділ)	Д СВА проводить контроль виробничих звітів, виробничих завдань, нарядів, накладних на відпуск видів запасів у виробництво, відповідність фактичного виходу продукції нормам та нормативам, обґрунтованість застосування норм природного убутку та інших норм та нормативів, обґрунтованість віднесення витрат на виробництво продукції, проводить оцінку виробничої діяльності, дотримання технології виробництва, своєчасність та правильність відображення операцій з виробництва у первинних документах та звітності, інформує про зміни норм, нормативів, рецептур

Продовж. табл. 2.4.4

	Підрозділ (служба) підприємства		Форма зв'язку служби внутрішнього аудиту (СВА) з іншими підрозділами або службами підприємства
6	Бухгалтерія (управлінський підрозділ)	Е	СВА контролює рух запасів, обґрунтованість та своєчасність їх оприбуткування та списання, наявність та правильність ведення карток складського обліку, матеріальних звітів, товарно-транспортних накладних, видаткових накладних, накладних-вимог на відпуск (внутрішнє переміщення), лімітно-забірних карток, наявність договорів про матеріальну відповідальність, правильність зберігання цінностей, працездатність та точність роботи вагового та вимірювального обладнання, консультує з питань правильного складання та оформлення первинних документів, перевіряє правильність відображення операцій складу в обліку та звітності, інформує про зміни в обліку та звітності
7	Відділ праці та заробітної плати	Ж	СВА перевіряє документи, що підтверджують надійність системи обліку і звітності, послідовність дотримання вимог облікової політики підприємства, правильність розрахунків з дебіторами, кредиторами, працівниками, власниками, за договорами оренди, надає матеріали перевірок, інвентаризацій, аналізу, бере участь в інвентаризаціях, інформує про зміни в господарському законодавстві
8	Відділ постачання	З	СВА отримує від адміністрації розпорядження, накази, плани для виконання та надає результати перевірок, експертиз, аналізу, оцінки діяльності, рекомендації, обґрунтування заходів

Продовж. табл. 2.4.4

	Підрозділ (служба) підприємства		Форма зв'язку служби внутрішнього аудиту (СВА) з іншими підрозділами або службами підприємства
9	Відділ збуту	К	СВА перевіряє правильність складання планів (бюджетів), дотримання визначеної бюджетної політики, наявність та застосування норм, нормативів і цін, звітів про виконання планових завдань з виробничої, фінансової та комерційної діяльності, штатного розпису, колективного договору, інформує про допущені відхилення в частині оформлення первинної документації, виконання подання звітності структурними підрозділами
10	Виробничі підрозділи	Л	СВА отримує результати судових засідань за цивільними, господарськими та кримінальними справами, проекти наказів, розпоряджень, інструкцій, договорів. Надають матеріали за фактами крадіжок, нестач, стягнень дебіторської заборгованості, установлення винних осіб, стягнення боргів з винних осіб підприємства, складають довідки та акти щодо юридичної оцінки негативних фактів
11	Матеріальний склад	М	СВА перевіряє документи з визначення руху матеріальних цінностей, виробничих завдань, калькулювання собівартості, правильність визначення, обліку, розподілу та списання загальновиробничих витрат та витрат періоду. Проводить аналіз діяльності внутрішніх підрозділів підприємства. Інформує про зміни норм, нормативів, рецептур щодо формування собівартості продукції

Завдання 2.4.6.

Зміст завдання

Визначити за кожним об'єктом внутрішнього аудиту:

- метод аудиту;
- аудиторські докази;
- строки виконання.

Результати оформити у вигляді таблиці 2.4.5.

Таблиця 2.4.5. Елементи методики внутрішнього аудиту

Об'єкт внутрішнього аудиту	Метод аудиту	Аудиторські докази	Термін проведення
1	2	3	4

Вихідні дані

Перелік об'єктів внутрішнього аудиту:

- стан і ведення бухгалтерського обліку;
- достовірність фінансової звітності;
- стан необоротних активів та запасів;
- платоспроможність і фінансова звітність;
- система управління підприємством;
- якість роботи й технічних служб підприємства;
- внутрішньогосподарський контроль.

Завдання 2.4.7.

Зміст завдання

Дати характеристику Міжнародним стандартам професійної практики внутрішнього аудиту за формою, яка наведена в таблиці 2.4.6.

Вихідні дані

Види Міжнародних стандартів професійної практики внутрішнього аудиту наведені в таблиці 2.4.6.

Таблиця 2.4.6. Структура Міжнародних стандартів професійної практики внутрішнього аудиту

Вид стандарту	Напрямок стандартів	Компоненти стандартів
Стандарти якісних характеристик		
Стандарти діяльності		
Стандарти практичного застосування		

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Законодавчо-нормативні матеріали

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

2. Директива 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 17 травня 2006 року «Про обов’язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності, що вносить зміни до Директив Ради 78/660/ЄЕС та 83/349/ЄЕС і припиняє дію Директиви Ради 84/253/ЄЕС. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_45877.

3. Директива № 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року «Про щорічну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов’язані з ними звіти певних типів компаній, що вносить зміни до Директиви 2006/43/ЄС Європейського парламенту та Ради і скасовує Директиви Ради 78/660/ЄЕС і 83/349/ЄЕС. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_45877.

4. Директива 2014/56/ЄС Європейського парламенту та Ради від 16 квітня 2014 року, що вносить зміни до Директиви 2006/43/ЄС про обов’язковий аудит річних звітів та консолідованих звітів (стосується Європейського економічного простору). URL: https://spilka-audit.org.ua/images/Direktiva_2014-56-EU.pdf.

5. Кодекс етики інституту внутрішніх аудиторів. URL: <https://global.theiia.org/translations/PublicDocuments/Code%20of%20Ethics%20Ukrainian.pdf>.

6. Концептуальна основа фінансової звітності. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_Conceptual Framework_ukr_AH.pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_Conceptual_Framework_ukr_AH.pdf).

7. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів. URL: <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IESBA-Handbook-Code-of-Ethics-2018.pdf>.

8. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016–2017 років, частина 1 / пер. з англ. : О. Л. Ольховікова, М. К. Шульман. Київ : АПУ, 2018. 1142 с. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/MCA%202016-2017_частина%201\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/MCA%202016-2017_частина%201(1).pdf).

9. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016–2017 років, частина 2 / пер. з англ. : О. Л. Ольховікова, М. К. Шульман. Київ : АПУ, 2018. 533 с. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/MCA%202016-2017_частина%202\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/MCA%202016-2017_частина%202(1).pdf).

10. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016–2017 років, частина 3 / пер. з англ. : О. Л. Ольховікова, М. К. Шульман. Київ : АПУ, 2018. 121 с. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/MCA%202016-2017_частина%203\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/MCA%202016-2017_частина%203(1).pdf).

11. Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту (стандарти): редакція 2017 року / пер. з англ. : ВГО «Інститут внутрішніх аудиторів України». Київ : ВГО «Інститут внутрішніх аудиторів України», 2017. 41 с. URL: <https://global.theiia.org/translations/PublicDocuments/IPPF-Standards-2017-Ukrainian.pdf>.

12. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-finansovoi-zvitnosti>.

13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність» : наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 628. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text>.

15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6–34. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>.

16. Порядок безперервного професійного навчання аудиторів : наказ Міністерства фінансів України від 06.07.2020 р. № 400. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0999-20#Text>.

17. Порядок ведення Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності : наказ Міністерства фінансів України від 19.09.2018 р. № 766. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1107-18#Text>.

18. Порядок зарахування теоретичних знань : наказ Міністерства фінансів України від 01.06.2020 р. № 256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0547-20#Text>.

19. Порядок проведення перевірок з контролю якості аудиторських послуг : наказ Міністерства фінансів України від 29.08.2019 р. № 362. URL: <http://www.apob.org.ua/wp-content/uploads/2019/10/наказ-ПОРЯДОК-затверджений.pdf>.

20. Порядок проходження стажування : наказ Міністерства фінансів України від 06.07.2020 р. № 398. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0689-20#Text>.

21. Порядок складання іспитів при атестації аудиторів : наказ Міністерства фінансів України від 06.07.2020 р. № 399. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1100-20#Text>.

22. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19?find=1&text=дата#Text>.

23. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996–XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

24. Про подання до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку інформації суб'єктом аудиторської діяльності, який надає послуги з обов'язкового аудиту фінансової звітності підприємству, що становить суспільний інтерес, нагляд за яким здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку : Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 14.11.2019 р. № 694. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0254-20#Text>.

25. Про розмір внеску, що сплачується суб'єктами аудиторської діяльності на користь Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.04.2019 р. № 313. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/313-2019-п#Text>.

26. Регламент (ЄС) № 537/2014 Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 року «Про конкретні вимоги стосовно обов'язкового аудиту суспільно значимих суб'єктів господарювання та який припиняє дію Рішення Комісії 2005/909/ЄС». URL: https://minjust.gov.ua/m/str_45877.

27. Рекомендації щодо проведення перевірок з контролю якості аудиторських послуг: Рішення Ради нагляду за аудиторською діяльністю Державної установи «Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю» від 30.08.2019 р. № 5/7/13 зі змінами, внесеними рішенням Ради нагляду за аудиторською діяльністю Державної установи «Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю» від 12.06.2020 р. № 2/5/21. URL: <http://www.apob.org.ua/wp-content/uploads/2020/07/Рекомендації-зі-змінами.pdf>.

28. Типовий договір добровільного страхування цивільно-правової відповідальності суб'єкта аудиторської діяльності

перед третіми особами: Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 13.11.2018 р. № 1977. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1348-18#Text>.

Спеціальна література

29. Адамс Р. Основы аудита. Москва : Аудит – ЮНИТИ, 1995.

30. Актуальні питання застосування в аудиторській практиці Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг : методичні матеріали. Київ : АПУ, 2017. 240 с.

31. Аренес Е. А., Лоббек Дж. К. Аудит. Москва : Финансы и статистика, 2001.

32. Дефлиз Ф. Л., Дженик Г. Р., О'Рейлли В. М., Хирш М. Б. Аудит Монтгомери : учебник / пер. с англ. / под ред. Я. В. Соколова. Москва : Аудит, ЮНИТИ, 1997. 542 с.

33. Аудит в Україні. Основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту : підручник / за ред. проф. В. В. Немченко, О. Ю. Редько. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 536 с.

34. Аудит : підручник / наук. ред. І. І. Пилипенко. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2015. 643 с.

35. Баранова А. О., Наумова Т. А., Кашперська А. І. Аудит : навч. посіб. Харків : ХДУХТ, 2017. 246 с.

36. Бондар Ю. В. Робочі документи аудитора. Лід Скельюли та Програми. Аудиторська вибірка : посібник. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2017. 396 с.

37. Брадул О. М., Шепелюк В. А., Ільїна С. Б., Юнацький М. О., Хорошенюк А. П., Брадул Т. В. Аудит : підручник (у двох частинах) / за ред. В. І. Грушко. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 324 с.

38. Бурлан С. А., Руденко Н. О. Організація і методика аудиту : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 184 с.
39. Виноградова М. О., Жидєєва Л. І. Аудит : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2014. 654 с.
40. Гордієнко Н. І., Харламова О. В., Мізік Ю. І., Конопліна О. О. Аудит: методика і організація : навч. посіб. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 319 с.
41. Дерев'янка С. І. Аудит : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2016. 380 с.
42. Долбнєва Д. В. Міжнародний аудит : навч. посіб. Львів : ЛНУ, 2018. 98 с.
43. Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Організація і методика аудиту : навч. посіб. Київ : Каравела, 2015. 560 с.
44. Немченко В. В. Аудит : підручник. Київ : ЦУЛ, 2016. 536 с.
45. Огійчук М. Ф., Утенкова К. О. Організація і методика аудиту. Київ : Алерта, 2016. 304 с.
46. Огійчук М. Ф., Рагуліна І. І., Новіков І. Т. Аудит : навч. посіб. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Алерта, 2020. 852 с.
47. Петрик О. А. Аудит : підручник / заг. ред. О. А. Петрик. Київ : КНЕУ, 2015. 504 с.
48. Петрик О. А., Савченко В. Я., Свідерський Д. Є. Організація та методика аудиту підприємницької діяльності : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2015. 472 с.
49. Пшенична А. Ж. Аудит : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2018. 320 с.
50. Ришар Ж. Аудит и анализ хозяйственной деятельности предприятия : учебник / пер. с франц. / под ред. Л. П. Бельх. Москва : Аудит, ЮНИТИ, 1997. 375 с.
51. Робертсон Дж. Аудит / пер. с англ. Москва : КРМГ: Аудиторская фирма «Контакт», 1993. 496 с.

52. Рядська В. В., Петраков Я. В. Аудит : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2018. 416 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/>.
2. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Міжнародної федерації бухгалтерів (International Federation of Accountants (IFAC)). URL: <http://www.ifac.org>.
4. Офіційний сайт Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України (ФПБАУ). URL: <https://www.ufraa.org>.
5. Офіційний сайт Аудиторської палати України (АПУ). URL: <https://www.apu.com.ua>.
6. Офіційний сайт Спілки аудиторів України (САУ). URL: <https://spilka-audit.org.ua>.
7. Офіційний сайт Фонду МСФЗ (The IFRS Foundation). URL: <https://www.ifrs.org>.
8. Офіційний сайт Інституту внутрішніх аудиторів (The Institute of Internal Auditors (IIA)). URL: <https://global.theiia.org/Pages/globaliiaHome.aspx>.
9. Офіційний сайт Інституту внутрішніх аудиторів України. URL: <https://iia-ua.org/?tag=iva>.
10. Офіційний сайт Асоціації дипломованих сертифікованих бухгалтерів (The Association of Chartered Certified Accountants (ACCA)). URL: <https://www.accaglobal.com/ubcs/en.html>.
11. Офіційний сайт Американського інституту дипломованих громадських бухгалтерів (American Institute of Certified Public Accountants (AICPA)). URL: <https://www.aicpa.org>.

12. Офіційний сайт Deloitte. URL: https://www2.deloitte.com/ua/uk.html?icid=site_selector_ua.

13. Офіційний сайт PricewaterhouseCoopers (PwC). URL: <https://www.pwc.com/ua/uk.html>.

14. Офіційний сайт Ernst & Young. URL: https://www.ey.com/uk_ua.

15. Офіційний сайт KPMG. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home.html>.

16. Офіційний сайт BDO. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/home-2>.

**МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ,
АУДИТУ, ОГЛЯДУ, ІНШОГО НАДАННЯ
ВПЕВНЕНОСТІ ТА СУПУТНІХ ПОСЛУГ
(видання 2016–2017 років)**

Міжнародні стандарти контролю якості (МСКЯ)

Міжнародний стандарт контролю якості (МСКЯ) 1 «Контроль якості для фірм, що виконують аудити та огляди фінансової звітності, а також інші завдання з надання впевненості і супутні послуги».

**Аудити історичної фінансової інформації
200–299 «Загальні принципи та відповідальність»**

МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту».

МСА 210 «Узгодження умов завдань з аудитом».

МСА 220 «Контроль якості аудиту фінансової звітності».

МСА 230 «Аудиторська документація».

МСА 240 «Відповідальність аудитора, що стосується шахрайства, при аудиті фінансової звітності».

МСА 250 «Розгляд законодавчих та нормативних актів під час аудиту фінансової звітності».

МСА 260 (переглянутий) «Повідомлення інформації тим, кого наділено найвищими повноваженнями».

МСА 265 «Повідомлення інформації про недоліки внутрішнього контролю тим, кого наділено найвищими повноваженнями, та управлінському персоналу».

300–499 «Оцінка ризиків та дії у відповідь на оцінені ризики»

МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності».

МСА 315 (переглянутий) «Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища».

МСА 320 «Суттєвість при плануванні та проведенні аудиту».

МСА 330 «Дії аудитора у відповідь на оцінені ризики».

МСА 402 «Положення щодо аудиту суб'єкта господарювання, що користується послугами організації, що надає послуги».

МСА 450 «Оцінювання викривлень, виявлених під час аудиту».

500–599 «Аудиторські докази»

МСА 500 «Аудиторські докази».

МСА 501 «Аудиторські докази – особливі положення щодо відібраних елементів».

МСА 505 «Зовнішні підтвердження».

МСА 510 «Перші завдання з аудиту – залишки на початок періоду».

МСА 520 «Аналітичні процедури».

МСА 530 «Аудиторська вибірка».

МСА 540 «Аудит облікових оцінок, у тому числі облікових оцінок за справедливою вартістю, та пов'язані з ними розкриття інформації».

МСА 550 «Пов'язані сторони».

МСА 560 «Події після звітного періоду».

МСА 570 (переглянутий) «Безперервність діяльності».

МСА 580 «Письмові запевнення».

600–699 «Використання роботи інших фахівців»

МСА 600 «Особливі положення щодо аудитів фінансової звітності групи (включаючи роботу аудиторів компонентів)».

МСА 610 (переглянутий у 2013 р.) «Використання роботи внутрішніх аудиторів».

МСА 620 «Використання роботи експерта аудитора».

700–799 «Аудиторські висновки та звітування»

МСА 700 (переглянутий) «Формування думки та складання звіту щодо фінансової звітності».

МСА 701 «Повідомлення інформації з ключових питань аудиту у звіті незалежного аудитора».

МСА 705 (переглянутий) «Модифікації думки у звіті незалежного аудитора».

МСА 706 (переглянутий) «Пояснювальні параграфи та параграфи з інших питань у звіті незалежного аудитора».

МСА 710 «Порівняльна інформація – відповідні показники і порівняльна фінансова звітність».

МСА 720 (переглянутий) «Відповідальність аудитора щодо іншої інформації»

800–899 «Спеціалізовані сфери»

МСА 800 (переглянутий) «Особливі положення – аудити фінансової звітності, складеної відповідно до концептуальних основ спеціального призначення».

МСА 805 «Особливі положення щодо аудитів окремих фінансових звітів та окремих елементів, рахунків або статей фінансового звіту».

МСА 810 (переглянутий) «Завдання з надання звіту щодо узагальненої фінансової звітності».

Аудит та огляд історичної фінансової інформації

2000–2699 «Міжнародні стандарти завдань з огляду (МСЗО)»

2400 (переглянутий) «Завдання з огляду історичної фінансової звітності».

2410 «Огляд проміжної фінансової інформації, що виконується незалежним аудитором суб'єкта господарювання».

Завдання з надання впевненості, що не є аудитом чи оглядом історичної фінансової інформації

3000–3699 «Міжнародні стандарти завдань з надання впевненості (МСЗНВ)»

3000–3399 «Застосовні до всіх завдань з надання впевненості»

3000 (переглянутий) «Завдання з надання впевненості, що не є аудитом чи оглядом історичної фінансової інформації».

3400–3699 «Стандарти для спеціалізованих сфер»

3400 «Перевірка прогнозної фінансової інформації» (раніше МСА 810).

3402 «Звіти з надання впевненості щодо заходів контролю в організації, що надає послуги».

3410 «Завдання з надання впевненості щодо звітів з парникових газів».

3420 «Завдання з надання впевненості щодо підготовки гіпотетичної фінансової інформації, яка включається до проспекту емісії».

Супутні послуги

4000–4699 «Міжнародні стандарти супутніх послуг (МССП)»

4400 «Завдання з виконання узгоджених процедур стосовно фінансової інформації» (раніше МСА 920).

4410 «Завдання з компіляції інформації».

Додаток до Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, інших завдань з надання впевненості та супутніх послуг

Якість аудиту

Концептуальна основа якості аудиту: ключові елементи, що створюють середовище для якості аудиту.

Концептуальна основа завдань з надання впевненості

Змінена Міжнародна концептуальна основа завдань з надання впевненості.

**АЛГОРИТМ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ
ЯКОСТІ ДЛЯ НОВОСТВОРЕНОГО СУБ'ЄКТА
АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

*Опубліковано на виконання
рішення Ради АПУ від 21.02.2019 р.
(протокол № 8)*

Якість аудиту розглядається шляхом розробки та впровадження механізму ефективної системи контролю якості аудиторських послуг. Цей процес комплексний, складний, динамічний, процес більш загальної системи управління підприємства. Процес, що дозволяє на всіх ієрархічних рівнях впливати на забезпечення якості аудиторських послуг, концентрувати зусилля на формуванні конкурентних переваг фірми, визначати шляхи отримання синергетичних ефектів від взаємозв'язку між суб'єктами, об'єктами, засобами, методами, процедурами контролю, правової взаємодії між ними. Основні детермінанти команди для виконання завдання з аудиту на рівні аудиторської фірми ми зустрічаємо в Концептуальній основі якості аудиту: ключові елементи, що створюють середовище для якості аудиту (далі – Концептуальна основа якості аудиту), розробленій Радою з Міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості (рис. 1).

Концептуальна основа якості аудиту посиляється також на Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (далі – МСА), як на документи, що закладають важливу основу на підтримку якості аудиту.

Рис. 1. Основні детермінанти команди для виконання завдання з аудиту на рівні аудиторської фірми

Загальні вимоги до аудитора під час проведення аудиту фінансової звітності, викладені в МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» (рис. 2). Ці цілі фактично є підґрунтям для оцінки якості аудиту.

Через створення в кожній аудиторській фірмі власної системи контролю якості забезпечується якість аудиторських послуг. Основні вимоги до організації системи контролю якості аудиторських послуг зведені в табл. Д.2.1.

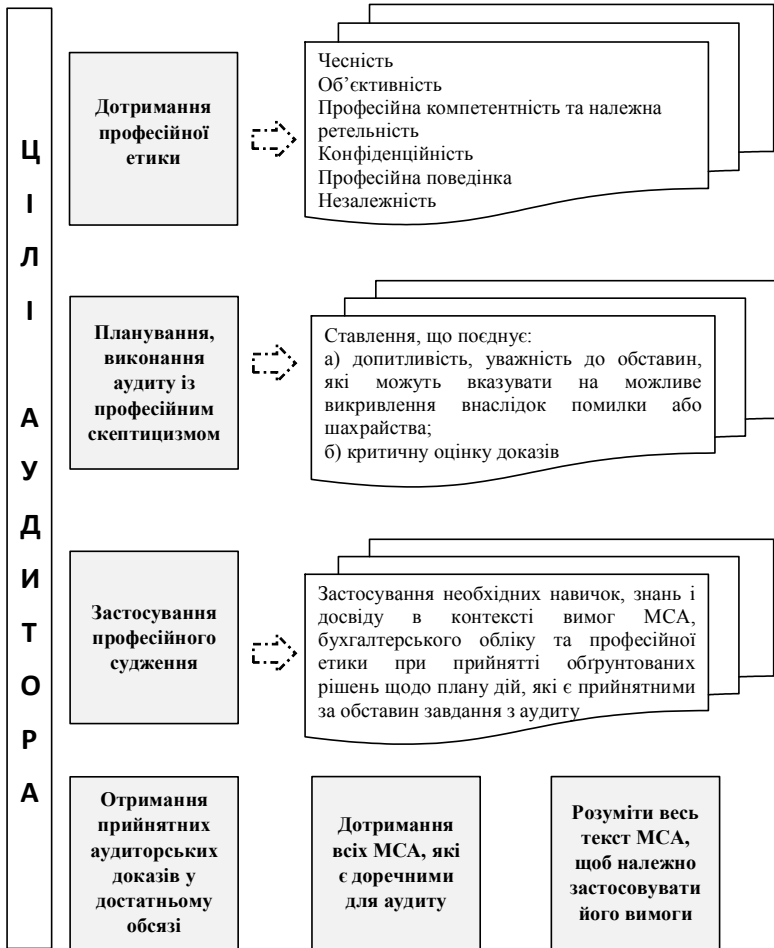

Рис. 2. Загальні цілі аудиторів з огляду на МСА 200

Таблиця Д.2.1. Основні вимоги до системи контролю якості аудиторських послуг

Вимога	Пояснення
Створити в аудиторській фірмі систему контролю якості аудиторських послуг	Ця система повинна забезпечувати достатній рівень контролю для всіх завдань з надання впевненості
Система контролю якості аудиторських послуг має складатися з таких елементів: а) відповідальність керівництва за організацію контролю якості на фірмі; б) етичні вимоги; в) прийняття завдання та продовження співпраці з клієнтом, і виконання специфічних завдань; г) людські ресурси; ґ) виконання завдання; д) моніторинг	Щодо кожного з наведених елементів мають бути встановлені та задокументовані політика та процедури контролю якості. Форма та зміст документації залежить від розміру аудиторської фірми, характеру та складності аудиторської практики
Аудиторська фірма повинна ознайомити весь свій персонал з політикою та процедурами контролю якості, що застосовуються такою фірмою	Факт ознайомлення персоналом має бути належним чином задокументований. Від персоналу, у свою чергу, вимагається розуміння цих політик і процедур та їх дотримання
Аудиторська фірма зобов'язана запровадити постійний процес із навчання і роз'яснення політики і процедур контролю якості та заохочувати персонал діяти відповідно до своєї політики та процедур	Політика та процедури контролю якості мають бути направлені на стимулювання культури, яка визнає і заохочує високоякісну роботу. Керівник аудиторської фірми зобов'язаний показувати приклад щодо якості надання послуг персоналу. Цей приклад зазвичай демонструється діями керівництва фірми та відповідними настановами персоналу
Призначення особи, відповідальної за функціонування в аудиторській фірмі системи контролю якості	Ця особа повинна мати достатній і відповідний досвід та здібності для того, щоб ідентифікувати і розуміти питання контролю якості й розробляти відповідні політики та процедури

Система контролю якості, яка має бути сформована кожною аудиторською фірмою, складається з політики, що розробляється з метою забезпечення дотримання професійних стандартів, законодавчих і нормативних вимог, що регулюють аудиторську діяльність, та процедур, необхідних для впровадження і моніторингу відповідності аудиторської фірми цим вимогам.

Далі розглянемо вимоги професійних стандартів щодо кожного елемента, щоб визначитися з їхнім змістом (табл. Д.2.2).

Таблиця Д.2.2. Вимоги професійних стандартів до системи контролю якості аудиторських послуг

ЕЛЕМЕНТ	НАЙВАЖЛИВІШІ ВИМОГИ	ПИТАННЯ, ЩО МАЮТЬ БУТИ ЗАДОКУМЕНТОВАНІ
<p>Відповідальність керівництва за розробку і впровадження системи контролю якості</p>	<p>Ділова стратегія фірми має бути направлена на забезпечення високої якості аудиторських послуг на фірмі. Генеральний директор (або інша аналогічна вища адміністративна посадова особа) аудиторської фірми повинен призначити особу чи осіб, відповідальними за функціонування системи контролю якості фірми. Така особа (особи) повинна мати достатній та відповідний досвід, здатність і необхідні повноваження для прийняття на себе такої відповідальності</p>	<p>По цьому елементу мають бути задокументовані питання, що створюють відповідне середовище контролю, яке встановлює загальний тон в аудиторській фірмі: — стиль і основні принципи управління; — організаційна структура, яка буде відповідати установчим документам та спеціалізації фірми; — розподіл відповідальності та повноважень через затвердження положень про підрозділи, посадових інструкцій тощо; — політика управління персоналом (вимоги до прийому та звільнення, підвищення кваліфікації, оцінка якості роботи, система заохочень)</p>
<p>Етичні вимоги</p>	<p>Керівництво фірми, її персонал і, у разі потреби, інші особи, мають дотримуватися етичних принципів та незалежності там, де цього вимагають Кодекс етики професійних бухгалтерів МФБ (дап) – Кодекс етики та Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». Персонал фірми має: — бути ознайомлений з політикою та процедурами щодо дотримання етичних принципів; — бути ознайомлений з вимогами до незалежності; — своєчасно інформувати керівництво фірми про обставини та зв'язки, які</p>	<p>Політика та процедури аудиторської фірми мають забезпечити достатню впевненість, що безпосередньо аудиторська фірма та її персонал дотримуються етичних принципів. <i>Чесність</i>: ширість та чесність у професійних та ділових стосунках. Чесна поведінка не можлива без справедливості, неупередженості та смливості. <i>Об'єктивність</i>: об'єктивність вимагає від аудитора відмовитися від компромісу у своїх професійних та ділових судженнях унаслідок упередженості, конфлікту інтересів та неправомірного впливу з боку інших осіб. <i>Професійна кометентність та належна ретельність</i>: 1) розвиток та підтримка професійних знань та навичок на рівні, що забезпечує надання компетентних, професійних послуг, які базуються на сучасних методиках і тенденціях практики, чинному законодавстві; 2) сумлінні дії відповідно до застосованих технічних і професійних стандартів; 3) уважність, ретельність, своєчасність дій. <i>Конфіденційність</i>: не розголошувати / не розкривати третім</p>

22 *Продовж. табл. Д. 2.2*

ЕЛЕМЕНТ	НАЙВАЖЛИВІШІ ВИМОГИ	ПИТАННЯ, ЩО МАЮТЬ БУТИ ЗАДОКУМЕНТОВАНІ
	<p>можуть створювати загрозу незалежності, для вжиття відповідних заходів;</p> <p>— невідкладно інформувати керівництво фірми про порушення незалежності, про які їм стало відомо;</p> <p>— мінімум раз на рік надавати письмове підтвердження дотримання політик і процедур фірми щодо незалежності.</p> <p>Керівник фірми має забезпечити відповідну підготовку й навчання персоналу із застосування внутрішніх політик і процедур щодо дотримання етичних принципів</p>	<p>інформацію, яка отримується в результаті професійних і ділових стосунків, без належного та спеціального дозволу або якщо на це немає юридичного чи професійного права. Не використовувати таку інформацію для вигоди особисті або третіх сторін.</p> <p><i>Професійна поведінка:</i> дотримання відповідних законів та нормативних актів і стриманість від дій, які дискредитують професію.</p> <p>Аудиторська фірма має задокументувати політики та процедури щодо:</p> <ul style="list-style-type: none"> — дотримання етичних принципів, у яких робиться наголос на важливості дотримання таких принципів; — виявлення й оцінки обставин і відносин, що створюють загрози незалежності; — визначення та застосування застережних заходів для усунення або зменшення загроз до прийнятного рівня; — ідентифікації інтересів та зв'язків між аудиторською фірмою або членами групи із завданням та клієнтами; — моніторингу і запобігання залежності від доходів, які одержують від одного клієнта; — накопичення і повідомлення доречної інформації відповідному персоналу для визначення чи дотримується принцип незалежності; — механізм прийняття дисциплінарних заходів у разі недотримання встановлених політики та процедур; — заохочення персоналу інформувати керівництво аудиторської фірми щодо дотримання етичних принципів, які викликають їх занепокоєння; — постійного моніторингу дотримання персоналом аудиторської фірми етичних принципів; — установалення критеріїв для визначення необхідності в застережних заходах для зменшення загрози втрати незалежності через близькі відносини

<p>Прийняття завдання, продовження співпраці</p>	<p>Прийняття завдання, продовження співпраці з клієнтом і виконання конкретних завдань, здійснюється лише тоді, коли фірма дійшла висновку, що вона:</p> <p>а) не має інформації, яка б свідчила про нечесність клієнта;</p> <p>б) має компетентний персонал, можливість, час і ресурси для виконання завдання;</p> <p>в) може дотримуватися етичних вимог.</p> <p>Під час оцінки постійного клієнта потрібно задокументувати процедури, які направлені на актуалізацію раніше отриманої інформації щодо клієнта, окрім того провести оцінку можливих ризиків, пов'язаних з новим проектом</p>	<p>Під час прийняття рішення стосовно прийняття клієнта, завдання або продовження співпраці аудиторська фірма має визначити:</p> <p>– Чесність клієнта, з'ясувавши:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ділову репутацію власників клієнта; • ключове та найвище керівництво, пов'язаних сторін; • характер діяльності клієнта та його ділову практику; • ставлення головних власників, ключового та найвищого керівництва до таких питань, як відповідальне плування стандартів обліку та середовище внутрішнього контролю; • агресивної наполегливості клієнта на зменшення гонорарів; • чи наявні ознаки, що обсяг роботи невинуватно обмежується; • ознаки, що клієнт може бути задіяним у відмиванні грошей чи іншій злочинній діяльності; • підстави запропонованого призначення фірми та підстави відмови від повторного призначення попередньої фірми. <p>– Компетентність фірми, через отримання відповідей на наступні питання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • чи наявні в персоналу знання відповідної галузі або предмета; • чи наявний у персоналу досвід у застосуванні відповідних вимог законодавства чи звітності; • чи наявна в персоналу здатність ефективно набувати необхідний досвід і знання; • чи достатня кількість співробітників з потрібними можливостями та компетенцією; • чи є можливість, у разі потреби, звернутися до експертів; • чи є на фірмі особи, що відповідають критеріям і вимогам виконання огляду контролю якості виконання завдань; • чи може фірма виконати завдання у встановлені терміни. <p>– Можливість дотримання етичних вимог, через з'ясування:</p> <ul style="list-style-type: none"> • чи не створить таке прийняття загрозу недотримання етичних принципів;
--	--	--

224 *Продовж. табл. Д. 2.2*

Е.ЛЕМЕНІ	НАЙВАЖЛИВІШІ ВІМОГИ	ПИТАННЯ, ЩО МАЮТЬ БУТИ ЗАДОКУМЕНТОВАНІ
<p>Людські ресурси</p>	<p>Персонал фірми повинен мати здібності, компетентність та відданість етичним принципам для того, щоб забезпечити надання якісних аудиторських послуг</p>	<ul style="list-style-type: none"> • чи наявні або відсутні загрози втрати незалежності; • чи не викличе прийняття завдання від нового чи існуючого клієнта фактичного чи уявного конфлікту інтересів; • чи має фірма будь-які ділові інтереси або зв'язки з клієнтом, або з третьою стороною, які можуть викликати загрози. <p>Аудиторська фірма повинна розробити політики та процедури, що стосуються відмови від прийняття нового завдання / клієнта, а саме, щодо процесу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – обговорення з відповідним рівнем управлінського персоналу замовника дій, які зобов'язана здійснити аудиторська фірма, на основі отриманих фактів і обставин; – обговорення, з відповідним рівнем управлінського персоналу клієнта факту відмови від виконання завдання і підстави для цього (у разі, коли аудиторська фірма вважає, що їй потрібно відмовитися); – розгляду наявності професійних, законодавчих чи юридичних вимог до аудиторської фірми щодо продовження завдання або щодо повідомлення регуляторних органів стосовно відмови від виконання завдання та підстав для відмови; – документування важливих питань, консультацій, висновків та підрунтя для висновків <p>Політика та процедури аудиторської фірми щодо персоналу можуть включати в себе такі питання:</p> <p>1) <i>Наймання персоналу й оцінка потреб у персоналі:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> а) визначити цілі найму та встановлення чисельності працівників, що мають бути прийняті на роботу, виходячи із кількості клієнтів на поточний момент та очікуваного зростання фірми і вікової динаміки персоналу; б) визначити спосіб пошуку потенційних працівників та встановлення контакту з ними з метою пропозиції працевлаштування; в) визначити спосіб доведення інформації про кадрові потреби й цілі наймання особам, які займаються найманням;

- г) спостерігати за ефективністю процедур наймання, щоб визначити чи були дотримані політики і процедури фірми щодо наймання кваліфікованого персоналу;
- г) визначити способі інформування кандидатів на посаду та новий персонал про політику і процедури фірми щодо процесу наймання.
- 2) *Компетентність і кваліфікація:*
- а) передбачати методи підвищення знань та компетентності персоналу.
- 3) *Оцінка результатів роботи:*
- а) оцінювати роботу персоналу і повідомляти його про успіхи;
- б) доводити до персоналу вимоги щодо якості роботи та принципи етики;
- в) ознайомлювати персонал з результатами оцінки;
- г) надавати поради щодо роботи, прогресу та кар'єрного зростання;
- г) доводити до персоналу інформацію, що допоможе їм зрозуміти: призначення на вищі посади залежать, у першу чергу, від якості роботи та дотримання етичних принципів, а неналежне дотримання політики і процедури фірми може призвести до дисциплінарного стягнення.
- 4) *Можливість кар'єрного зростання та просування по службі:*
- а) розробити посадові інструкції з описом обов'язків на кожному рівні та очікуваних ділових якостей і кваліфікації;
- б) визначити критерії, які братимуться до уваги під час оцінювання особистих ділових якостей, і очікуваного професійного рівня (рівень професійних знань, наявність аналітичних здібностей та здатності мислити незалежно, комунікабельність, лідерські якості, викладацькі здібності тощо);
- в) призначити осіб, відповідальних за прийняття рішень про посадові підвищення.
- 5) *Мотивація та винагорода.*
- б) *Призначення групи із завдання:*
- а) доводити ім'я партнера із завдання та його роль у завданні ключовим особам у керівництві клієнта та найвищому керівництву клієнта;

Продовж. табл. Д. 2.2

Е. ЕЛЕМЕНТ	НАЙВАЖЛИВІШІ ВИМОГИ	ПИТАННЯ, ЩО МАЮТЬ БУТИ ЗАДОКУМЕНТОВАНІ
Виконання завдання	Аудиторська фірма повинна забезпечити персонал відповідними методиками з виконання завдання (керівництво до застосування). Такі методики можуть бути викладені в письмовому чи електронному форматі, у вигляді програмних продуктів чи інших формах стандартизованої документації	<p>б) від партнера із завдання вимагається володіння необхідними знаннями, компетентністю та повноваженнями, часом для виконання своєї ролі;</p> <p>в) чітко визначити відповідальність керівника групи із завдання та ознайомити його з нею;</p> <p>г) оцінювати знання та компетентність персоналу під час призначення групи із завдання, через вивчення наступних питань:</p> <ul style="list-style-type: none"> • чи має практичний досвід та розуміння, що набути у відповідній підготовці та участі в практичній діяльності, виконання завдань аналогічного характеру та складності; • чи розуміє вимоги професійних стандартів, законодавчих і нормативних актів; • чи наявні відповідні технічні знання (у тому числі знання інформаційних технологій); • чи має відповідні знання галузі, у якій працює клієнт; • чи вміє застосовувати професійне судження; • чи розуміє внутрішні політики та процедури контролю якості фірми
		<p>Установлюючи для себе політику і процедуру контролю якості виконання завдання, аудиторській фірмі потрібно передбачити наступне:</p> <ul style="list-style-type: none"> – можливість для персоналу мати змогу отримувати відповідні консультації із складних або спірних питань; – процес виконання завдання таким чином, щоб воно було належним чином задокументовано у відповідності до вимог професійних стандартів; – процес нагляду за виконанням завдання; – здійснення огляду контролю якості виконання завдання; – процес огляду контролю якості виконання завдання, який потрібно документувати відповідно до професійних стандартів; – процедури вирішення розбіжностей в думках;

<p>Моніторинг</p>	<p>Моніторинг відповідності політики та процедур контролю якості (моніторинг) здійснюється з метою отримання об'єктивної впевненості, що політика і процедури щодо системи контролю якості на фірмі відповідні, адекватні, працюють ефективно й дотримуються персоналом на практиці</p>	<p>– заходи контролю для збереження конфіденційності, безпечного зберігання, цілісності, доступності і відновлення документації із завдання</p> <p>Аудиторська фірма повинна встановити вимоги:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) щодо політики та процедури моніторингу системи контролю якості та процесу перевірки завершених завдань; 2) щодо періодичності перевірки завершених завдань; 3) щодо порядку інформування відповідного персоналу аудиторської фірми про недоліки, ідентифіковані в системі контролю якості; 4) щодо порядку впровадження змін у політику та процедури контролю якості і поліпшень системи контролю якості за наслідками моніторингу; 5) до оцінювання впливу недоліків, виявлених у результаті моніторингу, та вжиття відповідних коригувальних дій відносно окремого завдання або співробітника; 6) щодо застосування дисциплінарних дій до тих співробітників, хто не дотримується політики та процедур фірми; 7) щодо політики та процедур розгляду скарг, які надходять як із фірми, так і зовні
<p>Додаткові вимоги Закону «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» для тих, хто планує надавати послуги з обов'язкового аудиту</p>	<p>Запровадити систему внутрішнього контролю.</p> <p>Забезпечити облік виявлених невідповідностей вимогам цього Закону у власній практиці, розкриття інформації про їх наслідки та вжиті заходи з метою їх усунення або ускопалення системи внутрішнього контролю з метою попередження їх у подальшому. Щорічно складати звіт, що містить огляд таких заходів.</p> <p>Розробити заходи та засоби для захисту систем обробки інформації.</p>	<p>Система внутрішнього контролю щонайменше має включати в себе:</p> <ul style="list-style-type: none"> – опис механізмів внутрішнього контролю; – методичні оцінки ризиків; – постійний моніторинг, оцінювання відповідності та ефективності системи внутрішнього контролю. <p>Методологічні основи вирішення завдань захисту інформації, що обробляється в автоматизованій системі, потрібно визначити через формалізацію відповідних заходів у внутрішньому документі.</p> <p>Внутрішня політика та процедури виконання завдань з обов'язкового аудиту фінансової звітності мають передбачати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – обов'язковість проведення інструктажу, нагляду та перевірки роботи аудиторів та інших працівників; – вимоги до створення й обсягу робочих документів аудитора;

22 *Продовж. табл. Д. 2.2*

ЕЛЕМЕНТ	НАЙВАЖЛИВІШІ ВИМОГИ	ПИТАННЯ, ЩО МАЮТЬ БУТИ ЗАДОКУМЕНТОВАНІ
	<p>Упровадити процедури реєстрації та обліку фактів, інформація про які підлягає фіксації та розкриттю відповідно до цього Закону.</p> <p>Забезпечити ключового партнера з аудиту достатніми ресурсами та персоналом</p>	<p>– запровадження механізмів реєстрації та розв'язання нестандартних ситуацій, що мають або можуть мати суттєві наслідки для неупередженості діяльності аудиторів та ключових партнерів, пов'язаної з наданням послуг з обов'язкового аудиту фінансової звітності;</p> <p>– застосування політики оплати праці персоналу, залученого до виконання завдань з обов'язкового аудиту, що передбачала б стимули для забезпечення якості робіт;</p> <p>– вимоги до змісту додаткового звіту для аудиторського комітету;</p> <p>– вимоги до порядку інформування органу, який відповідно до законодавства здійснює нагляд за підприємством, чия фінансова звітність перевіряється</p>

**ПРИКЛАД ЛИСТА-УГОДИ
ПРО ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ
(Додаток 1 до МСА 210
«Узгодження умов завдань з аудиту»)**

Відповідному представнику управлінського персоналу або тим, кого наділено найвищими повноваженнями компанії АВС.

[*Мета та обсяг аудиту*]

Ви запропонували нам провести аудит фінансової звітності компанії АВС, що складається зі звіту про фінансовий стан станом на 31 грудня 20X1 р., звіту про сукупний дохід, звіту про зміни у власному капіталі та звіту про рух грошових коштів за рік, що закінчився зазначеною датою, і приміток до фінансової звітності, включаючи стислий виклад значущих облікових політик. Ми із задоволенням підтверджуємо нашу згоду на проведення аудиту, а також наше розуміння завдання, як зазначено в цьому листі.

Цілями нашого аудиту є отримати обґрунтовану впевненість, що фінансова звітність у цілому не містить суттєвих викривлень через шахрайство або помилки, та надати звіт аудитора, який міститиме нашу думку. Обґрунтована впевненість є високим рівнем упевненості, але вона не гарантує, що аудит, виконаний відповідно до Міжнародних стандартів аудиту (МСА), завжди виявить суттєве викривлення, якщо воно існує. Викривлення можуть бути наслідком шахрайства або помилки; вони вважаються суттєвими, якщо, взяті окре-

мо або в сукупності, вони очікувано впливатимуть на економічні рішення користувачів, прийняті на основі цієї фінансової звітності.

[Зобов'язання аудитора]

Ми проведемо аудит відповідно до МСА. Ці стандарти вимагають від нас дотримання етичних вимог. Як складову аудиту відповідно до МСА ми використовуємо професійне судження, та дотримуємося професійного скептицизму під час здійснення аудиту. Ми також:

- Ідентифікуємо та оцінюємо ризики суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства або помилки, розробляємо й виконуємо аудиторські процедури у відповідь на ці ризики та отримуємо аудиторські докази, які є достатніми і прийнятними для використання їх як основи для нашої думки. Ризик невиявлення суттєвого викривлення внаслідок шахрайства є вищим у порівнянні із суттєвим викривленням унаслідок помилки, оскільки шахрайство може включати змову, фальсифікацію, навмисні вилючення, хибні тлумачення або нехтування внутрішнім контролем.

- Отримуємо розуміння внутрішнього контролю, доречного до аудиту, з метою розробки аудиторських процедур, прийнятних за цих обставин, але не з метою висловлення думки щодо ефективності внутрішнього контролю суб'єкта господарювання. Проте ми повідомимо Вам у письмовій формі про будь-які суттєві недоліки внутрішнього контролю, що стосуються аудиту фінансової звітності, які ми ідентифікували під час аудиту.

- Оцінюємо прийнятність використаних облікових політик та обґрунтованість облікових оцінок, а також відповідних розкриттів, здійснених управлінським персоналом.

- Робимо висновок щодо прийнятності використання управлінським персоналом безперервності діяльності як основи бухгалтерського обліку та на основі отриманих аудиторських доказів висновок стосовно того, чи існує суттєва невизначеність щодо подій або умов, які можуть поставити під значний сумнів здатність компанії продовжити свою діяльність на безперервній основі. Якщо ми дійдемо висновку, що така суттєва невизначеність дійсно існує, ми зобов'язані привернути увагу в нашому звіті до відповідних розкриттів у фінансовій звітності або, якщо такі розкриття неадекватні, модифікувати нашу думку. Наші висновки ґрунтуватимуться на аудиторських доказах, отриманих до дати звіту аудитора. Однак майбутні події або умови можуть примусити компанію припинити свою безперервну діяльність.

- Оцінимо загальне подання, структуру та зміст фінансової звітності, включаючи розкриття, та чи подає фінансова звітність операції та події в такий спосіб, що забезпечує достовірне подання.

Через властиві обмеження аудиту разом із властивими обмеженнями системи внутрішнього контролю існує неминучий ризик того, що деякі суттєві викривлення можна не виявити, навіть якщо аудит належно спланований і виконаний відповідно до МСА.

[Зобов'язання управлінського персоналу та визначення застосовної концептуальної основи фінансового звітування (у цьому прикладі припускається, що аудитор не визначив, що законодавчий або нормативний акт установлює відповідальність у належних термінах)]

Ми проведемо аудит, виходячи з того, що [управлінський персонал і, де це доречно, ті, кого наділено найвищими

повноваженнями] визнає та розуміє, що він несе відповідальність за:

(а) складання та достовірне подання фінансової звітності відповідно до Міжнародних стандартів фінансового звітування;

(б) такий внутрішній контроль, що, як визначає [управлінський персонал] є необхідним для надання можливості скласти фінансову звітність, що не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства чи помилки;

(с) забезпечення:

(і) нашого доступу до всієї інформації, яка, як відомо управлінському персоналу, є доречною для складання фінансової звітності, такої як записи, документація тощо;

(іі) додатковою інформацією, про яку ми можемо зробити запит до управлінського персоналу, з метою аудиту;

(ііі) необмеженого доступу до працівників суб'єкта господарювання, від яких, як ми визначили, необхідно одержати аудиторські докази.

Як складову процесу нашого аудиту ми проситимемо [управлінський персонал та в разі потреби тих, кого наділено найвищими повноваженнями] підтвердити в письмовій формі представлення, надані нам у зв'язку з аудитом. Ми сподіваємося на повне сприяння Вашого персоналу під час нашого аудиту.

[Інша важлива інформація]

[Слід вставити в разі потреби іншу інформацію, таку як домовленості про гонорари, виставлення рахунків та інші особливі умови, залежно від обставин]

[Звітування]

[Слід вставити належне посилання на очікувану форму та зміст звіту аудитора, включаючи, якщо це застосовно,

звітування з інших питань відповідно до МСА 720 (переглянутий)]

Форма та зміст нашого звіту, можливо, потребуватимуть змін з урахуванням результатів нашого аудиту.

Прохання підписати і повернути примірник цього листа, що додається, з метою підтвердження та згоди про домовленість стосовно нашого аудиту фінансової звітності, включаючи відповідальність кожного з нас.

XYZ & Co.

Підтверджено та узгоджено від імені компанії ABC (підпис)

.....

Ім'я, прізвище та посада

Дата

ДОДАТОК 5

ДОГОВІР №__

про надання аудиторських послуг

м. Миколаїв «____» _____ 20__ р.

Суб'єкт аудиторської діяльності в Україні, _____
_____ (номер реєстрації в Реєстрі ауди-
торів та суб'єктів аудиторської діяльності – _____)
надалі **Виконавець**, в особі директора фірми _____,
що діє на підставі Статуту (номер реєстрації в Реєстрі ауди-
торів та суб'єктів аудиторської діяльності _____)
з одного боку, та _____, надалі
Замовник, в особі голови організації _____,
що діє на підставі Статуту, з іншого боку, які надалі іменують-
ся Сторони, уклали цей договір про надання аудиторських
послуг (надалі – Договір) про наступне:

1. Предмет договору

1.1. У порядку та на умовах, визначених договором,
Замовник доручає, а **Виконавець** бере на себе зобов'язання
здійснити _____

1.2. Перевірка здійснюється в обсязі, який дозволяє от-
римати достатні аудиторські докази для формування ауди-
торського звіту, шляхом застосування загальнонаукових та
спеціальних процедур, тестування на наявність та одночас-
но на відсутність суттєвих (матеріальних) розбіжностей між
показниками звітності та вимогами чинного законодавства
й облікової політики.

2. Вартість робіт і порядок розрахунків

2.1. За надані аудиторські послуги за Договором **Замовник** здійснює оплату роботи **Виконавця** згідно з протоколом узгодження ціни (дод. 1).

2.2. Оплата вартості виконаних робіт здійснюється **Замовником** на поточний банківський рахунок **Виконавця** впродовж 5 (п'яти) календарних днів від дати підписання Сторонами Акта приймання-передачі наданих аудиторських послуг у відповідності до умов п. 2.1 Договору.

3. Порядок здачі та прийому результатів робіт

3.1. Результати виконаних робіт за Договором приймаються **Замовником** у формі аудиторського звіту в друкованому вигляді, складеному у відповідності до вимог Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг та вимог нормативно – правових актів інших установ.

3.2. При наявності зауважень щодо змісту аудиторського звіту **Замовник** зобов'язаний попередити про це **Виконавця** письмово у триденний термін після його отримання.

3.3. **Виконавець** складає на надає **Замовнику** разом з аудиторським звітом Акт приймання-передачі наданих аудиторських послуг у 2 (двох) примірниках.

3.4. **Замовник** зобов'язаний у п'ятиденний термін підписати Акт приймання-передачі наданих аудиторських послуг і один екземпляр повернути **Виконавцю**.

3.5. У випадку неотримання від **Замовника** підписаного Акта приймання-передачі наданих аудиторських послуг або мотивованої відмови від прийняття наданих послуг упродовж 5 (п'яти) календарних днів, результати наданих послуг вважають такими, що відповідають умовам Договору, є прийнятими **Замовником** без зауважень та такими, що підлягають негайній оплаті.

4. Обов'язки і права сторін

4.1. Виконавець зобов'язаний:

4.1.1. Якісно та вчасно надати аудиторські послуги у відповідності до умов Договору.

4.1.2. Своєчасно повідомляти управлінський персонал замовника про виявлені під час надання послуг порушення діючих законодавчих та нормативних актів.

4.1.3. Дотримуватися доброзичливості та нейтральності до персоналу **Замовника** та до його діяльності в цілому.

4.1.4. Зберігати в таємниці інформацію, отриману при проведенні аудиту, не розголошувати відомості, що становлять предмет комерційної таємниці **Замовника**, і не використовувати їх у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб.

4.2. Виконавець має право:

4.2.1. Самостійно визначати форми і методи надання аудиторських послуг у відповідності до МСА, чинного законодавства України, умов Договору.

4.2.2. Мати вільний та необмежений доступ до всіх первинних бухгалтерських документів, облікових даних та записів, комп'ютерних баз даних, будь-якої іншої інформації та отримувати необхідну інформацію та документи (копії документів), які мають відношення до предмета Договору і знаходяться як у **Замовника**, так і у третіх осіб, а також вільний доступ до працівників **Замовника**. Треті особи, які мають у своєму розпорядженні документи стосовно предмета Договору, зобов'язані надати їх на вимогу **Виконавця**. Зазначена вимога повинна бути офіційно засвідчена **Замовником** у спосіб, який визначається **Виконавцем**.

4.2.3. Перевіряти та бути присутнім при перевірках наявності майна, грошей, цінностей, розрахунків і документів, отримувати необхідні пояснення в письмовій чи усній формі від управлінського персоналу, будь-яких категорій працівників **Замовника**.

4.2.4. В односторонньому порядку відмовитися від Договору в цілому при невиконанні **Замовником** зобов'язань, передбачених п. 4.3. Договору.

4.2.5. Вимагати від **Замовника**, його працівників, управлінського персоналу належного виконання зобов'язань за Договором.

4.3. Замовник зобов'язаний:

4.3.1. У строки погоджені Сторонами, у межах терміну перевірки, відповідно до запитів **Виконавця**, надати останньому засновницькі документи, фінансову, податкову та внутрішньогосподарську (управлінську) звітність, фінансові плани, кошториси, первинну бухгалтерську документацію, облікові реєстри, комп'ютерні бази даних, договори, а також інші документи та будь-яку повну й достовірну інформацію (включно із тією, що становить комерційну таємницю **Замовника**), необхідну **Виконавцю** для виконання робіт, передбачених у п. 1.1. Договору.

4.3.2. Сприяти отриманню **Виконавцем** у разі потреби інформації від третіх осіб.

4.3.3. Надавати **Виконавцю** на його вимогу в усній та письмовій формі пояснення, відповіді, що стосуються предмету Договору.

4.3.4. Забезпечити **Виконавцю** необхідні нормальні умови для роботи на весь час надання аудиторських послуг, не здійснювати тиск на співробітників **Виконавця** під час проведення перевірки, не висувати вимог щодо характеру та обсягу аудиторських процедур, форми, змісту, термінології аудиторського звіту.

4.3.5. Прийняти результати наданих аудиторських послуг шляхом вчасного підписання Акта приймання-передачі наданих аудиторських послуг та провести повний розрахунок (платежі) з **Виконавцем** відповідно до умов Договору.

4.4. Замовник має право:

4.4.1. Отримувати від **Виконавця** інформацію, листи, письмові звіти та аудиторський звіт, у порядку та на умовах, передбачених Договором.

4.4.2. Вимагати від **Виконавця** належного виконання зобов'язань за Договором.

5. Відповідальність сторін та вирішення спорів

5.1. За невиконання або неналежне виконання зобов'язань за Договором **Замовник** та **Виконавець** несуть відповідальність у відповідності до чинного законодавства України та умов **Договору**.

5.2. Відповідальність Виконавця:

5.2.1. Розмір майнової відповідальності **Виконавця** перед **Замовником** не може перевищувати фактично завданих **Замовнику** збитків унаслідок навмисних дій виконавця.

5.2.2. **Виконавець** не несе відповідальності щодо правильності обчислення, своєчасності та/або повноти сплати **Замовником** обов'язкових платежів.

5.3. Відповідальність Замовника:

Замовник несе відповідальність:

- за повноту й достовірність бухгалтерських та всіх інших документів, що надаються **Виконавцю** для виконання робіт, передбачених у п. 1.1. Договору;

- вибір та застосування відповідних облікових політик;

- здійснення обґрунтованих облікових оцінок.

5.4. Усі спори, пов'язані з Договором, його укладенням, або такі, що виникають у процесі виконання Договору, вирішуються шляхом переговорів між сторонами, а при недосягненні згоди – у судовому порядку за встановленою підвідомчістю та підсудністю такого спору в порядку, визначеному чинним в Україні законодавством.

6. Особливі умови та забезпечення конфіденційності

6.1. Виконавець під час виконання аудиторських послуг повинен забезпечити дотримання вимог незалежності та фундаментальних принципів етики щодо персоналу, включеного до групи з надання аудиторських послуг, а також щодо незалежності **Виконавця** в цілому.

6.2. Замовник і Виконавець зобов'язуються забезпечити конфіденційність при виконанні зобов'язань за Договором, не розголошувати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію, що стали відомі кожній із Сторін у зв'язку з виконанням Договору, не використовувати отриману інформацію для будь-яких цілей без попередньої письмової згоди іншої Сторони, утримуватись від дій, які можуть спричинити збитки та зіпсувати ділову репутацію кожної із Сторін.

6.3. Документи, передані **Замовником Виконавцю** для надання аудиторських послуг, не підлягають розголошенню чи вилученню без згоди **Замовника**, крім випадків, передбачених чинним законодавством України.

6.4. Зобов'язання стосовно конфіденційності і невикористання не поширюються на загальновідому інформацію, а також на відповідні державні органи, яким така інформація повинна бути надана у відповідності до чинного законодавства України.

7. Термін дії договору

7.1. Термін дії Договору

з «__» _____ 20__ р.

до «__» _____ 20__ р.

7.2. Договір вважається укладеним та набирає чинності з дати його підписання Сторонами та скріплення печатками Сторін.

7.3. Строк дії договору розпочинається з дати його укладення та закінчується датою виконання сторонами договору своїх зобов'язань.

7.4. Закінчення строку дії Договору не звільняє Сторони від відповідальності за його порушення, яке мало місце під час дії Договору.

8. Прикінцеві положення

8.1. Усі правовідносини, що виникають з Договору або пов'язані із ним, у тому числі пов'язані з дійсністю, укладенням, виконанням, зміною та припиненням Договору, тлумаченням його умов, визначенням наслідків недійсності або порушення Договору, регулюються Договором, відповідними нормами чинного законодавства України, МСА, а також звичаями ділового обороту, які застосовуються до таких правовідносин на підставі принципів добросовісності, розумності та справедливості.

8.2. У питаннях, не передбачених цим Договором, Сторони керуються діючим законодавством України.

8.3. Після набрання чинності Договором усі попередні переговори за ним, листування, попередні договори, протоколи про наміри та будь-які інші усні або письмові домовленості Сторін з питань, що так чи інакше стосуються Договору, втрачають юридичну силу, але можуть ураховуватися при тлумаченні умов Договору.

8.4. Кожна Сторона несе повну відповідальність за правильність указаних нею у Договорі реквізитів та зобов'язується в письмовій формі повідомляти іншу Сторону про їх зміну впродовж 3 (трьох) календарних днів з моменту настання таких змін, а у разі неповідомлення (або несвоєчасного повідомлення) несе ризик настання пов'язаних із ним несприятливих наслідків.

8.5. Додаткові угоди та додатки до Договору є його невід'ємною частиною і мають юридичну силу в разі, якщо вони викладені в письмовій формі, підписані повноважними представниками Сторонами та скріплені відбитками печаток Сторін.

8.6. Договір складений при повному розумінні Сторонами його умов та термінології українською мовою у двох примірниках, кожен з яких має силу оригіналу (по одному примірнику для кожної із Сторін).

9. Місцезнаходження та реквізити сторін

9.1. Виконавець: _____

9.2. Замовник: _____

Адреса: _____

Підписи сторін:

Від Виконавця:

Від Замовника:

_____

_____

М. П.

_____

_____

М. П.

Дата підписання:
«__» _____ 20__ р.

Дата підписання:
«__» _____ 20__ р.

ДОДАТОК 6

**ЗРАЗОК ЗАПИТУ ПРО ПІДТВЕРДЖЕННЯ
ЗАБОРГОВАНОСТІ
(На фірмовому бланку підприємства)**

Вих. № _____ від « ____ » _____ 20XX р.

У даний час Аудиторська фірма «Прогрес-Аудит» проводить аудиторську перевірку фінансової звітності ПАТ «Чорномордизель» за 20X(X-1) рік. Для проведення аудиту нашим аудиторам необхідно отримати від Вас підтвердження залишків по розрахункам _____ із ПАТ «Чорномордизель» на 31.12.20X(X-1) р. назва підприємства

Укажіть, будь ласка, у відведених для цього рядках, суму заборгованості, яка обліковується у Вашому обліку по нашому підприємству, станом на 31.12.20X(X-1) р. та завірте доданий лист підписом та печаткою.

Будь ласка, надішліть Вашу відповідь безпосередньо АФ «Прогрес-Аудит» на адресу: м. Київ, вул. Хрещатик, 12. оф. 61, або на електронну адресу: ProgressAudit@gmail.com.

Дякуємо за співпрацю.

З повагою,

Голова правління _____ І. В. Іваненко

(відривна частина)

Директору АФ «Прогрес-Аудит»

Козак О. Л.

У відповідь на отриманий запит _____
назва підприємства

надає наступну інформацію про залишки по розрахункам із ПАТ «Чорномордизель» станом на 31.12.20X(X-1) р. відповідно до даних нашого обліку.

Вид заборгованості	Дата виникнення заборгованості	Валюта заборгованості	Сума заборгованості
За товари, роботи, послуги:			
– дебіторська			
– кредиторська			
Інша заборгованість:			
– дебіторська			
– кредиторська			
Разом:			
– дебіторська			
– кредиторська			

(посада)

(підпис)

(ПІВ)

ДОДАТОК 7

ЗВІТ АУДИТОРА ЩОДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ, СКЛАДЕНОЇ ВІДПОВІДНО ДО КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ ОСНОВИ ДОСТОВІРНОГО ПОДАННЯ (Додаток до МСА 700 «Формування думки та складання звіту щодо фінансової звітності»)

ЗВІТ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТОРА

Акціонерам компанії ABC [або інший належний адресат]

Звіт щодо аудиту фінансової звітності

Думка

Ми провели аудит фінансової звітності компанії ABC («Компанія»), що складається зі звіту про фінансовий стан на 31 грудня 20X1 р. та звіту про сукупний дохід, звіту про зміни у власному капіталі та звіту про рух грошових коштів за рік, що закінчився зазначеною датою, та приміток до фінансової звітності, включаючи стислий виклад значущих облікових політик.

На нашу думку, фінансова звітність, що додається, відображає достовірно, в усіх суттєвих аспектах (*або надає правдиву та неупереджену інформацію про*) фінансовий стан Компанії на 31 грудня 20X1 р. та її фінансові результати і грошові потоки за рік, що закінчився зазначеною датою, відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Основа для думки

Ми провели аудит відповідно до Міжнародних стандартів аудиту (МСА). Нашу відповідальність згідно з цими стандартами викладено в розділі «Відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності» нашого звіту. Ми є незалежними по відношенню до Компанії згідно з *Кодексом етики професійних бухгалтерів* Ради з Міжнародних стандартів етики для бухгалтерів (*Кодекс РМСЕБ*) та етичними вимогами, застосовними в [юрисдикція] до нашого аудиту фінансової звітності, а також виконали інші обов'язки з етики відповідно до цих вимог та Кодексу РМСЕБ. Ми вважаємо, що отримані нами аудиторські докази є достатніми і прийнятними для використання їх як основи для нашої думки.

Ключові питання аудиту

Ключові питання аудиту – це питання, які, на наше професійне судження, були найбільш значущими під час нашого аудиту фінансової звітності за поточний період. Ці питання розглядались у контексті нашого аудиту фінансової звітності в цілому та враховувались при формуванні думки щодо неї, при цьому ми не висловлюємо окремої думки щодо цих питань.

[Опис кожного ключового питання аудиту відповідно до МСА 701]

Інша інформація [або інша прийнятна назва, наприклад, «Інформація, що не є фінансовою звітністю та звітом аудитора щодо неї»]

[Звітування відповідно до вимог МСА 720 (переглянутий) – див. приклад 1 у дод. 2 до МСА 720 (переглянутий)]

Відповідальність управлінського персоналу та тих, кого наділено найвищими повноваженнями, за фінансову звітність

Управлінський персонал несе відповідальність за складання і достовірне подання фінансової звітності відповідно до МСФЗ та за таку систему внутрішнього контролю, яку управлінський персонал визначає потрібною для того, щоб забезпечити складання фінансової звітності, що не містить суттєвих викривлень унаслідок шахрайства або помилки.

При складанні фінансової звітності управлінський персонал несе відповідальність за оцінку здатності Компанії продовжувати свою діяльність на безперервній основі, розкриваючи, де це застосовно, питання, що стосуються безперервності діяльності, та використовуючи припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку, крім випадків, якщо управлінський персонал або планує ліквідувати Компанію чи припинити діяльність, або не має інших реальних альтернатив цьому.

Ті, кого наділено найвищими повноваженнями, несуть відповідальність за нагляд за процесом фінансового звітування Компанії.

Відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності

Нашими цілями є отримання обґрунтованої впевненості, що фінансова звітність у цілому не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства або помилки, та випуск звіту аудитора, що містить нашу думку. Обґрунтована впевненість є високим рівнем впевненості, проте не гарантує, що аудит,

проведений відповідно до МСА, завжди виявить суттєве викривлення, коли воно існує. Викривлення можуть бути результатом шахрайства або помилки; вони вважаються суттєвими, якщо окремо або в сукупності, як обґрунтовано очікується, вони можуть впливати на економічні рішення користувачів, що приймаються на основі цієї фінансової звітності.

Звіт щодо вимог інших законодавчих і нормативних актів

[Форма та зміст цього розділу звіту аудитора змінюються залежно від характеру інших обов'язків аудитора щодо звітування відповідно до вимог місцевих законодавчих та нормативних актів або національних стандартів аудиту. Питання, що розглядаються місцевими законодавчими та нормативними актами або національними стандартами аудиту (далі – інші обов'язки щодо звітування), описуються в цьому розділі, крім випадків, якщо такі інші обов'язки стосуються тих самих питань, що й питання, розкриття яких вимагається МСА в розділі «Звіт щодо аудиту фінансової звітності». Звітування з цих питань може виконуватись разом зі звітуванням щодо цих питань відповідно до МСА (тобто включатись у розділ «Звіт щодо аудиту фінансової звітності» під відповідними підзаголовками), якщо формулювання у звіті аудитора чітко відрізняють інші обов'язки щодо звітування від звітування відповідно до МСА, якщо така відмінність існує]

Партнером завдання з аудиту, результатом якого є цей звіт незалежного аудитора, є [повне ім'я]

[Підпис від імені аудиторської фірми, повне ім'я аудитора або обидва підписи, як доречно в конкретній юрисдикції]

[Адреса аудитора]

[Дата]

ДОДАТОК 8

ЗВІТ АУДИТОРА, ЩО МІСТИТЬ ДУМКУ ІЗ ЗАСТЕРЕЖЕННЯМ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ СУТТЄВИМ ВИКРИВЛЕННЯМ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ (Додаток до МСА 705 «Модифікації думки у звіті незалежного аудитора»)

ЗВІТ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТОРА

Акціонерам компанії ABC [або інший належний адресат]

Звіт щодо аудиту фінансової звітності

Думка із застереженням

Ми провели аудит фінансової звітності компанії ABC («Компанія»), що складається зі звіту про фінансовий стан на 31 грудня 20X1 р. та звіту про сукупний дохід, звіту про зміни у власному капіталі та звіту про рух грошових коштів за рік, що закінчився зазначеною датою, та приміток до фінансової звітності, включаючи стислий виклад значущих облікових політик.

На нашу думку, за винятком впливу питання, описаного в розділі «*Основа для думки із застереженням*» нашого звіту, фінансова звітність, що додається, відображає достовірно, в усіх суттєвих аспектах (*або надає правдиву та неупереджену інформацію про*) фінансовий стан Компанії на 31 грудня 20X1 р. та її фінансові результати і грошові потоки за рік, що закінчився зазначеною датою, відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Основа для думки із застереженням

Запаси Компанії відображені у звіті про фінансовий стан у сумі xxx. Управлінський персонал не визначив балансову вартість запасів за меншою з двох величин: собівартістю або чистою вартістю реалізації, а визначив їх балансову вартість лише за собівартістю, що є відхиленням від вимог МСФЗ. Записи Компанії свідчать, що якби управлінський персонал визначив балансову вартість запасів за меншою з двох величин: собівартістю або чистою вартістю реалізації, то балансову вартість запасів потрібно було б зменшити на суму xxx до їх чистої вартості реалізації. Відповідно, собівартість реалізації збільшилася б на xxx, а податок на прибуток, чистий прибуток та власний капітал зменшилися б, відповідно, на xxx, xxx і xxx.

Ми провели аудит відповідно до Міжнародних стандартів аудиту (МСА). Нашу відповідальність згідно з цими стандартами викладено в розділі *«Відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності»* нашого звіту. Ми є незалежними по відношенню до Компанії згідно з етичними вимогами, застосовними в [юрисдикція] до нашого аудиту фінансової звітності, а також виконали інші обов'язки з етики відповідно до цих вимог. Ми вважаємо, що отримані нами аудиторські докази є достатніми і прийнятними для використання їх як основи для нашої думки із застереженням.

Інша інформація [або інша прийнятна назва, наприклад «Інформація, що не є фінансовою звітністю та звітом аудитора щодо неї»]

[Звітування відповідно до вимог МСА 720 (переглянутий) – див. приклад 6 у дод. 2 до МСА 720 (переглянутий). Останній параграф розділу іншої інформації в прикладі 6 потрібно

відповідно змінити для опису конкретного питання, що призвело до думки із застереженням і також впливає на іншу інформацію]

Ключові питання аудиту

Ключові питання аудиту – це питання, що, на наше професійне судження, були найбільш значущими під час нашого аудиту фінансової звітності за поточний період. Ці питання розглядалися в контексті нашого аудиту фінансової звітності в цілому та при формуванні думки щодо неї; при цьому ми не висловлюємо окремої думки щодо цих питань. Додатково до питання, описаного в розділі «*Основа для думки із застереженням*», ми визначили, що описані нижче питання є ключовими питаннями аудиту, які слід відобразити в нашому звіті.

[Опис кожного з ключових питань аудиту відповідно до вимог МСА 701]

Відповідальність управлінського персоналу та тих, кого наділено найвищими повноваженнями, за фінансову звітність

[Звітування відповідно до вимог МСА 700 (переглянутий) – див. приклад 1 у МСА 700 (переглянутий)]

Відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності

[Звітування відповідно до вимог МСА 700 (переглянутий)]

Звіт щодо вимог інших законодавчих і нормативних актів

[Звітування відповідно до вимог МСА 700 (переглянутий)]

Партнером завдання з аудиту, результатом якого є цей звіт незалежного аудитора, є *[повне ім'я]*

[Підпис від імені аудиторської фірми, повне ім'я аудитора або обидва підписи, як доречно в конкретній юрисдикції]

[Адреса аудитора]

[Дата]

ДОДАТОК 9

ЗВІТ, У ЯКОМУ ВИСЛОВЛЕНО ДУМКУ ІЗ ЗАСТЕРЕЖЕННЯМ ЧЕРЕЗ НЕМОЖЛИВІСТЬ АУДИТОРА ОТРИМАТИ ПРИЙНЯТНІ АУДИТОРСЬКІ ДОКАЗИ В ДОСТАТНЬОМУ ОБСЯЗІ ЩОДО АСОЦІЙОВАНОЇ КОМПАНІЇ, ЩО ЗАРЕЄСТРОВАНА В ІНОЗЕМНІЙ ЮРИСДИКЦІЇ

**(Додаток до МСА 705 «Модифікації думки
у звіті незалежного аудитора»)**

ЗВІТ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТОРА

Акціонерам компанії ABC [або інший належний адресат]

Звіт щодо аудиту консолідованої фінансової звітності

Думка із застереженням

Ми провели аудит консолідованої фінансової звітності компанії ABC та її дочірніх підприємств («Група»), що складається з консолідованого звіту про фінансовий стан на 31 грудня 20X1 р. та консолідованого звіту про сукупний дохід, консолідованого звіту про зміни у власному капіталі та консолідованого звіту про рух грошових коштів за рік, що закінчився зазначеною датою, та приміток до консолідованої фінансової звітності, включаючи стислий виклад значущих облікових політик.

На нашу думку, за винятком можливого впливу питання, описаного в розділі «*Основа для думки із застереженням*»

нашого звіту, консолідована фінансова звітність, що додається, відображає достовірно, в усіх суттєвих аспектах (або *надає правдиву та неупереджену інформацію про*) консолідований фінансовий стан Групи на 31 грудня 20X1 р. та її консолідовані фінансові результати і консолідовані грошові потоки за рік, що закінчився зазначеною датою, відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Основа для думки із застереженням

Інвестицію Групи в придбану протягом року асоційовану компанію XYZ, що зареєстрована в іноземній юрисдикції та відображену в обліку за методом участі в капіталі, відображено в консолідованому звіті про фінансовий стан на 31 грудня 20X1 р. в сумі xxx, а частку компанії ABC у чистому прибутку компанії XYZ у сумі xxx включено до прибутку компанії ABC за рік, що закінчився зазначеною датою. Ми не змогли отримати прийнятні аудиторські докази в достатньому обсязі щодо балансової вартості інвестиції компанії ABC у компанію XYZ станом на 31 грудня 20X1 р. та частки компанії ABC у чистому прибутку компанії XYZ за рік, оскільки нам відмовили в доступі до фінансової інформації, управлінського персоналу та аудиторів компанії XYZ. Отже, ми не змогли визначити, чи є потреба в будь-яких коригуваннях цих сум.

Ми провели аудит відповідно до Міжнародних стандартів аудиту (МСА). Нашу відповідальність згідно з цими стандартами викладено в розділі «Відповідальність аудитора за аудит консолідованої фінансової звітності» нашого звіту. Ми є незалежними по відношенню до Групи згідно з етичними вимогами, застосовними в [юрисдикція] до нашого аудиту консолідованої фінансової звітності, а також виконали інші обов'язки з етики відповідно до цих вимог. Ми вважаємо, що

отримані нами аудиторські докази є достатніми і прийнятними для використання їх як основи для нашої думки із застереженням.

Інша інформація [або інша прийнятна назва, наприклад «Інформація, що не є консолідованою фінансовою звітністю та звітом аудитора щодо неї»]

[Звітування відповідно до вимог МСА 720 (переглянутий)]

Ключові питання аудиту

Ключові питання аудиту – це питання, що, на наше професійне судження, були найбільш значущими під час нашого аудиту консолідованої фінансової звітності за поточний період. Ці питання розглядалися в контексті нашого аудиту консолідованої фінансової звітності в цілому та при формуванні думки щодо неї, при цьому ми не висловлюємо окремої думки щодо цих питань. Додатково до питання, описаного в розділі «*Основа для думки із застереженням*», ми визначили, що описані нижче питання є ключовими питаннями аудиту, які слід відобразити в нашому звіті.

[Опис кожного з ключових питань аудиту відповідно до вимог МСА 701]

Відповідальність управлінського персоналу та тих, кого наділено найвищими повноваженнями, за консолідовану фінансову звітність

[Звітування відповідно до вимог МСА 700 (переглянутий)]

Відповідальність аудитора за аудит консолідованої фінансової звітності

[Звітування відповідно до вимог МСА 700 (переглянутий)]

Звіт щодо вимог інших законодавчих і нормативних актів

[Звітування відповідно до вимог МСА 700 (переглянутий)]
Партнером завдання з аудиту, результатом якого є цей звіт незалежного аудитора, є [повне ім'я]

[Підпис від імені аудиторської фірми, повне ім'я аудитора або обидва підписи, як доречно в конкретній юрисдикції]

[Адреса аудитора]

[Дата]

ДОДАТОК 10

ЗВІТ АУДИТОРА, ЩО МІСТИТЬ НЕГАТИВНУ ДУМКУ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ СУТТЄВИМ ВИКРИВЛЕННЯМ КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

**(Додаток до МСА 705 «Модифікації думки
у звіті незалежного аудитора»)**

ЗВІТ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТОРА

Акціонерам компанії ABC [або інший належний адресат]

Звіт щодо аудиту консолідованої фінансової звітності

Негативна думка

Ми провели аудит консолідованої фінансової звітності компанії ABC та її дочірніх підприємств («Група»), що складається з консолідованого звіту про фінансовий стан на 31 грудня 20X1 р. та консолідованого звіту про сукупний дохід, консолідованого звіту про зміни у власному капіталі та консолідованого звіту про рух грошових коштів за рік, що закінчився зазначеною датою, та приміток до консолідованої фінансової звітності, включаючи стислий виклад значущих облікових політик.

На нашу думку, оскільки питання, описане в розділі «*Основа для негативної думки*» нашого звіту, є значущим, консолідована фінансова звітність, що додається, не відображає достовірно (або не надає правдиву та неупереджену інформацію про) консолідований фінансовий стан Групи на 31 грудня 20X1 р. та її консолідовані фінансові результати і консолі-

довані грошові потоки за рік, що закінчився зазначеною датою, відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Основа для негативної думки

Як зазначено в Примітці X, Група не консолідувала дочірнє підприємство XYZ, яке вона придбала протягом 20X1 р., оскільки до цього часу вона не змогла визначити справедливую вартість певних суттєвих активів і зобов'язань дочірнього підприємства станом на дату придбання. Тому ця інвестиція відображена в обліку за собівартістю. Відповідно до вимог МСФЗ Група повинна була консолідувати це дочірнє підприємство та облікувати придбання на основі попередньо оцінених сум. Якби Група консолідувала компанію XYZ, вплив на велику кількість елементів консолідованої фінансової звітності, що додається, був би суттєвим. Вплив непроведення консолідації на консолідовану фінансову звітність не було визначено.

Ми провели аудит відповідно до Міжнародних стандартів аудиту (МСА). Нашу відповідальність згідно з цими стандартами викладено в розділі «Відповідальність аудитора за аудит консолідованої фінансової звітності» нашого звіту. Ми є незалежними по відношенню до Групи згідно з етичними вимогами, застосовними в [юрисдикція] до нашого аудиту консолідованої фінансової звітності, а також виконали інші обов'язки з етики відповідно до цих вимог. Ми вважаємо, що отримані нами аудиторські докази є достатніми і прийнятними для використання їх як основи для нашої негативної думки.

Інша інформація [або інша прийнятна назва, наприклад, «Інформація, що не є консолідованою фінансовою звітністю та звітом аудитора щодо неї»]

[Звітування відповідно до вимог МСА 720 (переглянутий) – див. приклад 7 у дод. 2 до МСА 720 (переглянутий). Останній параграф розділу іншої інформації в прикладі 7 потрібно відповідно змінити для опису конкретного питання, яке призвело до негативної думки і також впливає на іншу інформацію]

Ключові питання аудиту

За винятком питання, зазначеного в розділі «*Основа для негативної думки*», ми визначили, що немає інших ключових питань аудиту, інформацію про які слід відобразити в нашому звіті.

Відповідальність управлінського персоналу та тих, кого наділено найвищими повноваженнями за консолідовану фінансову звітність

[Звітування відповідно до вимог МСА 700 (переглянутий)]

Відповідальність аудитора за аудит консолідованої фінансової звітності

[Звітування відповідно до вимог МСА 700 (переглянутий)]

Звіт щодо вимог інших законодавчих і нормативних актів

[Звітування відповідно до вимог МСА 700 (переглянутий)]

Партнером завдання з аудиту, результатом якого є цей звіт незалежного аудитора, є *[повне ім'я]*

[Підпис від імені аудиторської фірми, повне ім'я аудитора або обидва підписи, як доречно в конкретній юрисдикції]

[Адреса аудитора]

[Дата]

**ЗВІТ АУДИТОРА, ЩО МІСТИТЬ ВІДМОВУ ВІД
ВИСЛОВЛЕННЯ ДУМКИ ЧЕРЕЗ НЕМОЖЛИВІСТЬ
АУДИТОРА ОТРИМАТИ ПРИЙНЯТНІ АУДИТОРСЬКІ
ДОКАЗИ В ДОСТАТНЬОМУ ОБСЯЗІ ЩОДО
КІЛЬКОХ ЕЛЕМЕНТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ**

**(Додаток до МСА 705 «Модифікації думки
у звіті незалежного аудитора»)**

ЗВІТ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТОРА

Акціонерам компанії ABC [або інший належний адресат]

Звіт щодо аудиту фінансової звітності

Відмова від висловлення думки

Нас було залучено провести аудит фінансової звітності компанії ABC («Компанія»), що складається зі звіту про фінансовий стан на 31 грудня 20X1 р. та звіту про сукупний дохід, звіту про зміни у власному капіталі та звіту про рух грошових коштів за рік, що закінчився зазначеною датою, та приміток до фінансової звітності, включаючи стислий виклад значущих облікових політик.

Ми не висловлюємо думки щодо фінансової звітності Компанії, що додається. Через значущість питань, описаних у розділі «*Основа для відмови від висловлення думки*» нашого звіту, ми не змогли отримати прийнятні аудиторські докази в достатньому обсязі для використання їх як основи для думки аудитора щодо цієї фінансової звітності.

Основа для відмови від висловлення думки

У зв'язку з тим, що ми були призначені аудиторами Компанії після 31 грудня 20X1 р., ми не спостерігали за інвентаризацією запасів на початок та кінець року. За допомогою альтернативних процедур ми не змогли впевнитися в кількості запасів, утримуваних на 31 грудня 20X0 та 20X1 рр., які відображені у звітах про фінансовий стан відповідно в сумах xxx і xxx. Крім того, упровадження нової комп'ютеризованої системи обліку дебіторської заборгованості у вересні 20X1 р. призвело до численних помилок у сумах дебіторської заборгованості. Станом на дату нашого звіту управлінський персонал продовжував усувати недоліки системи та виправляти помилки. Ми не змогли підтвердити або перевірити за допомогою альтернативних процедур дебіторську заборгованість, що включена у звіт про фінансовий стан на 31 грудня 20X1 р. на загальну суму xxx. У зв'язку з цим ми не змогли визначити, чи існує потреба в будь-яких коригуваннях запасів і дебіторської заборгованості, відображених чи невідображених в обліку, а також елементів, що входять до складу звіту про сукупний дохід, звіту про зміни у власному капіталі та звіту про рух грошових коштів.

Відповідальність управлінського персоналу та тих, кого наділено найвищими повноваженнями за фінансову звітність

[Звітування відповідно до вимог МСА 700 (переглянутий)]

Відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності

Нашою відповідальністю є проведення аудиту фінансової звітності Компанії відповідно до Міжнародних стандартів аудиту (МСА) та випуск звіту аудитора. Проте у зв'язку з пи-

таннями, описаними в розділі «*Основа для відмови від висловлення думки*» нашого звіту, ми не змогли отримати прийнятні аудиторські докази в достатньому обсязі для використання їх як основи для думки аудитора щодо цієї фінансової звітності.

Ми є незалежними по відношенню до Компанії згідно з етичними вимогами, застосовними в [юрисдикція] для нашого аудиту фінансової звітності, а також виконали інші обов'язки з етики відповідно до цих вимог.

Звіт щодо вимог інших законодавчих і нормативних актів

[Звітування відповідно до вимог МСА 700 (переглянутий)]

[Підпис від імені аудиторської фірми, повне ім'я аудитора або обидва підписи, як доречно в конкретній юрисдикції]

[Адреса аудитора]

[Дата]

ДЛЯ ЗАДАТОК

ДЛЯ ЗАДАТОК

Навчальне видання

БУРЛАН Світлана Анатоліївна
КАТКОВА Наталя Володимирівна
ЦИГАНОВА Олександра Сергіївна
МУРАШКО Ірина Сергіївна

АУДИТ. ПРАКТИКУМ

Навчальний посібник

За загальною редакцією С. А. Бурлан

Комп'ютерна правка й коректура *О. Г. Костенко*
Комп'ютерне верстання *В. В. Москаленко*

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 15,3. Тираж 100 прим. Вид. № 1. Зам. № 1501-26.

Видавець і виготівник Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

просп. Героїв України, 9, м. Миколаїв, 54025

E-mail : publishing@nuos.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6402 від 19.09.2018 р.